

Senhri Par

Ziaktu: Liantlunga Chinzah, Dip. Joura.

1st, EDITION

Mizoram State Library

10154

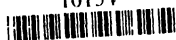
Published by the Lai Library, Lunglei, Mizoram.
Printed at the A.C. Printing Press, Lawngtlai.

Senhri Par

Ziaktu: Liantlunga Chinzah, Dip. Journ,

1st. EDITION

Mizoram State Library
10154

*Published by the Lait District Council &
Printed at the A.C. Printing Press Lawngtlai*

MIZORAM STATE LIBRARY

Acc. No 10154
Acc. by Maw
Class.by Page
Cata.by : Page
Sub Heading by : _____
Transcribed by : _____
Location No : _____

THUHMAHRUAI

He lehkhabu hmingah hian Senhri tih ani a. Senhri Par hi Lai tawng upa ani a, a awmzia chu Piansam, Chhuahsam tihna ani. Naupang lo piang hlim samte hi ani a, tin, Pangpâr hmingah pawh Senhri a awm bawk.

He lehkhabuah hian Lai thawnthu leh Lai pasalthate chanchin tlemte ziaak ani a, Tin, heng thawnthu kan tihte hi thenkhat chu hun rei vak lo a mite an ni a, thenkhat chu hmânlai a mite an ni; Thawnthu rêng rêng hi unau karah pawh sawi dan leh hriat dan a danglam thin a, tuna mi hi Lai District Council Office a thawk lai mek Pu, Liantlunga Chinzah, Assistant Publicity Officer-in a ziaak ani.

Z. HENGMANG

**Arts & Culture Officer
Lai District Council
Lawngtlai**

KA MI RAWNTE

- 1 T.K. Chinzah, AEO (Agril)**
- 2 F. Zadap, CS-I PDC**
- 3 C. Hniartur, UDC PDC**
- 4 Ngunkawii Paithar**
- 5 Sawipari Chawnhu**
- 6 Suntuahi Paithar**
- 7 Hmunliana, Paithar**
- 8 Ngunhnawka,**
- 9 Suntangi Bazar, Lawngtlai,**
- 10 Sangiangi Bazar, Lawngtlai,**
- 11 Saihliangi Bazar, Lawngtlai**
- 12 Heichhuma Lungtian,**
- 13 Darvunga Fungkah VCP ziaik.**
- 14 Thawnghailha Chandmary**
- 15 S. Zakhuma UDC PDC.**
- 16 B. Sangcherna Ex Chairman MDC.**
- 17 Tumhulha Ex-MRC.**
- 18 M.C. Darvunga, PDC Chairman**
- 19 Manglinga Lawngtlai.**
- 20 T. Darvunga H/T P.S.**

THUHMABRUAI

He lehkhabu hmingah hian Senhri tih ani a. Senhri Par hi Lai tawng upa ani a, a awmzia chu Piansam, Chhuahsam tihna ani. Naupang lo piang hlim samte hi ani a, tin, Pangpâr hmingah pawh Senhri a awm bawk.

He lehkhabuah hian Lai thawnthu leh Lai pasalthate chanchin tlemte ziaak ani a, Tin, heng thawnthu kan tihte hi thenkhat chu hun rei vak lo a mite an ni a, thenkhat chu hmânlai a mite an ni. Thawnthu rêng rêng hi unau karah pawh sawi dan leh hriat dan a danglam thin a, tuna mi hi Lai District Council Office a thawk lai mek Pu, Liantlunga Chinzah, Assistant Publicity Officer-in a ziaak ani.

Z. HENG MANG

**Arts & Culture Officer
Lai District Council
Lawngtlai**

KA MI RAWNTE

- 1 T.K. Chinzah, AEO (Agril)**
- 2 F. Zadapa, CS-I PDC**
- 3 C. Hniartur, UDC PDC**
- 4 Ngunkawii Paithar**
- 5 Sawipari Chawnhu**
- 6 Suntuzhi Paithar**
- 7 Hmunllana, Paithar**
- 8 Ngunhnawka,**
- 9 Suntengi Bazar, Lawngtlai,**
- 10 Sengiangi Bazar, Lawngtlai,**
- 11 Saihliangi Bazar, Lawngtlai**
- 12 Haichhuma Lungtian,**
- 13 Darvunga Fungkeh VCP zia.**
- 14 Thawngñulha Chandmary**
- 15 S. Zakhuma UDC PDC,**
- 16 B. Sengchema Ex-Chairman MDC.**
- 17 Tumbulha Ex-MRC.**
- 18 M.C. Darvunga, PDC Chairman.**
- 19 Manglinga Lawngtlai.**
- 20 T. Darvunga H/T P.S.**

THUHMAHRUAI

Thangthar lokal zel tur te tân kan Pi pute chanchin leh thawnthu te kan ro chun chhawn hi thil pawimawh takah ngaiin ka han buatsaih a. Lai chungchâng ziakna leh-khabu hi Pu, Z Hengmanga HRO PDC ziak tih loh chur Mizo tawgin kan nei lo nun a lang a. Chumi kan tlâk chhamna hre rengin, khua a tlai a thiluh a harsat zual zel hmain memawh zualpui phuhrêk nân leh Upaten thua an sawi boruak thîmrâi mai thin khawlkhêwm nân hetiang hian buatsaih a ni. A chhûnga thute hi duhthusamî angin a la kimchang lo hlê a, a ropui leh hming-thang zualte chauh lakkhêwm a ni.

Upaten 'Unru thawnthu sawi pawh a dang e' an lo tih thin angin he lehkhabu a thu ziak te hi mi thenkhat hriat dan nen a in ang lo mai ther, Heng thil buatsaih tur hian mi te pawh ka rawn zâu hlê a, mahse ka rawn ho pawh an briat dan leh sawi dan in ang lo a awm nual a, chung aţang chuan hriat dan tlangpui ber kal pui a ni. Kan Piputen an lo sawi tawh angin a hlut na leh mawi chungchuanna anga a ropuizia ti lang tur hawi zawng a ziak a ni.

Pasal thaho chanchinto hi a tawi
thei ang bera ziaak a ni a. A bu chhûng thu
te hi a kim tâwk lo lai hria leh rawtna
siam duh te chuan min hap hriattir ula,
chhut nawn leh hunah kimchang zawk a
chhuah dan ngaihtuah a ni ang.

He lehkhabu hi Pawi District council-
in a chhuah theih avangin a lawmawm êm
êm a ni.

Date Lawngtlai
the

Liantlunga Chinzah.

A CHHUNGA THU AWMTE

	Phok
1. Dokuiha	1
2. Sangvunga	2
3. Hranglala	7
4. Lochhuta	9
5. Phunhnawma	11
6. Vanhnauaitlira	14
7. Hmungthaia	16
8. Thanghlianga	19
9. Liandanga	26
10. Ngunchiangi leh Hretaia	42
11. Duhmanga leh Dardini	82
12. Hlawndawhthanga	147
13. Phungthlukbia	161
14. Nau Awih Hla	169

LEHKHABU RAWNTE

1. **Lal Hnam To Bul - Z Hengmanga,**
ACO PDC Pub.
by Pawi District
Council
2. **Mizorama Michengte :- Chhawnmanga**
Pub by Hnamte
Press, Aizawl.
3. **Who's who of Indian Myrtars**
Dr P.N Chopra Pub
by Ministry of Educa-
tion & Social Weafare
Govt. of India, N Delhi
4. **Chin Lushai Land - A.S. Reid M B.**
Reproduced by FIRMA
KLM Pvt. 1976
5. **Mizoram under the British Rule - Suhas**
Chatterjee, Pub. by K.M.
Mittal Publication, N. Delhi.

SENHRI PAR

DOKULHA

Dokulha pa hi Taihmunga a ni a, Chinzah hnam a ni a, a nu chu Saitangi a ni. Unau mipa pathum an ni a, Hausata, Dokulha leh Vantura an ni.

A nu Saitangi hi Ramliana fanu, Fânchun hnam ni a Saitangi unaute chu Ngulhmunga leh Taiṭhaiate an ni. An pa Ramliana chuan mumang mak tak mai a nei a. A mumangah chuan khawchhak lam aṭangin thla bial eng tak pahnih hi an lo chhuak a, Thlahleinga zan a lo ni a. An inkarah chuan Ni a lo chhuaka, Ni eng chuan thla chu a lo lan ta vek a. He mumang hi, a fapate pahnih chu thla bial chu an ni a, an farnu Saitangi chu Ni eng lo chhuak, Chinzah Lalram ropui tak, a fate Dokulha te aṭanga lo inṭan chu a ni.

Dokulha chu mi huaisen leh ralhratkhawkheng a ni a. Kum 1882 ah a unaute Hausatate ho nen an khua leh tuite hruaiin Lalcheuva khua an va run a. Mi 29 an thet a, 7 an hliam a, salah mi 92 an man baw a ni. Heng an sai manto an hruai haw hnu hian Lalcheuva khaw sial chu a hranin an va kai leh a. An haw lamah tuna

SENHRI PAR

Sethlunkawnah khian an riak a, an sial kaihte chu an thlungkhup a, chuvangin, Sethlunkawn hming a pu a ni.

Kum 1888 khan a u Mausata nen mi 300 lai hruaiin an ral ramchhuak a. February 3-ah Rangmatti bul lawkah Sap Survey party hotupa Lt. John Stewart leh midang pahnih an va that a. An silai ulhbun, Pistol, thirfran, Sana leh thildangta an laksak bawk a, Hlawhtling takin an haw ta a ni. Hetia sap an thah na chhan pawh hi British huat vang ni lovin, Hausata puzawa Thlantlang Lal Zehuatan a fanu Ngundawngi khawtlan koh nan Mingo lu a phut tlat avang a, that an ni He thu hi sap sipai hmunpui Simla atanga an lo briat chuan an thinrim hlê a, Dokulha te unau ho hrem turia lokal an tum a, Mahse an tum angin an lo kal lawk thei lova, a nakun 1889-ah an lo thawk thei chauh a. Chuta an hotupa ber chu Brig. Gen. Treger a ni a, Lt. Col Nicola leh Maj. chaner leh sipai 200 te nen Lungtian ah an kal ta a, Politycal Officer Mr. Lyall pawhin a zui bawk a. Lungtian an thlen chuan Hausata a lo thi lawh a, Khawchhûng a mipuite chu an tlanche vek a, tumah an nmu lova. Hausata thlen chu an lai ta a, sap silai leh pistol an phum telh chu an la

SENHRI PAR

chhuak a, an hawn a,

Kum 1891 ah Lunglei Bawhsap J. Sha-
kepear (Tarmital chuan Doku'ha man turin
Capt Hulchinsona Serkawra zin mek chu
thu a pe a, Doku'ha chu an khuu Fungkahah
an va min te a ni. Doku'ha nipa luhlul leh
rilru lian tak a ni a, a ka duh lova, sipai
hovin a zawm an zawm a Lungleiah hun
engemawchen an tantir a. Nakinah chuan
"Dokuh, i chhungte i fite ho hnenah thu
rochhih rawh le" an ti a, A chhungte ai
awh a lokal Suitawnga hnenah chuan a
chhungte lo khawsak dan tur leh hmun
hrang hranga an Lal dan tur chenin puitling
takin thu a chah a. A thu chah atang reng-
in mi rilru lian leh tum ruh a nihzia a lang
chiang hle a ni. Chumi hau chuan And-
man Island (thliarkar) ah tang turin an
thawn ta a ni

Andaman a, a tin lai hian Keipui a
hrang nasa hle a, mi tam tak a seh a, Do-
kulha chu lalet kawngah a thu a, chu
kawng chu Keipui chuan a rawn zawh
nghulh nghulh mai a, Doku'ha nen an han
inhma chu an in melh kar mai a. Sakei
chuan tnwn ngam lovin kawng atangin a
peng ta daih a. Hun engemawchen a tan

SENHRI PAR

hnuin Dokulha chu a chhuah a lo hun ve ta a, A tang chhuak tur chuon, Chutia kutruak mai a tang h-nchhuah chu "Kutsilnân" tin tang vengtu chu a han vaw hlum a. Chuta tang chuon a tang nawn leh ta a ni. Tun thlang hian Andaman thliarkarah Dokulha Lungphun hi a awm.

Dokulha hian Fungkahah Khuang a chawi a, a fapa Ngunlinga pawhin Bualpurah Khuang a chawi bawh a ni.

Dokulha hi a hming hng em em a, India sorkar lehkhahu a, "Who's Who of India Myrtar" hming a cuang phak a ni. A chanchin hetiang hian an ziaak -

Dokulha; b. about 1851 in v. Cherhlum, Mizo Hills, Assam; Chief of the Pawi tribe; Opposed British rule in north-eastern India. Arrested by the British and imprisoned at Syhlet for two year Return to his tribe after his release from Jail and organised activities against British authorities Led an attack on a British Survey party headed dy Mr.Stewart, near Rangmat in 1888 The British Officer was killed, but the tribals were defeated and he was captured. Transported to

SENHRI PAR

the Andaman Island as a prisoner. died
in exile in the Andaman Island.

SANGVUNGA

Sangvunga hi a pa chu Thawngtlir a ni
a, Chawnhlun hnem a ni. Lungtian chhuak
pasaltha a ni a, Mi leh saah huaisen tak a ni

1. Fanai hote nen an in ti thiam lo deuh
reng a. Vawikhat chu Lungtian pasaltha ho
chu fanai khuaah an va zin a, zû an in.tlang a,
tumahin Sangvunga chu an lo hre lova. An mi
huaisen Pualhawia chuan Sangvunga hnemah
chuan, "Sangvunga hi eng tiat nge a nih?" ti-
in a han zawt a, Sangvunga chuan, 'A lian
vak lo, keima tiat chiah hi", a ti a. Pualhawia
chuan, "A chak em?" a han ti leh a, Sang-
vunga chuan, "A chak vak lovang, kan in-
hneh tawik chiah a ni" tiin a chhang leh a.
Pualhawia chuan, 'A huai em?" a han ti leh
a, A ni chuan, "A huaina ka hre lo" a ti leh
mai a. Pualhawia chuan, "In hmu mah ila ka
hlau lo" a han ti leh zel a, Sangvunga chuan
"A ni pawhin a hlau lo che" a ti ve leh ngat a.

An zuin chu an rui tan ta a, Lungtian pa-
saltha zinga pakhat chuan Pualhawia hriat

lai ngei chuan, 'Sangvung' tiin ring fê hian a han ko lui ngat a. Chutah Sangvunga chuan Upa ten che turin min duh ta a ni maw, tia ngaiin Pualhawia hnenah chuan, "Sangvunga chuan i pawl enge a sawl a, 'Ka hmuh hun chuan ka hlau lo' i han tih kha, Sangvunga hi min hria em? a ti a, Lungtât a chuh a, chhut a tum a. Vawithum chhut a han tum a, mahse midang chuan an lo chelh zel a. Pualhawia mi huaisen chuan an khawchhungah ngei vawikhat mah a chhang lo an ti.

Sangvunga hi Lalchheua runtu zingah a tel a, Sâp Lt.Stewart an thah tumah pawh a tel. Chuta a hla phuah chu hei hi a ni:-

Thlanglei vairangpa chu a duhin zaingo buh a taw e, Tibang i irh chho e, nibang dul-in ka chhiah kha e.

A awmzia: Thlanglam mingo sap chu a duh tinreng neiin, tui'angin a rawn lian chho zel a, Ni eng tak, khawdurin a hlah ang hian a lun zelna tur kan ti tâwp a, a dul ruih ta mai

SENHRI PAR

HRANGLALA

Hranglala hi Bawitlung a ni a, Tlângte
 khua a awm a ni, Amah hi pa lian leh
 chak tak, huaissen tak a ni. A nu borai
 laiin an khua chu Zahau hovin an rawn
 rûn thut mâi a, a nu ruang an tiansan
 chu a rilru a nuam lovin a thinrim êm êm
 mai a, phuba lâk ngei a tum tlat a. Khuafo-
 ah a tlan a, chutah chuan Thangthiama
 Chinzah mi huaissen leh rothap tak nen an
 inkawp fuh ta a. Thianah an insiam ngohet
 ta a, hei hi Pawiin 'Kawi' kan tih thin bul
 in tanna niin an sawi thin He mite thiandun
 phuba la tur hi Khuafoho chuan tha
 an tih loh avangin Lungzarhah an pêm ta a.

Hranglala chu in Zahauho chu a that
 ta fo mai a, nupa tuak sarih zet a that a,
 mahse a nu anga thau leh saŋha tak an la
 awm loh avangin a lungawi thei lova. Za
 hauho chuun hemite thiandun hi an hual.
 senin an rothap tih an hre Chiang hle a,
 chuvangin Hranglala chu mi 70 in bei tur.
 Thangthiama chu mi 60 in bei tur tlin an
 inhrilh vek a. Vawikhat chu hmun pakhat
 hian Zahau pasaftha leh Hranglala chu an
 intawng fuh ta a. Hranglala chuan hla in:-

SENHRI PAR

An kan thattu ka tawnah zang ka
zun ai, Lengnu kulh then bang e,
aithing thak e,

tiiri a ngunhnamin Zchau pasaltha chhawn
tawn chu a han chhawksak a. Zahau
pasaltha chuan hla in a rawn chhang a-:

A pa fapa sing e, khuaivawm kâp
ing e, Thingtu khuaivawm kâp ing e,
pasal that ing e,

a ngunhnamin Hrânglala chhawn tawn a
chhawksak ve a.

Hrânglala chuan:-

Thah rul lo kel si maw thla tangkuai
lai, Dai lan nan ti maw chhawn reh
lo chung.

Lal leh Upate chuan chumite pahnih
chu an kai hrang a, pakhat veng hmawr
ah, pakhat veng lehlam hmawrah an dah
ta a, lal thu chu tuma hnial theih a ni si
love. Nakinah chuan Hrânglala chuan a
nu ang mai e, nu thau leh satha nei nawl
a that ta a, chutah hetiang hian hlado a rawn
vawrh chhuak a, a lungawi ve ta a ni.

An kan thattu lamah rul bang ka tan Senhniar
ka than khawkip leiah sung longmang lang
Nakinah chuan Zichau lai Vanhnuai-

SENHRI PAR

tira pupui atan Hrânglala farnu Chhietlemi
an rawn nei ta a, in femin'en awm thei ta ani

LOCHHUTA

Lochhuta hi Fanchun a ni a, Lungtian a
awm a ni. Amah-hi mi huaisen leh rothap
tak a ni.

Tibual run naah Hausâta (Chinzah lai)
naupan lain a hruai ye a, Lochhuta chuan
mi tam tak a that a, a naupang hruai Hausâta
paw h chuan mi angemawzat a that ve nghe
nghe a ni.

Chhiintuipui luiah hian Fanai ho nen
Ngawi dawh an inchuh a, Lungtian hoin
Ngawi chu an lo dawh zo diam tawh a, chu
chu an khaw thenawm Fanaiho chuan an
anti Jova, an pasakha Pualkhawia hovin
ngawi chu chiet turin an rawn thawk a. Lung-
tian pahochu tam tak an rawn thawktala
ye a, luikeng an ia ep tuar mai a. Mi hui-
sen Pualkhawia chu ngawi chungah (a var-
puiah) chon nen a Tût a, tamahin engtinmah
an tiam lewa. Lochhuta thinin a ngai thei ta
hauh la ngai a, 'Pualkhawi, dam ila dun chuan

SENHRI PAR

chhuak rawh" tiin a han au a, mahse a chhuak duh bik lova. Chutah Lochhuta chuan a puan-ven a sawih chhing sauh sauh a, a chemte a phawi a, ngawi verpui lam a pan ve ta a. Pualkhawia chuan tu emaw zawk zawk chu an thi ngei dawn a ni tih a hre chiang a. tlawm a ngai a, a tuarchhuak ta bik lova, a chhuak ta a, an pawlte awmnaah a kal ta daih a. Lochhuta chu tumahin an rawn bei ngam si lova, Tuipui a ngawi chu an nei ta ani.

Lochhuta hi Hausâtan Lalchheuva khua a rûn naah pawh khan a kal ve a, an hlawh-ting hle nghe nghe a ni. Amah hi pate takte huaisen leh râhrat khawkhêng a ni. Tun a Chhimtuipui luidung a Li lianpui mai 'Pual-thawh Li' tun thlong a lar tak mai hi Lochhuta Pualthawhna a ni. Pualthawh chu mithi kawng a insawngbawlna insunna tâwp a ni a, Lung-phun emaw Lungdawh hnuah an hmang thin.

Vawi khat chu Keipui sualin mihriag a a seh a, zanthim hnuaiah mipuiin an zawn hawng a. Hetiang hunah hian mi huaisemin hnung an dawl thin a, hnungdawl chu in-chuhin an in elna ber a ni thin. Mipuiin khua an thien dawn chuan, Tlangval huaisen deuh deuh pathum in tlangsalin hnung dawl ngei niin an in hria a, khua atanga fiangkhat (Km. I

SENHRI PAR

lo dung chen) vel ațangin Silai an rawn kâp ta zawt a. Chumi hnu chuan Pasałtha Pual-khawia chuan ram hla fê ațangin silai a rawn kâp ve a, tlangvalho chu an zak ru hle a. Mahse Lochhuta chuan Sakeiin mi a sehna hmun ațang. khan Silai a rawn kâp ta a. Chu Silai kâptu chu "Tunge ni ang le?" tiin an han in zawng vel a, Lochhuta a lo ni reng mai a. Chuta țang chuan mitin mai chuan huaisen lamah chuan tlukloh enin an en ta a ni.

PHUNHNAWMA

Phunhnawma hi Thokhenga fapa a ni a, Tlangchhan hnam a ni Amah hi pa huaisen, thiltitheh leh hmingthang tak a ni.

Phunhnawma chuan mi engemawzat hrueiin thlang an rawn tla thla a, nakinah chuan Sangauah hian khua an din a. Chuta țang chuan Vanlaiphai leh Cheuralte hi an awp a. Vanlaiphai khua pawh hi "Phunhnawma Vanlaiphai" tih a ni thin. Tuna Lungpuitlang khaw bulah khian lungpui lian deuh mai a awm a, chu chu "Phunhnawma Lungpui" tih a ni. Chu lungpui chungah

SENHRI PAR

chuan Phunhnawma chu a ding a. Awa
hluisen kengin a han then kual vel a, chu
veleh chuan Sanghal tam tak an lo tin
khawm a, lungpui vel z wng z wng chu
an khat h ur a, Phunhnawma chuan a d h
eng angin a duh zat zat a lo kap thin a ni.

Phunhnawma chu râl ramchhuakin
Matupui ram thlengin a kal thin a. Matupui
ram atang han Silai, Dar leh ro tha dang
tam tak a hawn a. Amah hi mihrat khaw-
kheg a nih avangin râlônnaah pawh a
hlawhting hle thin. Chutia Matupui atanga
a silai lak chu Chinzeh lai fapa Vântura a
pe ve nghe nghe a ni

Chhimtuipui. India leh Burma ramri-
naah khian Saichal lian leh kawh em em
mai hi a awm a, Sai bei tur chuan Phun-
hnawma cnu a thawkchhuak ta a. Tuipui
kam ngawah chuan Sai chu a lo awm
ngei a. Zo sijai a mu pawh ama siamchawp
chuan a han kap a, chu veleh Sai kawh
chuan a rawn bei pheí a, mahse hlau miah
lovin thingbul belin a lo in saseng a. Silai
mu leh zen chu a thun leh thual thual a,
Sai chuan a rawn bei leh dawn a, a man
pha lek lek tawh tihah chuan Sai chaldar
kuam laiah chuan a han kap leh a, a in
chhandam ta a ni.

SENHRI PAR

Chumi hnu chuan Sai chu ngawpik lamah chuan a tlan lut ta a. Phunhnawma chuan a silai zen leh mu a thun leh a, a va um zui a. Sai chu thingbul bel hian a lo ding ngawi reng a, mihring thawm a hriat veleh chuan thinrim em emin a kiu ruai a, arawn bei phei buan buan a, Phunhnawma chuan h'au hauh lovin a lo thing-thi a, Saiin a rawn man tur chiah chu a kap leh ta a, Sai chu a her sawk a, a tlu ta ruah mai a ni Mahni chauhva Sai bei-ah chuan heti taka huai leh ngam hi an lo la awm niin a lang.

Phunhnawma hian nupul pahnih a nei a, a nupui tak zawk hnen a, a fapa Nohranga chuan Li leh thal a siamchhuak a, Nohranga Li leh thal siam chuan sa a kap thei bik nghe nghe a ni. Nohranga fa chu Hramtuma a ni a, Hramtuma fa chu Kiauchina a ni a, Kiauchina fa chu Chheuhleia a ni a, Chheuhleia fate chu, Zaruma Tialtura. Darvunga leh Tumawia te an ni.

SENHRI PAR

VANHNUAITLIRA

Vanhnuaitlira hi Sunthlapui lal Chhiah-tinhang fapa a ni a, Hlawncheu hnam a ni. Vanhnuaitlira chuan mumang mak tak a nei a, a mumangah chuan tlang lianpui mai hi a lo hmu a, chuta lal tur chuan tih a lo ni a.

A mumang chu a pa hnenah a hrilh a, chu a lalna tur tlang pan a kal a tum thu leh an khaw mite engemaw zâtin zui turin a pa chu a dil bawk a, a pa pawh chuan a remtihsak a. An kalchhuah dawn chuan a pa Ngen-dothiang a keng a, an chhuak ta a. An rawn chhukthla zel a, Dâwnahte, Sangsuahte, Mamte-ahte, Tuipui dungahte, Serva-ahte, Khamchungbûkahte, an awm hnuin tuna Parva bul khi an han thleng a. Chutah chuan Vanhnuaitlira chuan an phaw (Savun a siam) ken chu "Kan thuam hi a rit ta em mai, thildang kan keng tam si a, kan phaw hi chu i rawh mai ang u" a ti a. Chutichuan an Phaw chu luidungah chuan an rawh ta a, chuvang-in chu lui chu Phawrawhva (Phawrawhlui-va lui) an ti ta a ni. Chuta tlang chuan tlang lianpui Rengtlang khu an pan ta zel a, an va thlen hau chuan khua an siam ta a. Ramri zau em

SENHRI PAR

emin an siam a. Vanhnuaitylira hi a hming-thangin huhem a ngah hle a, chuvangin an vể a mite pawhin do chiah an ngai lova, a duh ang a thil a tih chu an that en ve mai a ni.

An ramri siam chhungah hian Mog khaw pahnih a lo tel a, chung khuate chu chhiah lak nan an hmang zui ta nghal a. Chhiah an va khawn a, an Reng (Râlcha lianpui) pahnih an laksak a, a len em avangin an mahni a zawntir nghal a, a tualah an dah ta a He Reng hi a hmingthang hle a, chuvangin Rengtlang tih an puttir ta a ni. He reng lian zawkah hian Nghavang nupa an khawi thin. Mog ho khan heng thute hi an lal Pamanga hnenah an va hrilh a, Pamanga chuan Vanhnuaitylira chu a va hmu ve a, mahse engtinmah a duhdan a tidanglam thei chuang lova ni.

Vanhnuaitylira hian Rengtlângah hian Khuang a chaw a, a Khuangchawinaah chuan Seno sen hlir zakhat leh Arpa sen fiak nei hlir za a tãh bawk. Vanhnuaitylira hian Rengtlângah hian Khuang vawithum chawlin an sawi thin. Chhiahhlawh 60 a nei a, Tapchhak 9 a inah an siam bawk.

Naklnah chuan a lo upain a thih a lo hnai ta a. A nupui hnenah chuan 'Ka thih hun chuan he i Ngendothiang hi ka lukhamah lo

SENHRI PAR

dah ula, ka chhiahhlawh duh ber hi a nung chungin ka hnenah in lo phum tef ve dawn nia" tiin a chah a. A lo borai hnü chuan a sawi ang ngei chuan an ti e, chhiahhlawh pawh chu thlan chhungah nikua leh zankua a dam an ti.

Ngendothiang chu a fapa Liankunga thihah an phawrh a, Liankunga fapa Tialkara thihah an thlak leh a, chu chu Haihmungan njkhaw rei deuhah a va phawrh leh a, chu chu Haihmunga fapa Pu Manglinga Lawng-thai Vengpui chuan tunah a la kawl reng a ni.

HMUNGTHAIA

Hmungthaia Muallchin hi Zavunga fapa a ni, Pawi pasalthate zinga hmingthang pawl tak a ni, Ameh hi pa lian vak lo a ni. Hmungthaia pu, Alliana chu khawchhak stanga Chiozah late nen an inkawp thla zela Anzoram hi rawn lut an ni. Lungtianah hian an awm ta a ni.

Hmungthaia hi lalin a khawchhunga ni buisen leh ral ranchhuahna a, a mi

SENHRI PAR

chhuarvawr a ni. Sa a kâp tam êm êm a, Samak pawh a kâp a. Samak a kahna hmun hi "Kuarang Mual" tih a ni nghal a, tun thlengin Samak bual hmu theihin a la awm nghe nghe.

Lungtian lal Vantura chuan Hmungthaia hi a duhin a chelek ber a ni a, a zionaahte a hruai thin. Lawngtlai ram Sarrichhuah bula Vantura an lambun a silai a an kah lai pawhin Vantura chuan "Hmungthaia hian min awmpui sela, midangin râl chu va um teh u" tin a kiangah a in awmpui tir a ni,

Hmungthaia hi lal leh khawchhung mipuite pawhin Sa leh râl hmaah zam ngai lo a ni tih an hre Chiang hle. Nuin nau an neihin 'Nau chhuak ven nân' tia vawk an talh thin chu Hmungthaia chuan vawk aiah Sanghal a va kâp mai thin a ni. Vawikhat chu Nauchhuak ven nân sakah tumin a va ramvak a. Nghalrual hnu hi a va hmu a, a chhui ta a. Chu Nghalrual chu Sakei hion seh tumin a lo um ve zel a lo ni a, Sakei nen chuan an um dun ta a, an in lehpel chhawk sek a, Chutia an um ve ve lai chuan Sakei in Sanghal a seh hmain Hmungthaia chuan pakhat chu a han kâp

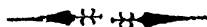
SENHRI PAR

tju tawp mai a. Ramsa zing a pasaltha leh
 huaisen Sakei chuan chutia Hmungthaian
 Sanghal a hmuh lai ngeia a han kah khalh
 mai chu a thinrim hle a, saruang chu kal
 san duh lovin a awmchilh ta run mai a.
 Hmungthaia chuan Sakeiin a sakah chu a
 bul lawkah a thutchilh tih pawh a hria,
 mahse hlauhna chhete mah nei lovin a sa-
 kah ruang chu a han hlawm a. Pasaltha
 Hmungthaia chu a siamtu Khuavangten
 Sakei nen an intawk dawn tih an lo hriih-
 lawk vek a, ramvak rih lo turin an lo ti
 a. Mahse Hmungthaia hian 'Mipa leh mipa
 chu hmachhawnhin kan inbei ang chu, tih
 va hriin rawh u' a ti mai a. Chutia a sakah
 a han hlawm vel lai chuan Sakei chuan
 a hnunglam atangin a lo zuan a, a seh ta
 a ni. A thih hma hian fel takin a silai a
 tung a, a ipte a bat dim diam a a thi ta a.

Hmungthai .bi a "huaisen bakah a
 tlawmgai em em a, mi dangte tan eng
 mah thawh hreh a nei lo. Mi huatthusawi
 lo leh zu inhonahte pawh mi tumah dipdal
 lo leh hlim thei tak a ni. Hmungthaia fapa
 chu Zachina a ni a, a naupan lain koh
 duat nan Lubial tlin an kova, chu chu a

SENHRI PAR

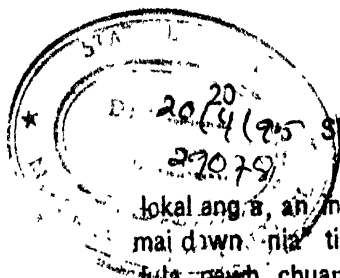
hming eiin hriat lar ani\zawk mah a. Zachina fapa chu M.C. Darvunga (PDC Chairman) a ni.

THANGHLIANGA

Thanghlianga hi Zathang hnam a ni a, Halkha lai a ni Pasaṭha ral beikna ami huike a ni. Fapa duhawm tak mai a nei a, a hming chu Hrangtlinga ani a, a nu leh a chhungte dang zawng zawngin an duat em em thin a ni.

Thlanrâwn lai Thanchhûma leh Pawi lai dangte chuan Lallula khua leh a chheh velahte chuan chhiah an khawn thin a. Hötia chhiah an khawna khuate hi an thuhnuai a an dhte an ni. Nikhat chu Roreh-lovan a pu Lallula hnenah chuan "Thlanrâwn laiho hi chah ila, in chhiah lak tur hi in tan khawn leh lak velte a buaithlake, keimahniin kan lo khawn ang a, kan kan chah hunah che u a la turin in lokal thin dawn nia' ti ila, thlamuang takin aa

lok al ang a, an inrinloh hunah kan thar vek
mai dawn nia tiin a rawt a. Chu chu Lal-
lula pawh chuan tha a ti ve a.

Tichuan zute sain an in buatsaih a.
ran talh turte an lo ngaihtuah lawk diam
a. Thlanrawn lal Thanchhuma hnenah chuan
“Chhiahkhawn tur chu kan lakhawm tawh
a, a la turin lo kal rawh ule,” tiin an chah
ta a. Thanchhuma chuan Upa leh midangte
hruatin Lallula khua Zopuihmun chu an pan
ta a. Thanghlianga leh a pasalthate pahnih
Hnawn gphunga leh Thangchemate an kal
ve a. An kal dawn hian Thanghlianga chuan
a fapa Hrangtlinga chu hruai ve a tum a,
Mahse a nuin a phal lova, “Ka fapa hi sa
leh râl beihnaah kal ve ka phal lo” ati a.
Thanghlianga chuan, “Râl beihna ani hlei
nem, inremna thil alawm” tiin a chhang a.
Mahse, a nupui chuan, “Inremna tih ni
mahse, inbumna pawh ani thei, Hrangtlinga
zawng hruai lo mai rawh” a ti tlat a. Thang-
hlianga chuan, “Keipuiin a note a hum zo
lo ngai em ni? Thanghlianga hian a fapa
duhlai hi a hum zolo ang maw? ka hnen-
ah kal ve mai sela, engmah a ti lovang”
tiin a hruai lui ta a.

SEN HRI PAR

Lallula khua an va thleng chu an lo ti tha hle a, Vawk te an taih a, zute an zûk a, an lo lâwm hle a. Hlim tak an inkawm hnu chuan zan mut a lo hun dawn ta a, duat takin mutnate an siam sak a. Thanghlianga chu duhsak takin puandum lianpui an thuah a. Zan mut hnu chuan Thanghlianga chuan fimkhur thilah puandum chu a chhiahhlawh a sintir ta zauh a, ti chuan a mu ta a. A pasaltha hrusite pa hnih kha chu khawchhungah riak ve lovin daiah an riak daih a. Chutia zan an mut tui lai tak chuan Lallula kuate chuan an hriamhrei kente chu an thuhruksak vek a, an silai kuahte chuan tui an thunkhat vek bawh a. An lai hnenah chuan, "Engkim kan peih ta e' tiin an han hrih a. Lal chuan, "Che tawh rawh ule" a ti a. Chu veleh Rorehlova teho chuan, "Mahni mi-khual theuh thah tur" tiin thu an pe a, mi-khualte chu an that hlawm a. Thanghlianga pawh thah an tum a, puandum an sintir ngei mai kha Sailo chhiahhlawhin suk bungin a lu-ah a han vua a, a thi ta nghal a. Tichuan Thanghlianga chu an that ta ngei niin an hria a, an lawm hle a. Mahse an thawmah Thanghlianga kha alo

harh a, a silai a han chuh a, mahse a kua-
 an tui an lo thunkhat si, kawmcharah a
 zuangthla a, a hming chhəlin, "Keimah
 Thanghlianga, a ngam chuan minrawn bei
 rawh ule" tiin a rawn au a, mahse tumahin
 an bei ngam ta reng reng lova. A fapa
 kha hlauvin khum hnuaiah a lut a, a
 tawm rān a. Thanghlianga chuan a ngaih-
 tuah hle a. kawmchār aṭang chuan "Ka fa
 pa hlau reng reng sūh, Thanghlianga ka
 awm e" tiin a rawn au va. Chuveleh "A
 fapa a la awm ani awm e" tiin an zawng
 a, khum hnuaia awm chu an man a,
 Thanghlianga hmuh lai chuan an that ta
 nghal a.

Zopuihmun aṭang a an han haw chu,
 an ṭhiantē an thahsak avāngin an kim lo
 nasa ta mai a. Khua an thlēng a, in an
 han lut dawn chu a nupui chuan, "Thang-
 hliang, khawiahnge i fapa? a rawn ti a.
 Thanghlianga chuan, "Rāl kutah a thi," a
 ti a. A nupui chuan, "Keipuiin a note a
 hum zolo ani maw? Ka fapa tēl lo chuan
 in chhung i rawn lut thei lovang, Ka fapa
 phuba i la tur a ni," a ti a. Inchhunga
 luh a phal ta lova. Thanghlianga chu a
 han lut lui dawn a, mahse a nupui chuan

SENHRI PAR

a puanfenin lo vuak a tum a, a lut ngam ta lova. Chutia inchhung a luh theih tak si loh avang chuan chhiahhlawh hovin sum hmunah tap an chhep a, chutah chuan eirawng an bawl thin a, inchhungah reng reng a lut lova, a nupui bulah kum thum lai a mu thei lo a ni. A nupui chuan a fapa kha a ngain a lungleng thei em em a, ruah a lo sur changte hian a lungleng zual a, a tap a tap thin a, a tah hla chu hetiang hi a ni:-

Van ruah chu sur hmanh se,
Run lut cher laiin;
Nochen hmanh nih thalengah.
Rial ti a dawn lai kum za.

Khuang ruahpui lo sur changin,
Kan runah far thin mahse;
Ka enchimloh dawntuaite,
Rialtui iang a luangral zo ta.

Thanghlianga chuan a fapa phuba chu a han la ta a. Nitin mai Lallula khaw mite chu a that ta hmiah hmiah a, naupai lai ngawt pawh pakua lai a that a, a mi thahte chu an lu a hawn zel a. Mahse a nupui chuan a fapa anga hmeltha a hmun

SENHRI PAR

loh avangin a lungawi thei tlat lova. Chutia mi a thah tam em avang chuan. Thanghlianga râl chu an chelh ta ngang lova. Lallula ho chuan khua chu an chhuahsan ta ngawt a, Reiek thlang lamah Darlung thlengin an tlan ta a ni.

Vawikhat chu Thanghlianga râl ram-chhuak chuan chikhura naupang hmeltha deuh mai Chhunlala lo tawm chu a hmu a. A han man a, a han enchiang thin a, hmeltha a tiin a fapa kha ang a ti em em a, a khawngaih hle a, Mahse a that ta thova, a lu chu a hawn a. A nupuiin a lo hmuh chuan a fapa ang maia hmeltha anih avang chuan a lungawi ta a ni. Chutia a nupui a lungawi tak chuan Thanghlianga chu a nupui bulah a mu leh thei ta a, Thanghliang chuan Chhunlala lu chu a ai a, Sial leh Vawk te a talh a, awmni khamin khawchhung mite chu an ri bung bung a, Thanghlianga chuan a fapa kha a ngaiin a lunglong hle a, hlado a han chham a:-

Ni aw tla hleng hlah aw,
Dir chiau man ten ka ngah law;
Zaido vawn awi rih lang.
Thlanglei liam tawn ka ngaih nan e.

SENHRI PAR

25

Turnipui, kawlah liam lul suh,
Dingin min nghak rih la;
Zai han vawr zel rih nâng e,
Ka ngai êm a sin ka duhlai mual-
(liam hnu kha

Chutia Thanghlianga'n hlado a han
chhâm chu pasaltha Thangchema khan a
lo ngai thei ta haub lo mai a, heti hian
a hlado a rawn vawrchhuak ve a:-

Kei chu ka hmet tein,
Chhâwnthlai ka laihri ah-nâk e,
Tlanglêng sia phaw tun e,
Thangchem ka pu nih ka roh e.

Ka senlai aţang rengin kei zaung,
Ka laihroi ah-na hmelma thahna
(Chhawn

Thuro min chhiah pa pu Thangcheman.

THUMAL HRILHFIAHNA

Chhiahkhawn	:	Leiman khawn
Hum	:	Venghim
Zu zuk	:	Duhsakna zu intur pe
Suk	:	Buhdenna thingsuih mum (suk
Sumhmun	:	Hmanlai ln, a pâwn a

SENHRI PAR

buhdenna hmun, pāwn
(lêng)

Ai : Lawm nan ran talh
Chham : Sawichhuah, chham pua!

LIANDANGA

Liandanga leh a nau Lianchhawna h-
Tluangthanga fate an ni a, an awmna khua
chiah hi hriat chian a har hle. An khaw
ralah chuan Tiphûl khua a awm a, heng
khaw pahnihte hi an inngeih lovin an in-
râl tlat a ni. Chutih avâng chuan hun rem-
chang an neih ang zelin an inthat tawn
fo thin a, a fâlin tumah ramah an chhuak
ngam thin lova. Amaherawhchu a eng lam
zawk zawk pawhin railai chu inthah sak
loh tur tiin an lungual ve ve a. Railai
tawh phawt chuan miten an hriat theih
nân Hmuithlôrah Lavar leh Ladum inkawp
an thlôr tur ani an ti bawk a.

Nikhat chu Liandanga leh a nupui
Khuangtawli leh a farnute Loah bâl chovin
an feh a. A nupui chuan, "Liandang, Tiphûl
râl fokal ta se, min chhan ngam ang em?"

SENHRI PAR

a hen ti a, Liandanga chuan, "Chhan ngam
 teh reng ang chu, Tiphûl râl chu tihian ti-
 hien ka ti mai ang" a ti a. A nupui chuan
 "A nih leh i nupui nge i chhan ang i far-
 nu?" a ti leh zel a. Liandanga chuan,
 "Mahni nupuite chu kan chhan zawk ang
 chu" a ti a. Tlai lamah chuan an feh chu
 an haw ta a kolkawngah chuan Liandanga
 farnu chu a hmasa ber a, a laiah Khuang-
 tawli, Liandanga'n huong a khawi a Thui
 vak pawh an la kal hmain a farnu chuan,
 "Ka U, ka phur a fual min han siam that-
 sak teh" a ti a. A phur a siamsak hau
 chuan Khuangtawli chuan a lehpel a, a
 hmasa berah a kal ta a. A u nupui chu
 "Ka U, i hmuithlôr chu ka lo thlôr chhauk
 ang che." a ti a. Tichuan Ladum leh Var
 inkawp chu thlûrin a laiah chuan a rai ta a.

Hetia an kal lai hi Tiphûl râlho khan
 an lo châng ru reng a, hmeichhia pahnihte
 kha a rai zawk thah pahn an hiauh avangin
 fimkhur takin an lo enfiah mêk a lo ni a,
 Liandanga farnu chuan La dum leh var in-
 kawp chu a thlûr si a, a rai ni ngelin an
 hria a, a hmasa ber Khuangtawli chu an
 kâp hlum ta tawp mai a. Chu veloh Lian-
 danga chuan a farnu chu a pawm lawk a,

SENHRI PAR

a zuanpui ta daih a, a tlan hawpui ta a
 A nupui railai Tiphôl hovin an kahhlum
 hnu chu a pum an kheh a, a pumchhunga
 naute awm chu an la chhuak a, a nu hnute
 an hnektir a, tichuan an nufa ruang chu
 kawng laiah chuan an kalsan ta a. Nakinah
 Liandanga chuan a nupui leh naute ruang
 chu a va hlawm a, lunglêng êm êm in
 Thlanmuah a vui liam ta a ri.

Zankhat chu Liandanga chu a mu-
 mangah a nupui khan mithi khua ațangin
 hla a lo thawn a:-

A khi nih maw, Tiphôl râl le, huho
 zawng a ti,
 Hei kua ulaw hni thawithum e,
 Liandang feng seh, tiin.

Kha ve khan maw, Tiphôl râl chu
 Zawng ngam ti che,
 Han thawn teh u, puanfen fual,
 Liandanga'n feng teh se.

He hla hlan Liandanga rilru a tina
 êm êm mai a, hlain a han chhang ve a
 Lamchhak chhuakin phusir le maw,

Nam le chiahrat nin;

SENGHAI PAO

Liandang ka mar that ruangat e,
Vô bang zung buokh.

Mìn lo chông ô, mìn ngi vâltên
Phaw leh nâm sên

Ô mar that vông h, Liandang mìn
ô chlawk h

A nupui klian nân Hwa apogin
“Liandang hian ka phuba a rawn la ngem
lo anih a, mìn hmangsin a, mìn ngi tak
tak anih hawk si chuan, hia chung cheng
a phuba la lovin, mitthi khaw kawtchhu an-
ah hian tuihai chang a intur tuifin tak
Tuithawlin rawn dah mai sek, lungngam
takin awm mai rawh se,’ tui hia a rawn
thawn leh a-

Na tih na chun siangrawnah e.

Hrân vawl rêl hlah law,

Vel nei kawn chi, thawltialin e.

Zûnrau ti ka hun

Thinphangin phuba l. k chu rel lo la,

Siangrâwnah;

Hawih i hâwm chuan,

Zûnrau siktui mìn hun rawh thâwlin.

Liandanga rilru na lutuk chu zan
pawh mu hleithei lovin zankhuain a vâk

SENARI PAR

a vak mai thin a Tiphûl râlho a han bei
 tan ve ta a ni. Tiphûlho chu a hmuh
 apiang mai a that ta hmiah hmiah mai a,
 amaherawh chu a nupui ang a railai a ngei
 thah rih loh avangin phuba laah a inggai thei
 hauh lo mai a. An khaw tlangva'ho chuan
 an hmusit ru ta deuhva, chu chu a Pa in
 a lo hria a. 'Liandang, heti fahran a i
 thianten an han hmuhsit che chu, kan
 Laingam (hmelmâ ni lo khaw mi) tal hi
 that mai rawh" a ti ta a. Chutah Liandanga
 chuan, Hlain-

Ka Pa na ka fial maw Laingam thah chu,
 A kan that che'ngel e, tul bang nawlh lai
 Keimah ka thin le maw, ka lungah chun.

Ka zuapa mi tir lo la Lenruai thah zawng,
 Hmatiang sawn zel nang e, doral rûn
 Ka lunglai damna leh tum reng chu

Tiphûlho chu Liandanga râl hlawvin
 an tawmim thupap mai a, a huho lo chuan
 ramah an chhuak ngam lova. Nikhat chu
 nuho Anhnah la turin Loah an kal a, hman-
 hmawh takin an che thuai thuai a, rei lo
 teah an haw leh ta hlawm a. Nu pakhat
 ralfat erawhchu a hmanhmawh hlei thei

SENHRI PAR

tlet lo mai a, a thiante zawng zawng haw
 vek hnuin amih chauhvih chau deuh mai-
 in a haw ve ta a. Chutih lai tak chuan
 Liandanga chu a rawn lang ta hlawl mai
 a, chu nu chu a thih hwar vanga kai chak
 thei lo ni ngein a ring a, hlain a han au a-

A ho si maw, ka rel i e,
 Sang kai kho lo,
 Zûn na rit maw, i thum law e,
 in lawk lang, na thil.

A tu ni che maw,
 Lamchhosang kai thei lo che;
 Di zûn i phur em ni, chawl la,
 Keimah chhawk nang che

Liandanga chuan chu nu phur chu
 a han chawi a, nu chuan min that ngei
 dawn ani tih a hre Chiang nghal mai a,
 hlau leh khur chungin hetiang hian hlain
 a han chhang ve ngat a-

Keimah dah ngai, Lawngvang nu e,
 Sang a kai kho lo;
 Zûn ka rit lo, hi hleiah e,
 Zûn huih thum thawnh lang.

Kei ka ni e, Lawngvang nu,
 Chhosang kai thei lo;

SENHRI PAR

Kei lo liam a di zûn a uai,
Zûn hnih thum thuahin

Chutia Lawngvang nuin mangang leh
lungngai tak a hla a han sak zawh hnu
chuan Liandanga chuan a tha ta neh
Lawngvangnu hi railai a nih avangin Liandanga
chuan a nupui phu la ta ngai
inhria a, a ngaih a tha ta hla a. A bu ch
a bung a, a hawn ta a, hla a phuah ngh i

Phu vang khirh lang, Siangrawn a,
Dartawng au rih lang
Ngulah fu law, Vâ lailêng e,
Chia vel ngam nakah.

Phu la nang e, Sianglamrôwnah,
Dartawng au nang e;
Ngulah fu la, Sirva lailêng
Di thaleng ngam nân

Liandanga chuan Tiphûl râi chu a
bei zel a, mi tamtak a that a, nu raila
ngawt pawh pakua a that tawh a ni. Ti
phûl lai fapa chuan nupui a nei a. mo law
zanah tak mai chuan Liandanga chuan La
fapa chu thah ngai a tum ta a, zan
an muthilh laiin thawm dim takin tukverl
a tangin a lut a. Lal fap leh a nupui mo

SENHRI PAR

thar lo mu dun lai chu, Lal fapa lu chu
 a satbung ta hmawh mai a, a lu bung chu
 a keng a, pawnah' chhuah mai a han tum
 a. Mahse zan a thim em avangin kawngka
 han chhuahna tur a hre thei ta tiat lo
 mai a. Thehlan (chtuar dawhsan) ah a
 lawa a, a milu lak kha a thutbet a. khw-
 var a nghak ta a.

Moru muhil kha a pasal lubung
 thisen luang khan a han chiah ta a, a lo
 harh a. Mahse thisen a ni tih hre hek lo,
 "I zun i cheh elo"? a han ti a. Mahse a
 pasal chuan a chhang ta reng reng lo mai
 a, han sawih harh a tum a, a lu a awm lo
 th a hre ta a, a hlau ta em em mai a.
 Tichuan midang an lo harh a, indang a
 mite pawhin an lo hria a, an lo tlankhawm
 ta luih luih mai a. Meichher lianpui pui an
 siam a, Inchhung zawng zawng chu an
 Lal fapa thattu a lo la awm tak hlauhin
 tiin an zawng vel a. Liandanga chhuara lo
 thu reng mawngihtu chuan meilin aa hlau
 thin a, mahse amah chu an hmu thei haoh
 s lo. Liandanga hian, Aimitth m a neih avang-
 in a zawngtute mit hi a vai a, an hmu
 thei lo a ni.

SENHRI PAR

Nakinah chuan Liandanga chuan, "Tiphûl râiho, in Zang-Van-Tha, in lal lu chu hetah ka t̃hutbeh rêng hi in hria em?" a ti a, a zuang chhuak nghal ta daih a.

Liandanga chu Tiphulah chuan a hrang nasa ta deuh deuh va. Chuvengin a ma tan pawh thil hriat theihna a mamawh bawk a. Nula hmeltha zet mai Ngunnu a ngaizawng ta a, nula pawh chuan a ngaizawng ve hle bawk a ni. Zan rei tak tak thleng an inrim t̃hin a, an inhmangaih tawn hle a. Liandanga'n nula a va rin hian a haw lamah mi a that zih bawk a Tiphûlho chu a that tam ta hle a,

Vawi khat chu Tiphûlho chu an lal inah, Topumah zu an in hova, (t̃hukualin zu an in) Liandanga leh Lianchhawna chuan chutia Tiphûlho zu in chu an ruih hunah thah t̃euhna hun tha niin an ring ta a. In chhungah Lianchhawna'n Khuang a beng a, Liandanga chu pawnah Ngunhnam nen a awm bawk a. Lianchhawna hi tu mahin zu inho chuan an hmelma Liandanga nau a ni tih an hre lova. Pitar pakhat erawh chuan Lianchhawna hi a lo hmu tawh a, ke zungtang paruk a nei tih pawh

SENHRI PAR

a lo hre Chiang hle a. Zu hmun a Khuang-bengtū chu, "Lianchhawna ke ngei a ni" tiin a sawi thin a; mahse zu inho rui leh lam vel chuan tumihin an ngaihsak bik miah lo mai a, hlim takin zu chu an in a, an lam bung bung zel a.

Chutia hlim taka an lam vel lai chuan Ni a lo thlangher a, zanriah chhum hun velah chuan an rui ta hle mai a. Lianchhawna khan Khuang chu ring fahran hian a han beng pawm mai a, rang deuh maiin Liandanga kha a lo tlan lut a, bangchhak bangthlang a paho zurui lam lai leh zu sem veltute chu Ngunhnam chuan an sat ta hmiah hmiah mai a, tam tawk an that a, mi thenkhat an tlan chhuak hman a, midang zawng chu an sathlum ta vek a. Tichuan Liandanga leh Lianchhawna te unau chu an haw veleh ta a.

Tiphûlho chu a khua'in an inkhawm a, ro an rel ta a, "Liandanga hi kan khua-ah hian zanah a lo kal fo thin a, hei mi pawh tam tak a that tawh a, tu lnah nge a luh thin tih hriat nân, In tinin zanah mahni kawtkaiah zantin vut phul theuh tur a ni, tichuan Liandanga lenna In chu kan

SENHRI PAR

hre thei mai ang," tiin ro an rei ta a. Tichuan zantinin Intinin an kawtkai h theu chuan vut chu an phul ta a, chu chu khawvar veleh Tlangval hovin an endik vek thin a. Chutia vut phul an han endik chuan Ngunnui te kawtkai h chuan Liandanga hniak chu an hmu ta fo mai a. Liandanga hian a lut lamah chuan hnungzawngin vutah chuan a kal a, tichuan a lut lamah chhuak lam hniak a awm thin a, chhuah lamah lut lam hnu a awm thin a, an hual fuh thei ta hauh lo mai a.

Tukkhat chu a ngaihzawng Ngunnui nu leh pate chu Vaihlo bal turin zing takah khawvar fel hmain an thawkchhuak a. Liandanga leng haw lam khan mithah tur a zawng leh a, Pitar leh Putar Vaihlo bal tur chu a hmu fuh ta hlauh mai a, Ngunnui nu leh pa tih hre hek lo, a that ve ve ta mai a. Zan tlaiah chuan a ngaihzawng chu a va rim leh ta a. Ngunnui chu a hmel a hlim vak lo, "Liandang, tukin zingah khan mithah i nei em?" tiin a zawt ta a. Liandanga chuan, "Vawjinah chuan mithah ka nei vak lo, zingah Pitar leh Putar ka that a, chu chu a ni mai" a

SEMHRI PAR

ti a. Ngunnui chuan, "Tuk'a zinga Pitar leh Putar i thah kha ka ne leh pa an ni asin," a ti hmak ta, mi a.

Hemi zen Hie' A'an ta'a, Fachang-buh leh Artui an chum bawh a, an ei dun a, an in bawh tawh vel a, hlin takin an ink'wm a, Ngunnui chuan, Liandanga chu zu a pe a, a lo zawlin a dang a pe leh zel a, nak'ah chuan a mu ta h'a a, an mu a an ink'ah a tui takin an muhil dun ta a, Zan thlah chuan Ngunnui chu a ruksein a thov, an kawmchhakpa hnenah a va ka lo, "Liandanga hi ka lo kuah bet tlat ang a, khawvar velah lo hual ang che u," a va ti a. Liandanga bulah chuan a mu leh ta a.

Khawvar hma chuan Tiphul paho chu an inzawmkhawm ha wm a, Liandanga ri hna in chu an hual ta vek a. Putar pakhet erawhchuan, "Kei chu ka chak tawh si lova, kawtchhuah a'angin ka lo cheng mai ang e," tiin maufei zum chawp nen a lo chang va a. Khua chu a lo var a, mi chhuah dawnah chuan, "Liandang, lo chhuak rawh," tiin a hualtute chuan an han au a, Liandanga chuan, "Ka nupui nen chaw kan in

SENHRI PAR

barh mek," tiin a chhang a. Tiphûlho chuan "Liandang lo chhuak rawh," an han ti leh a, Liandanga chuan, "Ka sam ka knuih mek," a ti leh a, Chutiang chuan a, ko nawn leh thin a, Liandanga chuan, "Hron ka kaih mek, Ka nupui nen kan iokuah mek," tiin a chhang zel a. Nakinah chuan, Tiphûlho chuan thinnm fa hin, "Landang, lo chhuak thuai rawh," an rawn ti leh a. Chuta Liandanga chuan, "Kha le, kemaah Liandanga ka rawn chhuak e," tiin bang-chhak leh bangthlang chu a han tlawh thla a. A hualtute khan bangtla chu an hnungzawng an lo chhawn hman a, tumah a delhlum lova, Liandanga chu a han zuangthla a, amah hualtute chu tam tak a tihlum a, tam tak a hliam bawh a. Kawt-chhuah lamah a tlan ta a. Chutia a tlan lai chu Putar khan maufein a lo khawh a, a kheimit bulah kher a khawthlang hlauh mai a, a tlan thei ta lova. Chutih lai tak chu Tiphûlho khan an va bei a, Liandanga chuan a ke na chung pawh chuan mi thenkhat chu a lo tinlum hman leh a, mahse a tawpah chuan an man ta a.

Tiphûlho chuan, "A nih leh hei Lian-

SENHRI PAR

dang, kan nu leh pate lu tam tak i la tawh a, nang pawh pasalha i ni a, tunah chuan kan kutah i awm ta a, kan sawisa ve dawn che a nih hi," an ti a. Liandanga chuan, "Ni teh reng ele, in chhungte pawh tam tak ka that a, nangni pawhin in duh duhin min sawisa ve rawh u," a ti a.

Tiphûlho chuan Liandanga chu Thingah phuar betin an zawn a, nasa takin an sawisa ta a. Nakinah chuan, "Nu leh Nula zawnng zawnngin Liandanga mitah tuibur al leih theuh tur," an ti a. Nu leh Nulaho chuan Liandanga mitah tuibur al chu an leih ta vek a. A tawp berah a ngaihzawng Ngunnui hun a lo thleng ve ta a, a ni chuan, "Ka leih sual" tin Liandanga mitah ni lo, a biangah a leih ta a ni.

Liandanga chuan, "Ka thih hmain hla ka han sa rih ang chu?" a rawn ti a. Tiphûlho chuan, "Ni e, i duh takin sa rawh" an ti a. Liandanga chuan ti hian a rawn ti ta a ni.

Ngunnu dawngphah phah law,
Lum lang Bawikualah;
Kapchin, Darvang ka phaw lovin nitin,

SENHRI PAR

Sahlai ka hmuh nakah kal law,
Sungtawl ka hma ai a.

A hmei a pa doral nitin tawn zelin,
Phaw leh nam lo paw'n ka hmaon,
Lungmuangin Lanu an kal thin,
Lungrun dawngphah chu phah la.
Chham ang zal tawh nang e.

Ka nu ka ngai ka ti, nu tak tak ngai
ing maw?

Sungcher U ngai e, kei chu kirthiam
(sihlah ngaiin;

Ka Tluangthang ka pa nin e,
Râlam rem lai ka hnuah e.

Ka nu ka ngai, nu tak tak ngai em ni le?
Sungcheri U ngai e, kei zawng kir
(thei ka ni ta love;

Ka pa Vanhnuaithang chuan,
Ka fam hnuin râl lo rem teh se.

Chumi hnu chuan Tiphûlho chuan
Liandanga chu tlâhthiin a nungchungin a
tise an hlepral ta yek a, huaisen takin a
thi ve ta a^vni.

SENHRI PAR

Liandanga a thih tih a nù leh paten
 an lo hnat chuan, a nu chuan a pa hnen-
 ah. "Liandang t'uka mihratkhawkhêng i
 man a, i thah loh chuan ka hnenah i mu
 thei lovang," i ti ta dat mai a. Chuvang
 chuan a nù na pa chu a nupui bulah
 kumtham a nu lo i. Makineh chuan
 Liandang a nù m' i hrat khawkhêng chu
 a va dat t'ngai a, chu chu Liandanga
 phuh i hrat ngain a nupui chu a lo
 lungawi ta a, a bulah chuan a mu leh
 thei ta a, a "Thiamchheh" leh ta a ni.

Liandanga hian an hmêima Tiphôl râ-
 ho hi a remfel leh a, an karah inhmuh-
 thiam lohste zawng zawng a kiang ta a,
 an awm thei leh ta a ni.

TET MAL HRILHFIAHNA:

- Hmuithlur : La thlûna, Lazai chat har
 tura thlûr, Lathlûr.
 Aimitthim : Tnim lutuk, thil hmuhtir
 thei thei lo, Aimitthlawn.
 Fachangbun : Buh hming, Buhfel.
 Tiahtih : Mauphel suihrim.
 Mihrat khawkheng : Mi huiwen chung-
 chuang.
 Thi. mehhah : Inremlo kara inrem
 lehna, Lungawi lehna.

SENHRI PAR

NGUNCHIANGI LEH HRETAIA

Ngunchiangi leh Hretaia hi khaw hrang a awm an ni a. an naupan lai atanga inhre ngai hauh lo an ni. Vawikhat chu Hretaia pa leh Ngunchiangi pa chu zu an in dun a, engeniaw thukhawchang an sawi a Chutia an titi lai chuan Hretaia pa chuan, "Nang fa i nei tawh em?" tiin a han zawt a. Ngunchiangi pa chuan, "Nei tawh e, fanu pakhat ka nei, nang teh fa i nei tawh em?" a han ti ve a. Hretaia pa chuan, "Nei tawh e, fapa pakhat ka nei," a ti ve a. Hretaia pa chuan, "I fanu chu eng ang rual nge a nih tawh" a han ti leh a. Ngunchiangi pa chuan, "A nua tan ve tawh, nang i fapa chu eng ang rual nge a nih?" tiin a han zawt let ve len a. Ani chuan, "Ani pawh a Tlangval ve tan tawh" a ti a. An pahnih chuan, "Kan fate chu inneihtir ang aw" an ti ve ve a. An zu in hlim takin an zawm zel a. Nakinah chuan khua a lo tlai ta a, inkawm kham lo tak chung chuan a in then ta a.

Nikhat chu Hretaia chu a pa chuan, "Nupui ka hmuhsak che a, a hmêl va en ta che" a ti a. Tichuan a insiam a; Ngunchiangi te khaw lam pan chuan a kal ta

SENHRI PAR

a. Khua a va thlen chuan, Ngunchiang pa chu Lal In bahzar (Sumbawu budh a lo thu a, Hretaia chuan, "Ka pu kh wih nge lal In hi a awm?" tin a han zawt a. Ngunchiang pa chuan "Cha mi' hui chu i va lian deuh ve, lal lo kawt zang a lal In awmna mi zawh ni?") tin a lo chhang a. Thinrim tih hui fahna hui a meng rum hle nghal a. Hret in chuan tih awmdan a han hmia, hui lo chu lo a a sawh bur a, a chhipeh chu a a l m e char char mai a. Ngunchiang pa pawh chuan an kawmchir Khungni zik a bawng-pui Sava fu chu chak takin a lawn zur zur a, a han man ve ta mai a. An thil thiam chu an han lentir ve ve nghal mai a. Hretaia chu In chhung a lut ta lo chuan nulahe inkawibahna a kal a a bul a dingin a va en ta reng a. Ngunchiang kawikap tur chu Hretaia lo ngawt chuan a lir thin a, hei hi a tihlum vang pawh ni lovin a kawh hian Hretaia a pan ve reng reng niin a lang. A thienteh chuan, "Engahnge Ngunchiang, i kawh chu Hretaia lamah ngawt chuan i tihlum thin, i ngaizawng em ni?" an ti a. Nakinah chuan Hretaia pawh chuan, "Ngunchiang,

SEAHRI PAR

min ngaizawng um ni?" a rawn ti ve ta a. Ngunchiangi chuan zak deuh tak hian, "Ngaizawng e" iin a rawn chhang a, an mit pawh a in tawh siah ngah a. Nel ho inkawibah an ban hnu chuan, Hretia chuan Ngunchiangi chu a rim ta ngah a. Ngunchiangi chu a chhungten Puanpui hndai h an thukru tlat a, mahse, a ni chuan a ma zawn chu mein a dep pawp a, chuta tung chuan Hretia chu a lo bh ru kiau mai a. Nakineh chuan a insûm zo ta lova, Puanpui chu a paih a, a lo chhuak a, Hretia bulah ngei mai chuan a thu ta a. Mahse Ngunchiangi hi a pa in a lo hal viaw mai a, zûng turin a chhuak a. Saksiah a chhang a, In chu a hel ta vut vut mai a. Hretia chuan Ngunchiangi pa awndan chu a tse ru ve khiau mai a, In chhung atang chuan, "Kei chu mikhual-to awm lai a mahni'zia chhuah a, Inpui lol vut vut mai hi, ka zah zawng tak a ni," a han ti ngawt a. Ngunchiangi pawh chuan a pa chu a lo kamkhat ve bawh a. Tichuan a pa chu zak tak leh inthiam lo takin Inchungah chuan a lo lut a, a zûbel rawn chawi chhuakin Hretia chu zu a zûk ta a. Hretia chuan an rilru leh

SENHRI PAR

awmdan a ngaihtuahin zu chù a in tam duh vak lova, rui khawpin a in duh hauh lova. Midang chuan an in bawrh bawrh a, an ruih ták fê hnu chuan Hretaia chu tihhlím tumin an zia chu a rawn chhuak tan leh rui ruai mai a.

Chutah Hretaia chuan, "Kei chu mi-khual zu kan zûk lai a, mahni zia chhuah khum fo mai hi thil zahthlak berah ka ngai thin," a han ti leh ngawt mai a. Ngunchiangi pa chuan. Hretaia chu a aiin fíng zawk tih a hre ta a, "Kei chu ka rui ta viau mai, ka mut a chhuak ta, ti khan in-kâwm ula, kei chu ka va mu teh ang," a ti a Pindarah a lut a, a va mu ta dalh a. Ngunchiangi leh Hretai chu duh tawkin an inkâwm a, an hlimin nuam an ti dun hle a, thinlung tak a induhna pawh an nei ve ve a.

Hretaia chu ni engemawh zât a cham hnu chuan a khaw lamah a haw ve ta a. Ngunchiangi chu a lunglêng thêi em em a, chaw pawh ei lo leh hna pawh thawk lo chuan a mu ta reng mai a. A nu chuan, "Tho la, chawte ei rawh khai," a tih pawhin a tho duh hauh lo mai a,

SENHRI PAR

Hla in a rawn chhang a-

Ka nu ka tho hlah law.

Ghhun -tiangin it rih lang;

Hringzûn a cham ka thinah e,

Thai mei kâng bang.

Mr kaitho suh ka nu,

Zal rih nang e;

Hringzûn ka ngai em,

Thinlahh mei kâng iang a cham e.

A nu chuan Hla bawkin a han
chhang ve a-

Kha hlan nan nu nih chun mangfa

(rak zem ai,

Rawl ei nguai mai tidai thanngai ka

(thul lo.

In nu hian Lafa lo kherh ve,

Hringmi zûn uain;

Chaw ei leh Tuichawi ka thulh ngai

(love.

Ngunchiangi chuan chutia a nuin a
a han tih chuan Hla bawkin a rawn
chhang let leh a-

Ka nu le aw, nan lân liau ka rak

(nghal lo

Zûn nan noaihah hi tin maw nan rak

(um chiau.

SENHRI PAH

In lēnlai hriain ka aew t lo lo nu.
Tiang hian maw zō t pā h uat lo
Ngunchiangi chu a a lo t pā h uat lo
tih ngaihna an hre t hauh lo mai a, a
khawngaih si, chutia chaw hauh si thei
lova, a han awm reng mai chu an rilu a
na ve em em a, a ngaihzaawng Hretaia chu
neihtir an tum ta a. Hre an hrehan chuan.
“I nupui Ngunchiangi rawn hauh hauh
tiin thu an han chah ta hmah mai a. H
taia’n a lo hriat chuan a pa hnenah a han
hrii ve a, a pa pawh chuan a lo remt a.
Palaite an tih hma chuan Ngunchiangi
hrai tur chuan Hretaia tē chuan, hui h
tlangval an sawm khawm a, an han kai ta
a. Ngunchiangi’n mikhuai hmel a han renu
a, Hretaia nen an awmdun tawh dawn a nuih
a han ngaihtuah chuan a hlim a tawm
em em a, mikhuaitē chu a lo ba thui
thuai hlawn a. A tukah chuan inneih ni
an buatsaih a, a khuain zu leh sa nen
hlim takin an chēn mup mup a, mitin mai
chu an tlaiin an puar a, hlim takin chumi
ni chu an hmang tlingtla theuh a ni. Chutia
an inneih zawh chuan, a tukah Hretaia
tē khaw lam pan tur chuan Ngunchiang

SENHRI PAR

chu a inbuatsaih a, a thawmhnew ken tur
te a siam fel a, a kawibawm a chhawm
bawk a, tichuan hlim takin an kal ta hlawm a.

Hretaiate Inah chuan hlim takin an
khawst te a. Nakinah chuan fapa duhawm
tak nai an nei a, a hmingah Ngunkâra an
sa a. An chhungkuu chuan an lawmin an
an duat em em a, Ngunkâra pawh chu
naupang duhawm tak a nihna angin a lo
thang lian ve zel a.

Hretaja hi zin chhuak ni! a nih
avongin zin hi nuam a tih zawng tak mai
a ni a. an Bawi hma hian sumdawngip
zin chhuah a uin ta a. Chawngluphira khua-
ah a han kal a, a hmeltha bawk a, Chawng-
luphira chuan a lo lawm hle a. Duhsak takin
zu a lo zûk a, Upateho nen zu chu an in
ta mup mup mai a. Hretaja chu a rui ta
hle mai a, "Min ngaithiam teh u, ka mut
a chhuak em mai, ka han mu lawk teh
ang" tiin a mu ta a. Chutia a muhil chu
a thi ta nghal reng mai a, an dawihlum
a ni. A nupui Ngunchiangi hnenah chuan,
"I pasal a thi" tiin an chah a. Ngunchiangi
chu a lokal a, Chawngluphira chuan a lo ti
tha leh hle a, a pasal ruang a hmuh hma

SENHRI PAR

in zu an lo zôk leh a Ngunchiangi chuan
 nru nei ranin leh fing takin an duhsakna
 chu lawm âwm takin a pawm zel a Ral
 cha (Leirawhchin Belpui) a an zu chu
 cunsak nan Dâwnih an han fawhtir dawn
 a Ngunchiangin dawn a han fawh
 chih chuan, Dâwn bul a, amah
 chuhlum tur a, an tih Rulingân lo biru chu
 a an hnu ta a, "A lum em mai, khaw
 ngo ka thuam hi kan phelh rih ang e,"
 tin zu dâwn fawp lo chuan a han ding
 chhuak a

A puan beh chu phelhin kânchhukah a
 han bât a, chu veleh rang takin vansang a
 Muvanlai a lo bir vang vang a, a rawn
 kaw kaw lêk lauh lauh mai a, zudâwn bul a
 Rulingân lo biru chu a rawn chih chhuak ta
 nawk mai a, chhut laih chuan a han
 ching vêl a, achih lum ta der mai a.
 Chawngluphîra chuan Ngunchiangi chu ka
 hneh lo tih a in hre Chiang a a zak ta hle a.

Ngunchiangi chuan a pasal Hretan
 ruang chu a han en ta a, Tuithawltê fiana an
 siam thin hian tui leh Buhfai a kenga, ti hian
 hlain a han chham a.

Tangsai nem puan tho la ni chhunah,

SENHRI PAR

ber a.

A khi sirh serh e ka nu hawi ê lêng cho a
A⁷ ih le maw an zâlêh é zêi mangmanh
hna?

A khi, vâlmawi zalêng dangten an cho
chu
Tawnmangah tal raùthlâin min chhai
vê sê.

A fanu upa zawk chuan a han phuah vê ta a.

A ho si maw ka ral i e kâlâk thlai mai
Tizung le a hnak thlai rem nguntlung
bang hring.

A tu val chu ni maw teh reng lo kal chu
A sakruang leh hmêl reng a mawi
hluan e.

a han ti vê ta a. A naupang ber chua a
phuah duh vê ta tlat lo mai a. A nu leh u
chuan vuak tumin an ùm ta a, thlawhlaiah
chuan an in ùm kawî ta zak zak mai a. Nakin
ah chuan a hah lutuk chu a thu ta tawp mai
a, a nu leh a u chuan hla phuah tur chuan
an phôt tlat si a. A han thu hah dam a, zawi
muangin hetiang hian a han phuah vê ta a.

SENHRI PĀR

Nite tla lai, lungfiang tlangin va dawn u,
 Hlawndawhthang ka biak hlânah mualliam
 tuan ai.

Turnipui liam tur va kham u, râltiêngah
 A t̃haval anka biak lohvin zamual llam e.

Hetia an tih vêl lai hi Hretaia hian vau ãtâng
 in a lo hmu ru reng mai a. Chutia hla an
 phuah vek hnu chuan Zâlhria nu chuan, "Fa-
 -te u, kha mikhual tlangval kha i ûm ang u,"
 a ti a, Tichuan an ûm ta a. Hretaia vau a lo
 chawl reng chu an han hmu ta nghal a, an
 zak lutuk a an kut zungpui an seh t̃ham
 hlawman ti. Chutichuan Hretaia zin haw chu
 an nufa rual chuan an zui haw ta hlawm
 a. Khua an thlen chuan Hretaia chuan an
 lnah a luhpui vek a. Zan mut a lo hun
 dawn a. Hretaia chuan, "Ngunkara nu, zanin
 chu Zalhria te nufa rualin Chhiarpui (Khum-
 pui) nghak sola, nangni nufa chu Chhiarte
 (Khumte) nghak ang che u," a ti a. Zal-
 hria nu chu Ngunkara Pawngmawng (Dar
 Khuang) an manh (Manah an pe) a. Ngun-
 chiangi chû a thinrim hle a, tihian Hla in
 a han"thlahh a.

SENHRI PAR

Beng dawh lo u, a ngai nuam lo
(leng zawng chuan

Ngunchiangi te nufa pawh chu a pa-
te khaw lamah chuan an haw ta bik lova.
ehhungkua hlimtlang takin an khawsa he
ve leh ta mai a.

Hretaia ta chhungkua chuan Bawi ar
tum ta a. An Bawi hmain Sumdawng a
zinchhuah a tum a, Pheihlek khua-ah a
han kal a, Pheihlek nulahe hian Hretaia hi
an hmu chak em em a, zing a, an feh-
chhuak tur pawh hian an nute hnenah,
“Ka nu Ngunkara pa a lo haw chuan fik
(Changtum) in min lo ko vang che,” an ti
thin a. Pheihlek khuaah chuan tlai lam
deuhah Ngunkara pa chu a va lut ta ngei
mai a. In pakhat a lut a, nu ber hian
Chawhmeh chhum turin tui a lo chhuang
a. Ngunkara pa chuan a thum a nhat
fel a, a neitunu tuihang bel chu a tihso
sak ta bawrh bawrh mai a. Nu chuan a
a, a chawh a chawh ta mai a, a fate koh
nachang reng reng a hre ta lova, Ngun-
kara pa chu feh haw hun dawn chuan, “Ka
hah deuh a, ka han mu zal teh ang,”
tiin kaw nchar lamah a mu ta daih a. Nu

Nan khaw chhosang kawngkai lai,
Lungmuangin;
Thli aw hnawm bang ka hran lo,
Saivang sinah.

Lungmuangten in vangkhaw chho-
(sang karawn kai,
Min len lut se, Thlifim hian Bayih-
(tei run ngəiah

Zu bel dang an rawn la zel a, zu

SENHRI PAR

chu an zo thei ta reng reng lova; ni eng-
emaw zat ial hnu pawh chuan zu dang an
sa belhin a thlum hman zel a. Ngunkâra
pa chu a haw thei ta lawk lova, a cham
rei ta hle a.

Chutia Ngunkâra pa zin a thang rei
tak em avang chuan Ngunkâra nu chuan
thu a chah ta a, "Ngunkâra pa kha lo
haw tawh teh se, kan zanchhum tur (Bawi.
na tur Vawkpa) Vawkpa kha a thi e," tiin
mi a tir a. Ngunkâra pa chu haw tur chuan
a insiam a, Pheihlek nula khan a thlan
ta a, dai an han pelh chuan nula chuan-

A khi tlangsang leh mualte na va
(liam lai,
A hitin cham kai ai, lam lang ka sinah

A khi mualpui i liam tur reng chu,
Cham rih mai la, i lam dun zel eng.

Ngunkâra pa chuan hla in a han
chhang ve a-

A khi tlangsang le mualte ka va liam
(lai,
Longnu an vel a nei nih, zai ka tlai e.

SENHPI PAR

A khi tlaogpui ka liam mai tur chu,
 Lanu ha innawmten bnah min vuan
 (na e)

A ka liam thei bik lo, nula chuan
 a chelh a, an tur len ta.

Ngunk'ra nu mi tirhte chu. "Kan
 Vawkpa thi tawh chu lo haw mah ila, eng-
 tinngé ka tih bik ang, a sa lo chan ula,
 kawmchhak kawm hlange lo hleh rawh u,"
 tiin a chah lét a

Ngunchiangi chuan Putarho a sawm-
 khawm a, In hnuai a Vawkpa thi reng sa
 chu an chan down a, Ngunchiangi chuan,
 "Pute u, lo ngawi rih lawk rawh u," tiin
 hetiang hian hla a han chham a-

Thauhlawnng aw zeiah dah maw tleilai
 (na za i)
 Hretai tluangah chhawhray liau a tlung
 (kan awrh lai lo maw.

Engvang tak chuan maw i fam le
 (Vawkpa lian,
 Hretaia chhingkhual ka ngah rih
 (ang aw.

SEVHRI PAR

a ti a, buhfai leh tui a han theh a, Vawk-pa chu a rawn nguk a, a kawfik ta dut dut mai a. Putar ho chu hluun an tian phar ta dâwr dîwr mai a. Thinrim fe hian "A chu Ngunkâra nu mi tihduhdah zia chu," an ti nang nang a.

Ngunkâra pa chu Pheihlek khuaah khan an zu in an la tawp thei lova. a la cham ta reng a. Ngunkâra nu chuan thu a rawn chah leh ta a, "Ngunkâra pa kha lo haw rawh sê, kan tlangphel tur Sechal (Bawina a talh tur) kha a thi e," tiin a chah a. Ngunkâra pa chu haw turin a in siam a, nula, khan a thlah leh ta a. Kawt-chhuah an han pêl chu nula, chuan-

A khi tlangsang le mualte n? va liam
(lai,
A hi fin châm ko ai, lâm lang ka sinah

A khi mualpui i va liam tur chu,
Châm reng mai la, i lâm dôn zel ang.

a han ti leh ta a.

Ngunkâra pa pawh chuan-

A khi tlangsang le mualte ka va liam lai
Lêngnu ân vel a nei nih, zai ka tlai.

SENHRI PAR

A khi muaipui ka va liam tur chu,
 Lanu hawmhawm ten chawnbanah min
 (vuan.

a han ti ve leh a Nula chuan Ngunkâra
 pa banah a vuan tlat a, tichuan an lêt leh
 ta ngo ngə a. Ngunkâra pa chuan an tiang
 phel Sechal thi chu. Ngunkâra nu hnenah
 chuan, "A thi tawh chu engtingə ka tih
 bik ang, a sa kha lo chan ula, kawmchhak
 kawmthlang lo hleh rawh u," tiin a chah
 leh ta a.

Ngunkâra nu chuan Sechal sa chan
 tur chuan Upaho a sawmhawm leh a.
 Upaho sa chan tur a, kawmhnuai a Sechal
 tlu reng bul a, an awm lai chuan Ngun-
 kêra nu chuan, "Pute u, lo ngawi rih lawk
 rawh u," tiin hotiang hian a han chham a-

Tumlian aw zeiah tleilai nai zai,
 Hretai tluangah Chhaw a hrawl liau,
 A tlun kan awrh ai lo maw

Engvang kher ngo maw i fam le,
 (Chalsial
 Hretaia chhingkhual kal nghak rih
 (ang aw.

SENHRI PAR

Ngunchiangi chuan Sechal thi reng chu tui leh buhfai a han theh a, a lo nung a, a ohit ta dur dur mai a. Putar ho khi kâwm kârah a dang bet ta reng a, "A chu Ngunkâra nu min tihduhdahzia chu," tiin an phun leh nang nang a

Nakinah chuan Ngunkâra pa zin chu a haw ve ta a. Pheihlek nula khan a thlah a, Ngunkâra pa chuan an inah a hruai lut ta a. Zu a zûk ve ta a. Zu tui tak tak a rawn phawrh chhuak a, thian dang te pawh Ngunkâra pa zin haw lawmin an lokal a, an zu bêl an rawn keng theuh bawk a, hlim takin zu chu an inho ta mup mup a. Ngunkâra pa nula rawn hawn chu midang chuan an hmu ve thei hauh lova, "Ngunkâra pa, khawngø i nula rawn hawn chu mawle?" tiin an zawt thin a. A ni chuan, "Hei mawle" a ti a, nula darah chuan a han beng ri thawk thawk a. A benri chu an hria a, mahse amah chu an hmu thei si lova. Ngunkâra pa a meng rei ta bawk a, a mut a chhuak ta hle a, a han chhing sawk a. Chutihlai chuan a nula hawn khe nizungah a lawn a, Ngunkâra pa chu a thi ta a. Ngunchiangi chuan.

SENHRI PAR

Zu na ri maw o, na ri maw o,
 Zu na ri maw,
 Maupeng thlawr zu na ri maw
 A tlai misung

Ningzu i rui em ni, rui em ni ningzu,
 Dawnkuang fawh ningzu i rui maw,
 A thaval chungchuang.

a han ti a, chumi hnu chuan

Raizâwt sekawn ka sian lo.
 Lut o, dawn lang.
 Lêngzûn sekawn tho va te lapei
 (Sahnlar,

Ka kut nêmin ka dawm che, i na em ni?
 Rawn tho mai teh,
 Lêngzûn ngai i nih chuan.

a han ti a, Ngunkâra pa chu a lo tho
 hlawh mai a.

An bawi ni tur chu a lo thleng dawn
 ta a. Hretala hi a hmelthain a to bawh a.
 Nulaho hian an ngaizawng nasa em em a,
 khawtin deuh thawah nula tam tak hnenah
 fa a nei tawh a, mi nu pawh tam tak a

uire sak a ni. An Bâwinaah chuan hmun
 hrang hrang a, a fat a chahkhawm vek
 a, Ngunchiangi unaute Hlawndawhthanga,
 Laicherhnawma leh Zahrama te pawh an
 sawm a, an lo tel theuhva. Hlawndawh
 thanga te unaute hi an lo kal dawnin an
 puih "Sa thin paw (Sakawchhung) min
 r wh hawn ang cho u" tiln a chah a.
 Chu chu Hlawndawhthanga naute pahnih
 chuan an hre rân mai a, an pa chu sa
 kawchhung hawnsak ngei an tum a.

Bâwi dawn zanaah chuan an khuang
 kung vawkpâ lian chu Laicherhnawma'n a
 seh ta a. An hual a, an kaphlum te nghal
 a 'Zen' tlai deuhah an zan chhun tur Se-
 chal Zahraman a seh ve leh a. Zahrama
 pawh chu an hual a, an kaphlum ve leh ta
 a, Hlawndawhthanga chuan a neu te pa-
 hnih muapho take an thi chu pawh a ti in
 a thinrim êm êm mai a, han chet zui ve
 mai a duh a. Mahse, Mipuri an hual
 hneh si a, a chet phawt chuan a thi ve
 ngei dawn a.

Ngunchiangi chuan Hlawndawhthanga
 diuhman chu a hmuhin.

Va ti hlah law ka ti a e, na duh ri lo
 Lai in tung rel hm in lovin, Zahram ril ai

SENHRI PAR

Ka biah thu reng tuangtin a dawng
 (thiam lo,
 Run rem hman lovin zahrama fam ta e.

Mualah kan pho thla leh ngai Laicher-
 (hnawm nih
 Hlawndawhthang, tlang thlangah,
 Kiva bang zuang.

Mualah min pho ta ngei e Laicher-
 (hnawman
 Mu ang thlawk rawh Hlawndawhthang

Hlawndawhthanga chu Savah a chang a,
 Mipui kar atang chuan a thlawk bo ta
 daih a.

Hretai khan fa a ngah hle a, Hmaru
 hnenah Martea leh a farnu Darkaikili a nei a,
 chumi te Unau pawh chu an Bawi na a
 tel turin a siwm ve a. Hemi te Unau hi
 an hmêl a thain an duat hle a, Thawmhaw
 pawh Lal neih ang kimchang takin a pe a
 Hretai chuan a fate lo kal a piang chu
 Sechalín a lo thlahual zel a. Martea te Unau
 an lo kal in kawtchhuahh an thum an
 hlip a, thawmhaw chhia chih in bel in an
 lo haw ve a, an pa chuan a lo zahpui deuh

SENHRI PAR

va, Arpa in alo thlahual a.

Hretaia leh Ngunchiangi te Bawi
ni chu a lo thlang ta a, Nula leh Tlangval
ho chu zu leh sa ei leh in in an lâm ta
mup mup a, an hlim hle hlawm a. Martea
pawh chu a in sum zo ta lova, "Ka han lâm
ve teh ang a ti a, a va lâm ve ta a.
Nula ho chuan hla in:-

Marte biu beu na rawng nak khua hla
yarmar kan pam, kan tawng le chi.
Manzu dah lovin.

I lenna khua a hla e, Hmar tlangvala,
Min dem lo la, chaltui ningzu dawn
(lovin.

Martea chuan hla bawkin a han chhang
ve a:

Ka nu chu Marte ri ngai e hêr hni
ai feng chumchi kaih le neih hlei
tem, Marte ka nu.

Hmartlang lengnawn ka chûnî nu lo
ni e. A dual bîl lo a chumchi leh
nemrâng puan.

Nula ho chuan hla in an chhang leh a:-

SENHRI PAR

Zu na ri maw e, na ri maw e,
 Zu na ri maw,
 Maupeng thlawr zu na ri maw
 A tlai misung

Ningzu i rui em ni rui em ni ningzu,
 Dawnkuang fawh ningzu i rui maw,
 A thaval chungchuanp.

a han ti a, chumi hnu chuan

Raizâwt sekawn ka sian lo,
 Lut e, dawn lang.
 Lêngzûn sekawn tho ve te laipoi
 (Sathnar,

Ka kut nêmin ka dawn che, i na em ni?
 Rawn tho mai teh,
 Lêngzûn ngai i nih chuan.

a han ti a, Ngunkâra pa chu a lo tho
 hlawh mai a.

An bawi ni tur chu a lo thlong dawn
 ta a. Hretala hi a hmelthain a to baw a.
 Nulaho hian an ngaizawng nasa êm êm a,
 khawtin deuh thawah nula tam tak hnenah
 fa a nei tshuh a, mi nu pawh tam tak a

uire sak a ni. An Bâwinaah chuan hmun
 hrang hrang a, a fat a chawhawm vek
 a, Ngunchiangi unaute Hlawndawhthanga,
 Laicherhnawma leh Zahrama te pawh an
 sawm a, an lo tel theuhva. Hlawndawh
 thanga te unauho hi an lo kal dawnin an
 pan "Sa thin paw (Sakawchhung) min
 r wh hawn ang che u" tiin a chah a.
 Chu chu Hlawndawhthanga naute pahnih
 chuan an hre rân mai a, an pa chu sa
 kawchhung hawsak ngei an tum a.

Bâwi dawn zana chuan an khuang
 kung vawkp3 lian chu Laicherhnawma'n a
 seh ta a. An hual a, an kaphlum ta nghal
 a. Zan tlai deuhah an zan chhun tur Se
 chal Zahraman a seh ve leh a. Zahrama
 pawh chu an hual a, an kaphlum ve leh ta
 a, Hlawndawhthanga chuan a. neu te pa-
 hnih mualpho taka an thi chu pawl a ti in
 a thinrim êm êm mai a, han chet zuí ve
 mai a duh a. Mahse, Mipui in an hual
 hneh si a, a chet phawt chuan a thi ve
 ngei dawn a

Ngunchiangi chuap Hlawndawhthanga
 dinhmun chu a hmuhin:-

Va ti hlah law ka ti a e, na duh ri lo
 Lai in tung rei hnin lovin, zahram ril ai

SENIRI PAR

Ka biah thu rəng tuangten a dawng
 (thiam lo,
 Run rem hman lovin zahrama fam ta e.

Mualah kan pho thla leh nga Laicher-
 (hnawm nih
 Hlawndawhthang. tlang thlalongah,
 Kiva bang zuang.

Mualah min pho ta ngai e Laicher-
 (hnawman
 Mu ang thlawk rawh Hlawndawhthang

Hlawndawhthanga chu Savaah a chang a,
 Mipui kar atang chuan a thlawk bo ta
 daih a.

Hretaia khan fa a ngah ble a, Hmaru
 hnenah Martea leh a farnu Darkaikili a nei a,
 chumi te Unau pawh chu an Bawi na a
 tel turin a sawm ve a. Hemi te Unau hi
 an hmêl a thain an duat hle a, Thawmhaw
 pawh Lal neih ang kimchang takin a pə a
 Hretaia chuan a fate lo kal a piang chu
 Sechalín a lo thlahual zel a. Martea te Unau
 an lo kal in kawtchhuahah an thuam an
 hlip a, thawmhaw chhiá chhiá in bel in an
 lo haw ye a, an pa chuan a lo zahpui dah

SENHRI PAR

va, Arpa in alo thlahual a.

Hretaia leh Ngunchiangi te Bawi ni chu a lo thlang ta a, Nula leh Tlangval ho chu zu leh sa ei leh in in an lâm ta mup mup a, an hlim hle hlawm a. Martea pawh chu a in sum zo ta lova, "Ka han lâm ve teh ang a ti a, a va lâm ve ta a. Nula ho chuan hla in:-

Marte biu beu na rawng nak khua hla varmar kan pam, kan tawng le chi. Manzu dan lovin.

I lenna khua a hla a, Hmar tlangvala, Min dem lo la, chaltui ningzu dawn (lovin.

Martea chuan hla bawkin a han chhang ve a:

Ka nu chu Marte ri ngai e hêr hni al feng chumchi kaih le neih hlei tem, Marte ka nu.

Hmartlang lengnawn ka chûni nu lo ni e. A dual bî lo a chumchi leh nemrang puan.

Nula ho chuan hla in an chhang leh a:-

SENHRI PAR

Marte biu beu na mui hmel lawng tha
 (pan mâng,
 Diar i kaih law hm zawng kan lem-
 (thluk nha chu

I sakhmel zawng a mawi chuang e Vala
 In chei parh la ngaihno i bei ngei ang.

Marte chuan hla in a han hlawi leh a:-

Ka nu chu Marte si ngai e herhhni a
 (a feng.
 Chimimpi le Hnah'lon tlawr e ngai ka
 (sem nak

Ka nu chu Hmar Fenhpal fang, ani
 (ngei e
 Ka chhuahna erawh Lalfa mi tha chung

tiin a pa a han chal ngat a.

A thawmhnew kha a chhe si a, nula
 ho chuan "Marte nang chu khi hmah va
 lam rawh" tiin an kiang a, lam ve an rem
 ti lo zel a. A pa chuan a lo zahpui deuh
 a, "Marte, nang chu hah va to rawh (mei
 va vil rawh)," a ti ta a Marte chuan ruai
 mei chu a. vile, a thut chhen ta rân mai

SENHRI PAR

a. Martea farnu Darkaikili kha a lungni lo hle a, a nuar lui ta tlat a, "Kan nu Ngunchiangi kan hmu a, a tlangsen tawmliau (Thisen) min rawn put (pə) rawh se," a han ti ngat a Ngunchiangi chuan, "E khai Kaiman ka pe ang e," tlin thisen chu a rawn la chhuak a, a han pək pah chuan "Hmarin englaininge Tlangsen tawmliaute in awrh ve ngai?" a han ti a. Darkaikili chuan, "Ka nu, nanging hai hi a tak leh thil lian thanah i ngai a, Kaini chuan ka pa zarah hetiangte chu Ar chwah alawn kan fah chu," a ti daih mai a, a la duh ta lova. Darkaikili bawk chuan, "Hei, kan nu Ngunchiangi kan hmu a, Thihni (Paw-fen) min put rawh se," a ti leh a. Ngunchiangi chuan, "E, a duh chuan ka han pe ang e," tlin Thihni chu a va la a, "Hmarin hetiang Thihni hi englaininge in fen ngai?" a han ti leh a. Darkaikili chuan, "Ka nu, nang chuan hetiang Thihni hi thil ropuah i ngai a, Kaini chuan ka pa zarah hetiang chu thutdanah (thutpah) alawn kan hman mai chu," a ti a, a la duh leh ta lova.

Martea leh a farnu Darkaikili hian an pa Hretais chu an chhuang ve hle a, mah-

SENHRI PAR

se tun a, an Bawi lai a, an en dânah
 hian an lungawi lova, an huangtau hle a
 ni. Bawi ni chu a tawp dawn hnai ta a,
 Martea leh Darkaikili chu daiah kalin an
 thawmhnew tha tha kha an va inbel
 ta a. Darkaikili hian Hnika a fêng a Kawl-
 hni a chungah a fênthuah a, Chawngnak
 Kawrpumtial a ha a, Hrukkual bân tiat a
 tawn a, Puanthialbilh a sin a. Martea chuan
 Hrenâm pumtial a kaih a, Angki (Kawr) a
 ha a, Diar var êm êm a khim a Tawnloh-
 puan a sin bawk a. Chung an thawm-
 hnaw chungah chuan an thawmhnew chhia
 khan an la in khuh a, tichuan lâm turin
 inchhungah chuan an lut ve ta a. Martea
 chuan:-

Bahnah duk dul ka ei nâk, chu ka
 (paw chu,
 Ka puan nemrang ka chhan u, ka
 (hnâk lang lai.

Anhneh ka eina, chu ka pum lon chu,
 Min chhân u, ka puannem ka nâk a
 (lan g ang e.

a ti a, a thawmhnew chhia chu a hlip a,

SENHRI PAR

Kanchhukah a bat a, a lám ta zek zek
mai a. A thuám a ropui si a, nula ho kha
an zak hlo a.

Hretaia farnu 'fz, 'ntla' chuan a lo
ngai thei haub lo mai a, hla in a rawn
chhâng a-

Mau pheng thlawr zu lem lo darkhuah
(chhiachchhung,
Chumchi kaih lo, neih hlei tem Marte
(ka pu.

Nitin zu leh sa, sum leh pai tinreng,
Mi neih loh thleng a neitu chu ka
(pute

Nulaho chuan Martea chu an lâmpuî ta
tlut tlut a, tuibur hn.uamtu reng a nghah
a, tuibur dâwn fawhr an tam bawh a, a
kaah a leng lo thin a. Nula ho chuan
Martea chu an thlah phai ta reng reng lo
mai a, an lám an lám mai a. Martea chuan
nula ho chu duh tawh tawkin a lo khawih
zel a. Tichuan him leh rawn takin, ropui
leh sungsei takin Bawi ni chu an hmang
liam ta a ni.

Bawi a tawp hnu chuan mikhual chu

SINH HAI PAK

an khaw lamah thar chaw ta duan
 duah hlawn a. Mortea le unat leavh chu
 a pain a chelli a. Siam a thlahu, l the loh
 ngat a. A châm chihung, hian nula lovin le
 bawr nece hla. Mortea chuan nula ho
 chu a ngat hni det lithaw a. Unat pahnn
 chi h h a ta ngat lova. A famu Derkakin
 orawhochu a bawr ta a. Mortea nian baw
 a tam pawhin a nu Ngunciangi chuan a
 phal l v, buh pawh a fun cuh ngat lova.

Mortea chuan nula ho chauh pawh
 ni lovin mi nu chinin a ngat thei ta nua.
 a, a pa vâng'ai pawh khien hian a m
 ngai a, hetiang hian hla a rawn vawh
 chhuak ta a:-

Kha Hlan ka pa kha baw mi thung
 (nan ti chu.

Ai, Keimah bang, thai nei lungngan
 (thai ve maw.

Hmanah ka zuapa kha thanghlei
 (ti. maw.

Siam ve tak maw lungphangin th
 (nei vâh.

A châm rei ta bawk a, tukkhah chu haw

SENHRI PAR

turin a insien a. a chhuak ta a. Memi
tok pawh hien a nu chuan chaw a fun
duh chuang lova.

Martea chuan a chhuah dawn chuan-

Ka kal ai lai, buhfun le lam chaw lovin
Sangthing vui Parte unau rawng u
(ai u

Ka liam tang e, zingñianah chhuah-
(rawl lovin,
Sangthing ler a parthing iangin
(vul reng rawh u.

tiin nula unau pahnih a ngaih theih loh te
kha a phuah ta a. Anni unau pawh kha
Martea kal hnu chuan an lung a leng
em em a, engmah reng an ti peih lova,
an mu zawi reng mai a. Ni a lo thlang-
her a, zanriah chhum hun velah chuan ti-
hian hla an rawn phuah ta a ni-

Nite ling leng ka zohah liam timh ai
(ngai,
Vaipum deng khuan tlungthla maw,
(Darkaikili ta

SENHRI PAR

Tumipui a lam davin e, thlang len-
 (kawlah,
 Duka'ali u khen an rin thlang tawli
 (tak ang maw

Ngungchungi leh Hretaia chu hlim
 teki an ihavsa chho zel a. Nikhat chu
 M'ka h thing an d'm (Khuangchawi chhim)
 tur an k'la, an fapa Ngunkâre leh Hro
 tau faru nula hmeltha d'auh mai an hruu
 a. Nika an va thlang a, mpui an lo tam
 hle a, zu leh ca a tam bawk a, nula leh
 tiangvalte bakah Piter leh Putar chonin an
 epin an in a, an tlar bawk a, an lâm mup
 mup mai e, nuam an tin an hlim hle hlawn
 a. Hretaia faru nula kha a hmeltha
 bawk a, Tiangval hovin zu in an hrai rui
 vak a, an pâwl hrawn ta luih luih mai a,
 "Tumahin sawi loh tur" an' inti tlat hlawn
 a. Nakinah huan Tiangval phutkhat d'auh
 hian hla a a rown phuch ta a-

Amah chu bawi ri nung fa a ti lai,
 Ai zan khatah sa bang sawmthum i
 (thuan hna.

Lal fanu inti ngei mai khan,

SENHRI PAR

Zan khatah ran ang mai in sawm-
(thumin ngai e.

arawn ti ta a. Ngunchiangi'n a hriat chuan
a thinrim ta hle a, hla in a han deng a-

Zahre fari Cherkil sem nak fam nih,
A chhuhmul a tlungin khuan tur a dir.

Hretala farnu a Cherkili lo piang ve
(si hian,
A chhuhmulin khûp a thlenin nuthai
(chang rawh se.

Ngunchiangi hla hi a na fik fek si a, an
buaï zo ta, an inrem thei ta lova. Nakin-
ah chuan Ngunchiangi chuan tlawmngaiin
hetiang hian a rawn ti leh ta a-

Zahre fari Cherkil sem nak fawm chu,
Thuam i thlakin rawng ai law, Keimah
(sinah.

Mim ang piang za, Zahrea leh
(Ngunteasiri,
Thuam inthlakin min rawn pan la,
(Keima hi.

SEKHRI PAR

Khuangchawi nu chu a lo theng ta
 a, Hretai pawm chu a faron an tuh da
 chungchangah khin a thrim ta dat .
 Khuangchawi nu chu Khuanghampui chur
 ah an rawn zawn ta nup mu mai .
 Chutih lai tak chuan Hretai chu a chum
 a zintir vak mai a tumah an in hau thei
 ta lova. Hretai chu Khuangah chuan a va
 lawa a, Khuang chung a, Khuangchawi nu
 mu chu a va pawl ti ngei a. Chhum zing
 pawm chu a lo kiang va ta a, Khuang-
 chawi nu kha a mu zangthai ngam ta lova,
 a bawkkhuo ta tlai mai a, Hretai chuan
 bla in

Chhum minmer ka zâm ter khua hawk
 (chren hrawl,
 Va si sawh se ka tiah ti ngah ai hawi.

Chhum leh romer a zâm nguai e ni
 (chhunah
 Tanglai a pawmin ka ngai Chiang e
 (Khuangchawi nu

Khuangchawi chu an zo ta a. Hretai leh
 Ngunchiangi chu thirim takin an haw ta a,
 An haw pahin Ngunchiangi chuan, Tulhri

SENHRI PAR

(Nihru) a dawk (chhat) ta a, chuta ƣang chuan ruah sur reng reng lovin, khua a khêng ta vang vang mai a. Mi zawng zawng mai chu an mângangin an buai ta hle mai a. Ruahtui tla mieh lovin kumthum khua a khêng ta a ni.

Chutia khawkhêng chu a hreawm êm avâng chuan Lal ropui tak pakhat hian Ngunchiangi hnenah chuan dawvan a kai (Thupha chawi) a tum ta a, Zu leh Sarêp a keng a, a chhiashhlawhte hruaiin a va kal ta a. Ngunchiangi hnen ava thlen chuan a thiam ang lâwkin thu a han sawi a, ruah a sur loh chuan, mi tam tak an thih ngoi dawn avângin biak lungawi a tum hle a. Ngunchiangi chuan, “Lo ƣin nga hmun min vahsak ula,” a lo ti a. Tichuan Lo ƣin nga hmun chu an han vât zo thuai a. Ngunchiangi chuan, “Hâl fai vek phawt rawh u,” a ti leh a. Lo vahchap chu a lo ro a, an hâlfai ta a. Ngunchiangi chuan, “Buh tuh zo zêt ula,” a ti leh a. Buh pawh chu an tuh zo leh ta mai a. Ngunchiangi chuan, “Luhka hlam kua a soi min dawhsak rawh u,” a ti leh a, Luhka pawh chu hlam kua a soi an dawh zo leh ta a. Ngunchiangi chuan a khuate hnenah chuan, “Tual a

SENHRI PAR

Thing leh Zu bêl in phote kha seng vek rawh u, ruah a sur dawn e,' tiin a han hrilh a. Nimahsela an khuahthe chuan, "Khawih khan ruah va sur suh," an ti a, an zaw n dñh ta hauh lova. Khua a lo tlai lam a, zanriah chhum hun vêlah chuan Ngunchiangi chuan puan a bilukhuh a, Hâi leh fang (Tuithawlfian leh Buhfang) kengin luhka chu a zawh ta a. A tawp a thlen chuan a han ding a, buhfai leh tui theh pah chuan-

Tur ur mar le ngai, thlanglei vân hram
(dengin,
Rawlsawm ka thlak law, ram rian tuai
(lai dah kan timh e.

Khawpui ri dur durin, ruahpui sur
(buan buan,
Malsawmna vur se, ka thlawhlai
(tuan tul hi.

a han ti chiah chu ruahpui vân ãwnin a sur ta phut mai a, amah pawh chu, In chhung a lût hman lovin ruah chuan a surh huh ta vek a. Khua a miten Thing leh Zu bêl leh puan an pho zawng zawngto

SENHRI PAR

chu ruah chuan a nan huh ta yok a. Ruah
a sur tak avâng chuan omah rawn pantu,
Lal ropui tak pawh chu lawm em omih a
thuihruaito nêh an haw ta a.

Ngunkâra pa chu zin ehhuak mi anih
vengin tumkhat chu a zin len ta a. Thur
khuah a han kal a. A va kal lai hian
Thur lai fanu chuan pasal a lo nei dawn
a, an lo in buatsuih nase hle a. Lal fanu
hi a hmeltha hie mai a, Hretaia chuan a
ngaizawng ru ta tlet mai a, a hnenah chuan
“Nangmah hi a lawm nupui aten ka zawn
che chu, pasal min neihsan dawn em ni?”
a-ti a. Hretaia hi a hmelthain a fel bawk
si a, Lal nula pawh chuan a duh ta hle
mai a, tichuan a pasal nei tur chu a thuih
ta a ni. Hretaia chuan nupuiah a nei ta
nghal a, an khaw lamah a hrui haw a,
In an thlen chuan Ngunchiangi chu a lo
thinrim em em a, Kawngkaah a Thipui a
vaw chat a, a vawr ta chur chur a. Chutah
Hretaia chuan-

Puar tuk hlah Tialchlang khua ngai,
Thaihnh hrihlhem lengin maw, thai
khatah leng kai phan lo.

SENHRI PAR

I van lu deuh ka dublai Ngunchiang,
 Thai hnh thum chu ka phang nom
 (maw val hian.

Vawr sen sun lang awih ri' thi, kei
 (chham leng a ti tir,
 Thang law seh tin ka sian hren.

Kei mi lan duh lanu vangin chat rawh
 (se thi chu,
 Duh leh thang chhuak rawh se, -
 (Khawvôlah.

Tichuan rilru inmil lo tak chuan an awm a.
 Zan mut a lo hun chuan, Hretaia chuan,
 "Ngunkâra te nufa, nanga Chhuat (Khumte)
 nghak rawh u aw, Keini Chhuatpuih kan
 mu ang e," a ti ta a. Ngunkâra nu chu e
 thinrim hle a, mahse Ngunkâra pa sawi ang
 chuan an mu ta a.

Ngunchiangi chu zin laih a thova,
 Hretaia leh a monu inkarah chuan tuithaw.
 a sawhkeh a, an huh ta ruai mai a. Ngun-
 kêra pa hnenah chuan, "Hretai, tho rawh i
 nupuiin zun a cheh," tun a han kaithova.
 Hretaia chuan a nupui thar Thur nula chu
 a ma ta a, a kal ti na d h a. Hretai

SENHRI PAR

chu a lunglêng hle mai a, chaw pawh ei
 peih lovin a mu ta reng a. Ngunchiangi
 chuan Artui a chhum ta a, a pasal Hretaia
 nen chuan inbarh tawn atan a ti a. A
 chhum hmin a, Hretaia chuan a barh a,
 Ngunchiangi chuan a ei a. Ngunchiangi'n
 a han barh ve dawn a, Hretaia chuan a
 ei duh ta lova, a pah ta daih a, Ngun
 chiangi chuan hla in a rawn dêng a-

Thur le Zokhua ân vang i na va hram chu
 Ka pekah rawl na nuar maw, A tlai
 (misung?)

Thur leh Zokhua zûnlêng ngai a, i
 (tah le,
 I nuam lo maw chhunrawl eilai ka
 (hlan che

Hretala chuan hlain a rawn chhang ve a-

Thur le Zokhua nati chu na chawk
 (thla maw,
 An mah tawh i bawi ve, Chhuntei le
 (Vankhawng.

Thi leh Dar a i lei maw, Thur leh
 (Zokhua,

SENHRI PAR

Zalêng zingah a ngur Chhuntei leh
(Vankhawng.

Ngunchiangi chu a diau duh hauh lo mai a-

A chu maw thul hman lo in tu thla
(fang ôl,
Kei khawm ka rawl awlin hei fim thla
(ziar lang.

Zûnlêngah chuan lo uai zel nang
(tun thla chung,
Seng mai zawk nang e, ka chhun-
(rawl pek che.

Chaw leh Artui a seng a, a fapa Ngun
kâra a pua a, a pa khaw lamah a kal ta
daih mai a. Kawtchhuahah chuan a Pa in
sum a lo suih a, Ngunchiangi chuan a Pa
ani tih a hre lova. A pasal neih a tang khan
a Pa hi a hmu ta lo vang vang a, a lo tar
deuh a, a hai ta tlat a ni. A Pa hnenah
chuan. "Ka Pu, ka Pate In khawiahnge a
awm?" tiin a han zawt a. A Pa khan a lo
hre khiau mai si a, engdang a chhang lovin
"He Sêpui kheirâng hi zui zel la, i Pate
Kawtkaiah a ding mai ang," a ti a. A Pa

chu kawngdang hnai zawkah bang takin a
haw a, Vatekpeng a zu a, Chawngnak puan
sinin Chawite (pawn a inte) .h a thu a.
Ngunchlangi khan Sepui kha a zui zel a, a
Pate kawtah ngei mai chuan a ding, ta a.
In neitu Putar lo thu a han hmu chu, "Aw
ka pu ka tih mi kha, ka pa zu ni reng a"
a ti a. A pa chuan Ngunkâra chu a han
chawi dawn a, malise Ngunkâra chuan a
duh lova, a tap ta a.

Ngam law alte ka sian lo, hna ka ring
Na nu ting bang hnanh ai lai e, nang-
(mah vangah.

Ka duatte, tap lo la, bang mai rawh,
Nang i tah ai chuan engpawh ka
(huam e.

In chhungah chuan an lût a, an khawsaho
ta a nj.

Ngunkâra nu chu nuthlawi a lo ni ta
reng mai a, pawmlai nei tawh hek lo,
Tlangval dangin an rim pawh a thiang ta
a ni. Nula leh Tlangvalhote nen hlothlawh-
ah an inlawm a, nitin mai fehin an chhuak
thin a, nileng lengin lawmrual lungualho

SENHRI PAR

chu an ri chuah chuah a, nuam an ti thei
hle a. Ngunkâra pachuan Ngunkâra nu chu
a va rim thin a, lung'ôn thu inhrîh tawn-
in rei tak tak an inkâwm thin a. Chuvang
in Ngunkâra nu feh chhuak tur chu a tlai
thei hle thin a. A thiantê chuan, "Ngun-
kâra pa a lo kal tawh chuan i tlai thei em
mai," an lo ti a. Ngunkâra nu chuan, "Ka
fa zengin a lawm ka ti i chu," a ti a.

Sanchin hrinhniang ken chawi nih-ka

(pa tien,

Tual velrawn i a kalah za lawng chian a.

Hraite ken chawi, Hrinhniangin ka pa

tiln,

A au ruai e, zuapan chawndan a

(kain nan.

Ngunkâra pa chuan Ngunkâra nu chu a va
ko thin, mahse, an haw duh lova. Lunglôn
leh rilru sirher tak chungin an inkâwm ti
thin a.

Ngunkâra pa a va zin tawh hi chuan
Ngunkâra nu fehchhuak tur chu a tlai
ziah mai a, a thiantêho chuan, "I fehchhuak
tlai hi i nau vâng ni lovin, Ngunkâra pa

SENHRI PAR

nangmahin i duh vâng anih hi,' an ti leh
thin Ngunkâra nu chuan-

Nanti lailêng ka nu hawi, nan mawh
(rih lo
Zahre mangreng chung parah ni thlam
(a hruai.

Min sel mah u, inthiam e, Lenrualte u,
A ngur Zahre, thangvânsang turni a
(iang e

Chutla Ngunchiangí'n a han tih meuh chuan
a lawmte (Thiante) pawh chuan an ngai-
thiam ta hie a. Mretaia chuan a fapa duh
tak Ngunkâra; a nu in awm lova, nisa
hnuai a. tuallai lêng; a han hmuh chuan a
khawngaih hie a-

A tangah lei nih do lai, mang puan
(phah u,
A chungah ní nih tianh lai Nithawng
(zar u.

Hnuai tiangah lein do tang, puan
(phah u,
Chungtiangah turni a hrang e, Nihliap
(zar u.

SENHRI PAR

Ngunkâra nu chuan a fapa hnenah chuan "Mamte, i pa lo lên chang hian, a haw dawnah ngen tlat zel la, i tap a thlem che pawhin bang duh reng reng suh ang che aw," a ti ta a. Ngunkâra hi lungfing ve tak a ni tawh a, a nu thusawi chu a rilruah a vawng khiau a, zawm ngoi a tum ta tlat a.

Ngunkâra pa chuan, Ngunkâra nu chu a va rim leh ta a, hlim takin an inkâwm a. Reife an inkâwm hnu chuan Ngunkâra pa chu a hawng dawn ta a. Chutah tak chuan a fapa Ngunkâra chuan a ngên ta tlat a. A pa chuan a han thlêm bâng dawn a, mahsê Ngunkâra tap chu a bâng duh ta reng reng lo mai a, a nu thusawi kha hre rengin thahnemngai takin a tap ta kiang kiang a. Ngunkâra tap chu a Nu leh Pa chuan an thlem dun thin a. rei tak tak hun an hmang thin a ni. Ngunkâra nu chu Ngunkâra pain a ko thin a, an haw duh loh avangin a ko duh ta bik lova, chuvang chuan hun rei tak an inthen phah ta a. Kumthum lai a lo vei ta hial a ni.

Ngunchiangí pa chuan, "Ka fanu nei duh chuan ka tualah Ngunsum bun rawa

SENHRI PAR

se," a ti ta chher mai a-

Ka fanu Ngunchiang kir hi Sunper
 (nak a si ko lo maw?
 A ka duh nih ka tualah Ngunsum bunh u.

Ka fanu Ngnnchiangi kawplai then
 (hi ka ropui na em ni?
 Min duhtu chuan ka tualah Ngunsum
 (bun rawh se.

Chu thu chu Nika hlawnkhara hian a lo
 hria a, Amah hi mi ropui tak a ni a,
 Ngunchiangi pawh hi a hmeltha bawh a,
 nupui a neih ngoi a duh a, Ngunsum chu
 a chhiahhlawhte a zawn tir a, Ngunchiangi
 pa tualah chuan a bun ta a. An tual a,
 Ngunsum inbun vung chu Ngunchiangi
 chuan a hmuhia

Maupeng thlawrzu a len le darkhuah
 (chhiahchhung,
 Nikung kar Hlawnkhar, van chir law
 (ka len lai.

Maupeng thlawrzu nei, thi leh dar
 (ngahchhung,

SENHPI PAR

Mi ropui leh nei nung chun nei
 (thuani rawi: teh le

Dikah'ewkhara leh ngunchiangi chu an
 innoi dawn a. Khuakhu a pate pawh
 a zui the ang berin an chah a, an lokal
 khawin ta hlawn a. An innoi ni chu a
 lo thlang ta a. Siak leh Vawk tam tik an
 talh a, Si an chumra meikhu (Sah r mei)
 chu a khu chho ta ngut ngut mai a,
 Chutia meikhu nasa tak mai khuchho chu
 Hretaia khan an khua atangin a lo khu
 a, tlangvâlho hneah chuan, "Ngunchiangi
 pate khua khi a kang em ni?" ongiziango
 meikhu a va tam va, va an teh u, a ti a
 Tlangvâlho chu tang takin an va tlan a,
 khua chu a lo kang awzawng lova, Ngun-
 chiangi pasal neihra ruat meikhu a lo ni a
 Tlangvâlho chu a leh sain an lo hrai paw
 a, an haw leh ta a. Hretaia hneah chuan
 "Khua a kang awzawng lova. A ngunchiangi
 leh Nikah'ewkhara innobua that meikhu
 lawm lo ni le," tin an huih a.

Hretaia chu a ta Ngangsum chu
 pawt zawk a, a tlangpui yang va a a
 Ngunchiangi pa tualah ngai chuan a va
 phun ve ta a. Hretaia chu a ta a a a

SENHRI PAR

kawng lalah chuan a mu ta tlat a, tumah
 an kal ngam ta reng reng lova, Hretaia
 chuan-

Tluang sel sul lang, ka ka, zatiang
 (lam ramah
 A ka lawnh chu ka lai ralin dir ai u.

Tluanglam rawnah chhâm ang ka
 (zâl, lunglianin
 Sir a min hnawt chu dorâl chang
 (rawh se.

Nakin dèuhah chuan Lianlinga hi Sakawr
 chung atangin a lo kal a, "Tunge kawng-
 lai a mu reng chu lo, Sakawr ka chiltir
 mai dawn e," a rawn ti a. Lianlinga hi
 pa huaisen thih hnial miah lo a ni ve
 reng a. Hretaia chuan-

A ho si maw rangthlail e chhâwn pah
 (zâl chu.
 Lulbawi an tling na in Lianling bel
 (kian loi.

Tu tak ni naw, Sakawr chunga'n
 (mi batu ni?

SENHRI PAR

Mi ropui Lianlinga hi kawngkian
(m i r o n g *)

Hretala chuan Lianlinga chu Ngunchiang
pu a nih avangin kawng a kian a, a k i
tir ta nge nge a, Mo lawm tur kawngka
ah chuan a mu leh a, mo lawm a mu leh
si, khua a thai tawh ilo a, ta nguchin
rong rong an hre lova, an m ngang tawh
Hretala chuan Ngunchin a lo bui va
ngun takin ro an lei ta a, Ngunchin
chuan hetiang hian ngahden a siam a
“Ngunchiangin” a kat dingiamin Nguchin
(Fian ngun a siam) in zu keng sal a lo
veilamin Sasir (Sathur) keng bawh sal
pasal atan a duh zawc zawc pa ri va a
a ti ta a Tichuan Hretala leh khawh
khara chu chur lamah an dug tir a, lo
chhung khat tatin m i r o n g a khawh
Mo lawm turte chu an thu hinur a, an ta
ta thuap mai a, Ngunchin chuan a va
lam kawngka bul atangin Zu no leh Sasir
chu a rawn keng a, chur lan a, mi ropui
pahnih chu pasal atan dun thlang tun
pan ta chhat chhat mai a, Mipui chuan
mitkhap lek lovin an lo thir thuap a
lawng ri len bengchhang engmah awin lo-

SENHRI PAR

vin a reh thuap a, Ngunchiangi lo pen ri
 chauh chu a ri chhek chhek a. A pan
 hrai zel a, an bul a va thleng ta, Mi ron
 pahnihte pawh an thiphu a rang ta ngei
 mai, hmái chhanah Ngunchiangi chuan
 kunthang a rûn lûmpui tur atan a rilru a,
 a lo thlan fel diam tawh chu mipui hriat-
 ah tiang hian hla in a rawn vawrh chhuak
 ta hem hem a-

Nikahlawnkhar, nang chu Phun nau
 (deuh ai chu, kir ai law,
 Lai Zahre kan chungchhinah ni nu
 (bang a tlang.

Kir mai teh Hlawnkhar, nang chu
 (hnam tenau deuh i ni a,
 Ka chungah Zahrea turnipui iang a
 (êng e.

Ngunchiangi'n zu no danglam tak mai,
 pasal thlanna zu a ken chu Hretaia Ngun-
 kêra pa chu a pe zân mai a. Chutah zet
 chuan Nikahlawnkhar leh a zuitute zawng
 zawng chu an zak lutuk a, hmai thikhal
 chhuakin an tlânchhe ta a. Kawngka atang
 pawh a chhuak hman lovin tukverh atang

SENHRI PAR

tein an chhuak a bang an zût thla a. Ngun
chungi pa tual a, an Ngunsum bun kha an
pavt a, a zan a zanin an tian haw ta a.

Hretaja chuan Mikahlawnkhar leh a
thuihruaite chu hla in a han deng zui a.

Khi maw mimang fa tiah choah an
(lawng,
Zawng rual bang thing tleihin tum
(hriau hro kha.

Kha kha maw Lal fanu ka nei ang
(ti a lokal chu,
Zawng rual iangin thing zûtip an
(tumthlak chu.

Ngunkira nu leh pa chu a vawihniha
etan sung sai takin an inner leh ta anih chu.

engemaw zat an awm hnu chuan
Hretaja te khaw lamah haw an tum ve te
a. Ngunchiangi chu a insiam a, a thawn-
hsw ken turte a tifei a, Dangpher (Pher
tha mi) in chhawm a tum tlat a. A pa
chuan an dangpher chu Ngunchiangi'n a
chhawm ang tih hleuin a thut bet tlat a
Ngunchiangi chuan hmun a phiat a, a pa
awmna lamah chuan a han phiat lui a. A

Khua an va thien chuan Hretaia pa
chuan Kawtrawih a khar, buꝛ mai a, Hretaia
chuan:-

Ka-zua lunglian sawngka hawng
(rawh i hrai tan,

SENHRI PAR

Sumtual thian la. hraichawi dar
(ang a lèn nan.

Hretaia pa chuan kawng chu a la hawng
duh chuang lova, Ngunkâra nu chu a lo
inthawh ve a:-

Zahre ka pa, a tla: lo, chhun kawt
(ka hawnh,
Nanman rialsum tluk chu ka ken
(ve lai.

Ka pa, Zahre sawngka chu rawn
(hawng mai teh,
Ka rawn hawn e, i man tel rialsum
(tluk zawng.

a ti a, a Dângpher chu Zahre hmaah tak
chuan a vawm ta thuai mai a. Chuta zet
chuan Hretaia pa (Ngunkâra pu) chuan.
"Ka fanu. Nguntei nge ngè hi a hmeltha
ber mai a ni," tiin kawngka chu a hawng
ta duai duai a.

Chuta tang chuan Ngunkârate chhung-
kawho chu him leh lawm takin an khaw-
sa ta zel a.

SENHRI PAR

THU MAL HRILHFIAHNA

Puanpui : Hmanlai zanpuan thuch stan
a, a bik tok a puantah, la-
saiza (Lachawn) a pawr stan
an zeh telh.

Zu zûk : Duhsakna zu in tur pe, zu in-
(hõpui.

Sawn : Mipa in a nupui ni lo lak a
fa a neih.

Sa hleh : Sa hrang pe ve, Sa sem ve.

Ar chawfah : Ar chaw pe.

Huangtau : Thirrim.

Phutkhat : Mi chānve, mi â deuh, mi
(chhaw.

Bilukhuh : Lu khuh a puan sin.

Pawmlai : Nupui/Pasal nei lai.

Ngūnsum : Buh denna sum ngūn a slam

Kawtrawlh : In hungna kawngkhar nān a
meutlawn kawtrawlh a kham

Thlahual : Hlau, Zak, Mangang, Thieber
hetong mite lungmuang take
an awm theihna tur a ran
tahn a thlahual, thlahauh
venghin.

sai Ropui tak a chawimawi.
Ngeihsanawm, Ngeihhlutawm.

SENHRI PAR

Hnaitthakh'chi vak Thirur en ém, Zak
 em ém, Thirur emaw
 zak emaw lutuk a
 hmansen tawn tawn
 khawp

Vatek Peng : Mau a siam vaibet dawn
 Dawn seipai.

DRAMA

DUHMANGA LEH DARDINI

SCENE I

Duhmanga leh Dardini hi khawkhat a swm mah nise, tun hmam an inhre ngai hauh lova. Duhmanga hi Lal fapa a ni a, hian tak leh hmeitha tak a ni. Lal fate hi khawlar leh mi nah an leng tam lo hle thin a, chuvangin Dardini nen pawh in-kawm ngai lo an ni Dardini hi a hmeitha em em mai a, tlangvâl hovin an rîm thin a, mahse Duhmanga chu an hrih duh hauh lova, rîm ve a phal loh an hlah avangin, Zan khat chu Dardini tlangvâl hovin an rîm a, an thut hual laih a, Dari lu-ah chuan hualna Tawnhruk hi an lo thiat bur fuk a. Dari chuan La a kai dalh dalh a, chutih lai chuan Duhmanga'n an thawm a hriatin a va lût ve ta thut mai a.

Dardini : E khai, lo lêng va rawh, he laiah hian lo thu ve ta che.

Duhmanga : Tun hmam ka va hmu ngai

SEMHRI PAW

Ue ve, chhunahte hian
enge i thawh thin?

Dardini : Keini ang mi retheito chuan
enge, ken thawh ang, niti
kan feh a, chubâk tih tur awm
hek lo

Duhmanga : Dardin, ken i homi nan ti chu
Ham le ham lo zel lem thla
(maw,
Nan kiangtial nam maw nan
(ban lom,
Kei khawm tawnhrukin ham ve
(lang.

Mizo : Dardini hual nân e,
Thirfim in dahkham bik e n a?
Hual leh hual hohvin awnzia
(a na love,
Kei paw'n hual ve n ang e,
Tawnhrukin.

tiin Dari lu ah chuan Tawnhruk chu a han
thiat ve ta a, Dari chuan midang ta chu a
phawi a, a, pah ta vek a, Duhmanga
tawnhruk chauh chu a tawn ta a.

SENHRI PAR

Tiangvâl I : Dari, khatia k n tawnlruk
chu i paih vek dik mai le?

Tiangvâl II : Nula chu kan hual ve thiang
theuh alawm, hmel that veng
a irduh lutuk bik tur em ni?

Duhmarga : Dardin na chaih tawn vâl rân
(nih,
Nan cho rua dawh lo kê bang-
(in;
An man Phunthluki; lêng fâm
(nih,
Neih loh mar chan tum sial
(hau hna.

Mizo : Vâl nazawng chuan,
Dardin ti ti teh suh u;
Kamkham ting mai,
Inneih phak lohvin;
An Hnam phung ang a.
Sechal an ngenin,
In nei zo awm lo,
Vâl zawng chuan.

chutia lai fapa in a han tih meuh chuan
tiangvâlho chu an haw dāh ta hām

SENNIRI PAR

ham a

SCENE II

Zakhat cho Dardini chu tiangvâl pathum nian an rîm a, an lo flam vel a Mahse, Dari riluah chuan Duhmanga ngawt chu a awm si a, an han fîm volte chu a ning rilu hlo a.

Tiangvâl I : Dari vawin tute nên ngo in Inlâwm? in kawpkimin in him hle ang maw?

Dardini : Keini angto chuan kawpkim lal kan nei em ni? kan pang a dam hien kan him tawk ve mai a chubak ergo awn chuang?

Tiangvâl II : Dari chu a tum a sang bawk a, lal Inah a la lawi ang chu

Tiangvâl III : E, Dari i pasal neih ni chuan min sawm ve dawn lawm ni

Dardini : P. I reitto in sawi, keini

SENHRI PAR

hien eng pasal nge kan hmu
 zawh ang ni, kan retheihzia
 tuman in hai si Iova, tumahin
 min nei duh dawn em ni?

Tiangvâl I : Nangnin in hmu lohvin tu
 nge hmu zo chuang ang, kan
 lai fapa ngat pawh khi i hmu
 zo lutuk ang chu.

Dardini : Tu zan hi zan zeithla maw,
 Them ding dengte um ual
 (lovin,
 Puar pempum lawng pathum
 (ri hna.

Mizo : Zanip hi eng zan nge ni,
 Vâl tawih deuh hmel lang
 (lovin,
 Hmelchhe pathum rawn leng
 (che u.

Tiangvâl pathumte chu an zak hle a, hla
 In an han chhang ve a:-

Tiangvâlho : Puar pempum chu kan kal lai
 Them ding deng hen rak um
 (ai u,

SENHRI PAR

Zei zawng bethli vawn chhim
(ai u.

Mizo : Val tawin lo chu haw nang e,
A tawin nêh chuan lo awm
(che u;
Induh tinkim lo inhrilli ula

Tichuan 'I pasal kan va koi sak ang che'
tiin an chhuak tau ta a. Tual a Duhmanga
awm chu an va hmu a

Tlangvâl I : Duhmang, i nupui Dardiniin
'lo lêng rawh se a tih che kha.

Duhmanga chuan Darite in chu a pan ta a,
mahse Lawngkawt an lo khar hman ta si
a, pawn atang chuan

Duhmanga : Lawngkawt ka hawnh law,
(vang zir zei,
A tha lêng sinah me nganin,
Na zatial thawnh hau lêng
(ing maw,
Na rei pawngah awiin lum
(lang

Mizo : Khartung rawn sawn rawh

SENHRI PAR

(Lêrghormawi,
 A tha vildang kai rghak
 (lovin;
 Nêmrâng puan zâwn ka
 (dil lawng chu,
 Lai chhuatah chhâm ang
 (z. l nang e.

Dari chuan Duhmanga ew a hriat veleh a
 chhuak a, Lawngkawt a hawng a, In
 chhungah an lut te a.

Duhmanga : Dari, i bul a ka awm chuan
 sawi tur engmah ka hre leh
 thin lo, i hmei duhawmnate
 hian min ti hamhaih zova,
 thu temtek sawi tur nei thin
 mah ila-l bulah zot chuan
 sawi tur ka van leh si thin
 ka rilru chu i hrthiam vek
 ang ti rawh?

Dard ni : Chutia mi tih ei tur a nih loh
 chu, i tih zahthlak em mai.

Duhmanga : Zanin hian rawn leng tai min
 ti mai thei a, tual a ka awm

SENHRI PAR

lain tlangvâl pathum an lokal
 a, "I nupui Dardini'n rawn
 lêng rawh se a n," an rawn
 ti a, kei lah chu i hmel hmu
 lova zamut ka zuam lo baw
 nê, a tlai a tlaiin ka rawn
 lêng ta mai a nih hi.

Dardini : Kei pawhin chutiang rilru chu
 ka put loh bik i ring em ni?
 Tlangvâl pathumte kha hlain
 ka han chhaih vel a, an ngai
 thiam lo an chhuak a, an
 rawn hrilh che a nih chu.

Duhmarga : Dari, zante pawh a tlai ta,
 haw zar ka va rel thei lo em
 i bulah riak ve mai ila a rem
 lawm ni?

Dardini : Ka rilru leh awmdan i hria a,
 nang lel fapa meuh chuan ka
 hmingchhi t tur hi min dawn
 pui ve la, ka rotheihna tizual
 mai tur chuan rilru i pu bik
 lo ang chu, ka bul a mutte

SENHRI PAR

i duh chuan khawng mutna
ka han siam ang e aw.

Mutna chu i siam a, an pahnih chuan an mu
dun ta a. Hmanlai chuan nula leh tiangvâi-
to hi an mu dun fo baw k thin a. mah se
an chetsual phah chuang ngai lo. Tui tek-
in an muhi bawrh bawrh a. Zingah chuan
an han harh ta a, Duhmanga chuan thawh
a hreh em em mai a, mut reng mai a
duh thu hlein a han phuan a.

Duhmanga : Ka tum rûn ka tlawnh chang
(zawngah,
Thawhlai zang ka ei niang
(no hi;
Cherhlian ni kir law kawl-
(rawnah,
Chhuak join, e, laini lanh law.

Lungrun rûn a ka riah chang-
(in,
Thawh ka zuam lo zingtianah;
Turnipuj kir leh mai la,
(kawlawnan.

SCENE III

Duhmanga hi lal fapa ni mahse Dardini nê an awm tlan theihna tur ni a, a hriat avangin thlawhha a sian ve ti a, Dari nê chuan an inlawm thin a, nuam an ti em em thin a. Tukkhath chu kawt-chhuah a, an inghahkhawm laun Dardini chu tlangvâl Chhianthanga nê an lo inbia a hlim hmêl pu taka an in en lai chuan Duhmanga chu a lo thlang a, a thikthu a chhe bawh a ni ang.

Duhmanga : Dardin, a hlengin vâl deu
(hmang.
Khan rak ti hmenh law tlan-
(tlanah;
Zei nih khin cho lai vawnkham

Dardin Thadang, vâl der-
(thiam,
In chawisangah lam ang
(her la;
Biahthu tinkim hlan zel nang
(che.

Dardini : E, i lo chhuak ve ta maw?
Khawinge i chawfun leh chem

SENHRI PAR

chu ka lo phur ang e, kan
 tlai tawh hi i kal nghal ang
 u, vawiin chu in Love kan
 leh ni a nih kha.

Tlangvâlho : Kal ang . kal ang.

An kal ta a, tlangvâl hovin châng-te an
 tum a, an viu baw a, an ri thla chêl chûl
 ta hlawn a, Thlam chu an va thleng a,
 meizûkte an siam a, Chemte an tát baw
 a, an hlim hle hlawn a.

Dardini : In inpeih tawh em, kan tlai
 tawh si a, hma i bung tawh
 ang u hmiang, kan thlo tam
 hman lo palh ang e, khawi-
 lam nge kan thlawh ang, a
 neitupa in han ruat sela.

Duhmanga : Thlam char lam hi i thlo mai
 ang u, helai hi kan buh that-
 na ber pawh a nih hi.

(Lo hma an bung a, an thlo tan ta a.)

Dardini : Helai chu a thlawh awl viu-

SEAHRI PAR

in i sawiin ka hna a. Hlo
 har Vahlah leh Kaiphuh* a
 va tam ve, hetangte chu k
 thlo zau thei dawn em in
 Tlangvâlho hmanhmawh lovin
 i thlo ang u aw, hei nta a
 sa si a, in lo chu letak pala
 ang e.

(Duhmanga chu lafa hnathawk ngu lo a
 nih avangin Ni a rui a, a kutte a du
 phung bawh a, a thawk tha thei ta hna
 lo mai a)

Dardini : Duhmang i va chau town
 awm ve? E khaw! Ni i rui a
 nih hi, Nang chu lafa fana
 hnathawk ngu lo tih i in
 hnat a i mawh love, va chewi
 ta mai che.

Duhmanga : Man zu bang dah cherhlian
 (ni rihawi ain,
 Nunnêm Dardawng nangmah
 (ruangah
 Ningzu rui a turnipui lo
 (tlangsang iangin,

SENHRI PAR

Darnunnēmte ka rui ngei e,
(nangmah vâng

Dardini : Chutia keimah vâng a hre-
awm leh ruih tuara i awm
ai chuan kan inlâwm tawh
lo mai ang chu.

Duhmanga : A, chutia lâwm inbanna tur
atan ka ti hleinem, khawng
hei chawfâk a hun dawn ta
hâng va so ta che, nang.

Dardini : Nangma'n hâng chu va so
zawh rawh, kha i chau si a,
thlâmah va chawl pah ang
che.

Tlangvâlho : In pahnih khan va kai mai
rawh u khai, lai fapa Duh-
manga kha a chau si a, va
inpui rawh u khai.

(Thlâm lam panin hângso tur chuan an
kai ta a, anhnahle chu an lo a, tui takin
an chhum ta a, nilonga hilm takin an
tawh hnoin lai lamah an haw ta a,

SCENE IV

Hmanlai chuan tlangvâlho infiamna
awmchhun leh in eina ber chu mbuan hi
a ni a, buan chakte chu an ngasang êm
êm thin. Zankhat chu Dari chu Duhmanga in
a va rîm a, zu a in a, Dari malpui lukham
in a mu a, a muhl ta a. Chutih lai chuan
Tlangvâlho an lo lût ta tshuh mai a, Duh-
manga chu buan an rawn cho ta a

Tlangvâl I : Dardn, i tlangvâlpa chu kai
tho rawh, kan buan dawn.

Tiangvài II : Rawn tno sela, mipa chu kan
lo infiam teh ang, han kaitho
vat teh khai.

Dardini : Tho law, nilung aw zai man
(chi,
Cherh maw zu nih in thlim
(thla maw;
Nakhuk val le pamen zawng
(nih,
Paihbian tang kan kham lai
ti hna.

SENHAI PAR

Tho teh Vâlmawi eng tawr-
 (mang nge i man le;
 Ning zu ruiin i zâl reng
 (dawn em ni?
 I lenruai vâl satlish ten
 Buan an cho che tho rawh
 (Vâlmawi.

tin nia in a han kaitho a, a lo harh chuan
 Tiangvâl I : Mipa fa chu kan inbuan tur
 a ni.

Duhmanga : Kei teh lul hian tunge maw
 ka han hneh ve ang che u
 le, mahse buan in tih chuan
 chhuah chu ka han chhuak
 a ni ang chu.

Tiangvâl I : Kei ka buan hmasa ber ang.
 Inbuan an tan ta a, pathum laiin an buan
 a tuman an hneh love, Dari chuan hia
 in a lo fuh a.

Bardlai : Niling tang pahbuan an sermah
 Hri hual thum thak kawng
 (thai di bang;
 maw ren ko jaw chhimtuel
 (chungah.

Dardini : Paihuan tang an kham niah
 chun

SEMHRI PAR

Nghakchhuan sen le lengno
chuanin
Nake chhai law no man thluai ta

Buanpui an siam niah chuan
An thlir reng che mi tin rengin
I ke chheprualin tang rawh Val-
mawi.

Tiangval zawng zawng chu Dunmanga
chuan a keuh ta vek a, inbuan chu an zo
ta a. Deri chuan hetiang hian hla a han
phuah loh ta a.

Dardini : Niling paitbuan an serhah
Valrañ nan tluk loh khuangkil ta
Kamlo chhunchha bang dir leng
mang.

Buanpui an siam niah chuan
Val zawng tluk loh tha chung-
chuang
Chhimbal iangin ding reng e,

SENHRI PAR

SCENE V

Zinkhat chu Duhmangate chhungkua
chu tepchhakah an thu ho kuh a, chhung-
kaw tui an neih a.

A nu : Zanin chu hai kin chhungkaw
kalhmangte reih a, thu inti ve
lawm ni? Hai Duhmanga pawh tun-
lai dingvelah chuan a pitling
pawh ani ve tan reng mai a,
kawppui turte ngaihtuah ve tawn
ila tha in ti ve lawm ni?

A pa : A, a tawn ve tawn vnu alawm.
Kan mitmon lai ngai hian nuuite
nei sae. Tuto hmah hmah hlân
pawh kan ngakalah ve tawn a
lawm, anih chuan, eng hian ngo
kan hawi tak ang lo?

Duhmanga : Cautiang in ngaihtuah daw
anah chuan, kan khaw nula Dardini
hi min neihsak mai rawh u.

A nu : Khitiang michhe bawr lawkte chu
a sawi hian sawi sah, kin nei

SEMHRI PAR

chuang lovang. I nupui atan chuan
lal fanu kan nei tur a ni.

A pa ; Khitiang michhia a kara hmerthai
fa leh nghalte chu sawi reng reng
suh, Hei nang pheii chu fa upa
ber i ni a, kan rokhawmtu tur i ni
leh nghal a, khawtlang rorêltu tur
i ni si a, khitiang michhe fate
chuan rorêl dân pawh a thiam
lovang, tin, zah kai khawpa han
khawsa tur pheii chuan a tlin teuh
bawh lovang, chuvangin mitha
kan nei ngoi tur a ni:

Duhmanga ; Mi tha fa, mi tha fa t'h tih mai
kan duhzawng anih chuan a tha
ber a ni lawm ni?

A pa ; Sawi sawi lo mai rawh, michhe
fate zawng kan nei chuang
lovang. Vawhchaw chhum atan
bâk ve tlaktlai sub, so.

A nu ; Nî e, i pa sawi ang chu a ni,
Lal kan ni a, Lal fa ngoi kan nei
tur ani, nanga sawi ve tur a awm

SENHRI PAR

lo, kei mahni in kan duh, zawng
kan neihsak ang che a ni mai.

Duhmanga ; Ka nupui tur chu ka thu a ni,
ka la nei tho tho vang.

(Duhmanga chu a chhuak tau ta a)

A nu ; Kan fapa rilru chu kha ti kha a
ani si a, engtiange maw kan tih
tak ang lo? Dardini hi a ngaih
zawna a rei tawh a, an che chaw
lah khua a khat zo tawh, a rilru ti
tih danglam vat a ngai ani, Nupui
kan neihsak thu a loh chuan min
la tibuai hle ang tih a hlauthawm
awm rum rumin a kang mai.

A pa ; Ani ngawt mai, upa leh khawn
bawlte pawh rawn ve ila, tu bernge
kan neih ang tih pawh dap a tha
ang, kan buai thui hman thil tih
dan tur ngaihtuah a tul ta a nin hi.

A farnu ; Ka nu, ka U hian Dardini kha a
ngaihzawna a rei tawh a, mi
pawhin an sawi huai huai tawh a,
zan tin an rim a, in neih an tum
tlat tih mi pawhin an sawi a, mahse
ka nu, Dardini chu mo atan chuan

SENHRI PAR

ka duh teuh lo, neih tir reng reng
suh u.

A pa ; A mîmi, lo ngawi mai mai rawh
amah pawh kan hrih tawh kha.

A nu ; Nî e, i pa sawi ang chuan kan
nei chuang lovang, lai nula neih
sak tur kan ngaihtuah dawn a
lawm, lo ngaihtuah buai ve reng
reng suh.

SCENE VI

Duhmanga leh a thiantobo chu Sai
ramchhuak turin, zan engemaw zat thanga
kal turin an insawm a. A tuk zingah chuan
kawtchhuah lungdawhah an in nghakkhawm
a Chutih lai tak chuan, tlangval pakhat
Dardinite ina mei tankai tur a va kalin, Dar-
dini a' pumna mu reng chu a va hmu a,
hle a lo sa a, Kawtchhuah lama, a thianto
ho hnen a, a va kal leh chuan.

Tlangval ; Dardini a pum a na.

Tlangval dang ; Sawi tam suh, Duhmangan
a hriat chuan kir a rawt
ang e.

Duhmanga : Eng a ni, in sawi chu, Dari
a pumna maw?

SEMHRI PAR

Val Upa : I Kal tawh ang u, kan tlai
tawh, kan kalna tur a hla si
a, i hmanhmawh ang, kal
a hma ta.

Tiangvalho , Kal ang, kal ang.
(an kal tan ta)

Duhmanga , Laua kal hlah u valrua
hna
Ka pheí zun rau vawn
chawi nganin
Ik chhin run rel ngai loin
Kir ai lai e, Dardawng hnen
ah

Min dem lo u, lenrua te u
Lairilah zun lengin min uai e
Zatlang relthang dawn lovin
Kir leh tang e, Darmawii hnen
ah

(Duhmanga chu a kir ta luah luah mai a)

Val Upa : Kha maw, a kir ang ka
tih reng kha, Duhmanga hi
Dardini lo hian a awm thei
lo lutuk a, tnei law law
tawh se anih mai hi, an in
hel rei ta bawh si a, inneih
mai tawh tur alawm.

Dardini chu a pum a na awzawng

SENHRI PAR

lo mai 'a, Duhmanga rei tak r. m
chhuak tur ngaiin a.

lo lunglêng lâwk a, pum a ti na der mai a
lo ni a, Chawihite ah puan a tah a, chutih
lăi chuan a hriat loh karin, a khawhawi karin
Duhmanga chu a puantahna hnuaiah chuan
a lo lût a a mu khiau mai a. Nakinah chuan
Ni a lo tiangsang a, Dardini chuan Duh-
manga chu ra n hla takah hah taka ram vâk
in a ring a, hetiangin hla a han chham chhuak
ta a,

Dardini. Sahreu thangbawh maw t'anglang
(ah
Cherhlian ni ka zachhawng ning
lw
Boi al Sai a than lai hnar mar
Zuksial kan chhaina rem dai h
Chungturnipui a lo hrânge
Saipui lung lian a her muai e.

Duhmanga: (Puantahna hnuaiah tangin)

Dardin, ka ram chhuak lo, he ta hi-ka awm

Dardini. Awi, in kal liam daih tawh emaw
ka ti a lawm.

Duhmanga: Kawtchhuah kan lingsahkhawm
lalin i pum a nâ tih ka lo hria a,
ka ngaihuah lutuk che a, ka kal

thei ngang lova, ka rawn lét
ngawt mai ani, i pum chu a nê
maw

Dardini: A, na chiah love, i ramchhuak
dawn si a, rei tak i hmêl hmu lova
khawhar taka ka awm tur chu
ka ngai ngam lova. Nang pawh-
in min ngaihtuah ve tak tak ka
ring bawk a, ko pum a na ta ti
ta mai ani.

Duhmanga: Dardin chutia min hm ng, tak
tak i nih chuan inneih a, rei
tawh mai ila. Zang chuan kan
In lamah phoi tawh mai ila a
tha lawm ni?

Dardini: Nangmahin min duh ngawt mah
la, i nu leh paten min duh si
loh chuan ei gtinge ri chuang
ang? Keini ang michhe fate chu
lal in chhungahte chuan kan
lawi ngam dawn em ni? Ka
hmingchhiat leh rethi ana ti
lang Chiangtu leh belhchhahtu
mai ani lawng maw? I nu leh
pa hmaah mi tan ngam tak tak
dawn em ni? Ka mualphona mai
tur ani loyang maw? Ka chan

SENHRI PAR

tur hi min han dawnpui ve teh

Duhmanga; Ka chhungte pawhin nupui neih
hun chu min tihpui ngei tawh
a, mahse tunge ni ang tih chu
engmah sawifelna an la nei bik
lova. Chutih lai taka nang nena
kan inneih chuan kan inneih
hlen theih ngei-ka ring, a ni,
zanah ka lo leng ang a, mut
hun velah kan in lamah kan
phei mai ang chu, rem i ti ve em?

Dardini : Nang nena Kan awm dun theih-
na tur anih dawn phawt chuan
i remruat ang chu ni ang
hmiaang, ka hming tinchhiat chu
i tum bikin ka ring lova, i thu
thu ani mai ang chu.

Duhmanga Kan Inneih tlat chuan ka chhung
te pawhin duh lo che mahsela,
kan awmho si chuan tha tak
leh lungruat taka awm hun chu
kan nei thoin ka ring, in hma-
ngaih tawnnate pawh kan nei.
in rilru inhmu takin kan khaw-
sa chho ve ngeiin ka ring ani.

Dardini : Nang hi fa upa ber leh fapa

SENHRI PAR

neihchhun i ni a, tan i laka
min enkawlho thiam chuan
khawsak pawh chu kan khaw-
saho thei mahna le.

Duhmanga ; Anih leh zanin chu ka rawn
leng ang a, zan dang ang
bawkin kan inkawm ang a, zan
tlaiah chuan kan in lamah
chuan kan pheidi dawm nia aw,
i rilrute pawh lo in siam rem
va la.

Dardini ; Tha leh rem i tih ang ang chu
ni mai ang hmiang

Duhmanga: Ani leh aw, ka chhuahsan rih
ang che.

SCENE VII

Duhmanga leh Dardini chu an innei ta a.
Duhmanga chu ramchhuak ni a nih avangin
a thiante nen an ramchhuak leh ta a. Zan
rei fe an va riak a, an ramchhuah kar chuan
Dardini chu Duhmanga chhungten an lo māk
-sak ta daih mai a.

A nu Dardin, Vawk chaw va pe rawh
Dardihi Awle ka nu, ka va pe ang e
(a va pe a)

SENHRI PAR

A nu : Dardin Vawkhaw va pe rawh ka ti loh che kha, Archaw fah rawh ka ti che a nih kha, hri'h anga thil ti ngai reng reng lomai, i tlaktlai lo lutuk em mai.

Dardini : Ka nu Archaw chu ka va fah . ng e (a va fah a)

A nu Dardin, Ar lavri rawh ka ti anih kha engahnge Archaw chui va pek? thu hri'h awi duh reng reng lo mai.

Duhmanga farnu : Dardin, in hnualah Hri u ka ti tla, zu ebhar teh.

Dardini : Awlo, ka zu zawng ng e, khawi laiah nge a tlak a?

Duhmanga farnu : Zu kal thuai la a ni mai phun phun suh i zal lo em mai.

Dardini : (Hri'u zawng chungin) Ka hmu thei haub lo mai, khawi laiah nge maw a tlak lo? Min han hri'h teh.

Duhmanga farnu : Dardin, Tuichawi rawh ka ti che anih kha, engahnge in hnualah chuan i awn reng, thi

SENHRI PAR

engmah ti tha duh lo, chhuak
daih rawh, nang iniche fa ri-
ngawt kan duh lo che.

A nu ; Dardin, i nu hrenah haw leh
mai rawh, kan duh lo che an.
Duhmanga farnu : Haw thuai rawh, engah-
nge kan mahle i awm reng,
i zak chah nange, lai farnu ni
ve em ni? Fay ahn mai kan
ti lo che haw thuai rawh.

Dardini chu zak takin a mahle a
nu hren lamah chuan a haw ta daih mai
a. Rei vak lovah chuan. Duhmanga ram-
chhuak pawh alo haw ve nghal a. Duh-
mangan an in a thlen chuan a han hawi
vel thin 'a. Dardini hme' ng reng a han
ta hauh lo mai a.

Duhmanga. Ka Nu, khawiahege Dardini?

A nu : An in lamah a haw enih kha

Duhmanga chu Dardini in lamah a thlen
nghal thuai a, Dardini leh a nu an lo awm a.

Duhmanga : Dari engahnge he lamah i awm
daih le? Ka ramchhuakin ka
ngaihtuah vei che nen, i lo awm
lo chu ka huihai hle mai a sin

SENHRI PAR

Dardini nu : In ramchhuak in lo thlong tawh a ni maw ? Thu teh khai, hei Dari chu i awm loh hlânin i chhungten an lo haw tir si a, hei hi kan dinhmun chu a nih tâk hi.

Duhmanga : Chuti ngawt chu a ni thei lovang a neitu ber ka awm a, a chhuak tur a ni lo.

Dardini Nang i awm si lova, i chhung ten min duh bawk si lova, min mawchhiatin huat tur ngawt an zawng a, min hnawtchhuak ta a nih hi. Keini ang mi rethei leh michhe tan chuan kan hming qhhiatna a ni palh ange ka tih kha kan thlong ta zawng anih hi.

Duhmanga : Ani khawp mai, ka chhungten an duh lo che tih chu hriatsa a ni a, mahse keiin ka duhin ka hman-gaih si che a, hei ka lo haw tawh bawk a, tirawh, i haw leh ang, I tel lo chuan ontjange ka aym theih bik ang?

Dardini Nang nen in then hi ka nren em

SENHRI PAR

em a, mahse haw leh mah ile
eng chea mah kan awm thei leh
chuang lovang, ka mualphona a
thui mai mai a ni.

Dardini nu : Ni e, va haw leh mai zawk rawh
khai, Dari chu awm mai zawk
rawh se; i chhungten an duh si
lova, a zahthlak em mai, ngai-
thiam ve mai rawh khai.

Duhmanga : Engtiange keimah chauhvian ka
haw theih bik ang ? kan pahnhin
kan haw leh tur a ni, keiman ka
duh che a, ka awm chuan ka
chhungte pawhin engtinmah an
ti thei bik lovang che, tirawh
insiam la i haw mai ang.

Dardini nu : Dari, chuti taka a sawm che
chuan a mah pawh a zahawm
alawm le, hmalam hunte chu a
sawr lâwk theih vek bik tak
tak hlei mem, in haw mai
dawn em ni ang ?.

Dardini : In thu thu mai le, tha in tih ang
ang chu ni mai ang hmiang.

SENHRI PAR

Duhmanga : Ni e ti rawh i haw ang, hei ka ramchhuak thleng hlim han in bualte pawh ka ngai a nia, i tel lo chuan ka awm thei ngang lova ka rawn umzui che anih hi, Anih leh aw ka Pi, kan va haw ang e. (an haw ta a)

Duhmanga nu leh pa chu an Bewi dawn a, a khaw nula leh tlangvalho chu Buh deng turin an sawmkhawm a. Lal in hungchhungah chuan Buh an deng tlat tlat mai a, Dardini chu hung pawnah buh den chip har chi Rurial a mah chauhvun an den tur a. Midang zawng zawngin an denchip zawh hnu pawhin a la deng zo ve thei lova, zan tlai tak thlengin a la deng ta fova, Chu chu Duhmanga leng hawin a hria a,

Duhmanga : Tunge maw zantlai tawh taka buh la deng fo chu le, khawnghe ka va en teh reng ang (a va en chuan Dardini buh deng chu a va hmu ta a). engatinge hetuh hian tun ang thleng thleng a buh i den ?

Dardini : I nu leh pain hungchhung a den pawh an phal lova hei hung

SENHRI PAR

pawnah keimah chauhin Rurial
Ka deng a mih hi

Duhmanga : Khawiahnge a thih (deng)
i dah, khayahuge a hren (deng
loh)

Dardini : Heta hi a thih, heta hi a lén

Duhmanga : (a thih loh a hren a fin vak a,
pawnah a dah)

Dari, lút rawh i mu tawh a g.

Dardini : Zeiah nong ih zai ka rel lai
Zingtian A a zai hrian m n g
Dir lang um langah e.

Laikhum zai ka rel thei lo

Zingtian bawh ar mah khu i g a

Sum bulah ding reng nang e.

Duhmanga : Lut law e, nunnuteka d'wat aw
Tling khan dang chungah thei lo
Zai zawng si law rem parin,

Lut mai rawh, Darnuonem

Laikhumah biang sin

Chhailang i zai d'w' ang.

(Tichuan an lút a, an mu don ta a)

Dardini chu Duhmangate inah reivak pawh
a la pawm lo tihah chuan a chhungten an
maksak leh ta a. Nakhah Duhmanga nu leh
pa Bawi ni chu a lo th'eng ta a, akhaw
nuta leh tiangval zawng zawng an awm

SENHRI PAR

vak a, rui ropui takin an buatsaih a. Lal in-
 ah chuang zō an in a, an lām dūf dūf a.
 Hemi nī hian Dardini chu an sām ve duh
 lova, Duhmanjan a va sām chhuak ngat a.
 Thutna piwh a chang ve tawh lova, chār
 lam kilah a thu ve ta ngawt a. Duhmanga
 chuah Dari hmêl chu hmuh tumin a han
 hawi vêl thin a, mahse a hmu hauh lo mai a
 Dari hmêl hmuh tum pah zeliq a laiah a han
 lām ta a, chu chu Dari chuan a lo hmu a,
 hlain a rawn chham ta a.

Dardini: Nauchawn khuang chu thaia
 beng u

Duhan her hnik seh rûn daiah
 A hluan val an um lairilah.

Khuang kha tha takin beng ru
 A duh ang chiahin lām teh se Val-
 mawia

Valdang tluktu reng an awm love

Duhmanga Dari Nangmah olawm ka zawn
 ka zawn che, a laiah hian lo
 chhuak rawh, kan lām dun ang
 (Dardini a lo chhuak a an lām dun ta a.)

Duhmanga: Kai chu ka chhuah nak nawl siin
 Um bang ka ruang bi rih lo
 Far bang a pakin sem ai in.

SEMHRI PAR

Saison têtan a riang ka ni
Um ang zamin chawl ang thum
(lo

Mahten farthing aag seilian in

Dardini Duhmanga pakin sêm ai ngai
Lo tha umpi chi chim bang
Zam hniar mâr se lai khuê karin
Duhmang mahten lo piang mah
la

Umpui chi ang lo thang lianin

Laikhua fanin zâm zel rawh se.

Zu semho chuan zu an thâl leh thin a, an
sem kuat reng a, Duhmanga chuan a ngai-
thei ta lova.

Duhmanga Ka tum rawn hlan ruan awnah
Nâm lân lang e hauh ruang
bauhin

Mi dang lo u, chinruai zawng-
ten,

Chinsein a lêng dawn e, dan
ruai lohvin

(tumahin: zu chu an thâl ngam ta lova.
Dari nên chuan an lêm ta hauh hauh mai
a. Thei lamah chuan Bawina ruxi ropui
takin a theh ta u, an hlim tlang ta êm
êm a ni.)

SENNI FAR

SCENE IX

Duhmangate kawmchhenknu chu Tin-
 tlahhnih (Zawlnoi) a ni a, Duhmanga chuan
 a ruktein a va rawn a, "Ka pum ka tina
 der vak ang a, ka nuin a lo rawn ang che
 a. chutah chuan Dardini i nehsik loh
 chuan a thi ang' lo ti eng che" tiin a lo
 hrilhu diam a. Tichuan Duhmanga chuan
 a pum chu a tina der ta vak a

Duhmanga : Ka nu, ka pum a na em mai,
 tintlah va hnin teh khai.

(Zawlnoi va rawn teh)

A nu Awle, zawlnoi chu ka va
 rawn teh reng ang, ti khan
 lo mu reng rawh khai.
 (a nu a chhuak ta a)

Duhmanga : Ka paw fakín ka i deu lai
 Ka nu tintlahhninah kal leng
 mang
 Mi zún thing ngaih ngah
 ual loah,
 Tlo leng mangin zei cham
 dek maw

A der mai hian ka pum a
 na ngai a,
 Zawlnoi haenah ka nu kal

SENHRI PAR

mai la;

Dari zûnlêng ka ngaih reng
hro lo che.

Zawlnoi chuan eng tak chu
sawi maw le.

(Duhmanga nu a lo lût leh ta a)

Duhmanga : Ka nu, zawlnoi chuan eng-
tingge a lo tih?

A nu : Engtin mah vak a ti lo.

Duhmanga : Ka nu, sawi mai rawh, eng-
tingge zawlnoi chuan a tih?

A nu : Dardini a neih loh chuan a
thi eng a ti.

Duhmanga : Thih ai chuan ka nu, min
neihsak mai rawh u,

A nu : Nôi lo mah la i thi chuang
lovang

Chumi zan chuan Duhmanga chuan Dari
chu a va rim a, a tuk lama inlâwm turin
an in sawm a. Chu chu a nuin a lo hro
vek a, a tuk zingah chuan zing takah
Dari chu an Lovah a fehpuî ta daih mai
a. Feh kal hun chuan Duhmanga chuan
Kawtchhuah Lungdawh atengin a nghak ta,
veng veng mai a. Ni tlangsan fe hnu
chuan nu pakhat thingphur haw hian Duh-
manga thu reng chu a hmu a.

SENHRI PAR

lamah a va kal a, a lan tneihna ral a tang
in chângtuinin hla a han sa a, chu chu
Darin a lo hriatin Duhmanga aw a ni tih
a hai haub lova.

Duhmanga : Fikin thla tawiah lo ning law
Ka ânka thei pei maw Ngun-
kil nih,
Ritsakh wng an tunte bingai
Thlawhpil lo mim vawn chul
hriah min
Changtumin ko nâng che
raltianga'n
Valmawia ânka hne che
maw Nguakil u
Khuangrin chhawltin a hrut
iangin,
Ka ânka hian thlawhlai va
hrut rawh se

(chu chu Dardinin a lo hriat chuan)

Dardini : Ka nu kan haw tawh ang.

A nu : Hawn a la hun lo. a la hma
lutuk,

Dardini : Ka nu phun hlah law zei
nghal lo,
Kan pin tlangin mi kui thei
ing,
Liangleng tlaag nih ka phen

SENNETI PAR

SCENE IX

tiā ngei

Yuak tha darlung anka lo ai.

Ka nu lungmaw! ang ang

lo la engmah hre lo che

Kan piah tlengan Val a lo

viu e

Ka di Valmawia anka iang

ngei e,

(Dardini chuan a Em leh hnam ala a, a

tiān haw ta nghel a, Kawngpui a va thlen

chuan Duhmanga Chhawithuaina thingtang

thliah ava hmu e, amah chu a lo bihruk

avangin a hmu lova, chhawithuaina chu a

han la a,

Dardini : A ho valpa maw tiang leng
ah,

Thing a tungi farhleng khen

haw,

A pur laiah khua khing rian

mān,

Tu val tak chu ni maw?

miten hmanraw tha an deh

ang maia,

Mi zwing hriate chhawithu-

thuaina lo swa hi,

Duhmanga chu a bihruk a tang chuan a

lo chhuak a, an haw dun ta a, Anu khan

SENHRI PAR

kawtchhuahah alo ûmpa ve ngàl a,
 Hemi tlai hian Duhmanga hian Dari hi an in
 lama hawpui a rilruk a, mahse engmah an ti
 hleithei ta bik lova. Zarah Duhmanga chuan
 Dari chu a va rim a, rei, tak him taka
 an in inkewm huiin zantlaiah Duhmangate in
 lamah an phej dun ta a, an inner leh ta
 ani. Mahse hemi tum pawh hian Duhmanga
 chhungton Dardini chu an maksak leh ta a,
 zek tak chungin a nu hnœn lam chu a pan
 ta ani.

SCENE X

(Lal inah chuan upate leh khâwbâwlte
 an thukhawm laih a, Duhmanga nu leh pa
 chuan Duhmanga nupui chungchangah an
 khaw upate ngaihdan pawh râwn ve thain
 an hria a, an sawiho a.)

Lal : Hei in hriat theuh angin kan
 fapa hi roreltu ber tur ani a,
 a nupui neih dan hi hetiang
 hi ani a, engtingge kan tih
 ang,
 rem i han ruat tlang teh ang
 u khai,

Upa I : Chutianga kan ngaihdante min
 râwn ve te anih chuan, kei

SENHRI PAR

ka duh dan chuan kan then
awm lal fanu khi boisei ta
ila thain ka hre deuh tlat
mai ka ti.

Upa II : Ani ngawt mai, dubthusamah
chuan khawtlang a roreltu tur
ani si a, lal fanu ngei chu
ni se a tha nge nge ang chu.

Lal : A, chutjanga in tih chuan kei-
ni pawhin tha ka ti berin
ka ring, kan khaw thenawm
Sairil lal fanu chu va
biak a that dawn chu, chu
chu kan chhungkaw ngaihdan
pawh anih ka ring.

Lal nu : Kei pawh chu chu tha ka tih
zawng tak ani, a rang lamin
upaho khan va bia ula, nu-
pui neihsek thuai a tul anih
hi.

(Lal upaho chuan Sairil nula chu an
vadil a, anni pawh inneih chu rem an lo ti a,
ianeih ni chu a lo thlong a, Mo hrui ho-
vin Dardinite kawmchhak an lo thlen lai
takin, Dari chuan kawmchar atangin hla in)

Dardini : Ani cho chu lung ngam ai hna,

(Dardin chuan chunglam atangin a lo pawt

Dardin : Nang chu lungthli tum cho
ai chi,
Neme rem chang lai, far-
khanah,
Keibel tu vahlia ngambawr,
bang,
Tah hram zei tik dai lai si
law,
Nang zawng i tum leng
tawng ta cho,
Suihlung dam ton zan mu
chhing la,
Kei zawng Nganbawm sir-
va iangia,
Tahlai kawlkung a liam
thei lo.

Duhmanga : Hiti sai na hram lai nghalah
Ka thai sung nghal ka thi
ngha lo,
Tektin tial le dar lam pahin,
Hetu em hian i rilru nain
ka ring lo.

SENHRI PAR

Hra ila ka thar a chàng
lo tur
Sum leh Par mah a hek
thlawn e.

Sairilnu hi zawng ka nei rei chuang
lovang. Zanin Mo lawmnaeh pawh lo tel
ve ta che, kan awmdan leh ka lungtum
chu i bre mai ang, ka nru dik tek chu
i hmu Chiang mai dawn alawm.

Dardini Anih leh Mo lawmnaah
chuan ka lo tel ve ang e

(Zanah Mo lawmnaah chuan Dari chu a va kal ve a, in chhungah lît duh lovin pawnsah a thu ta reng mai a, Duhmangan alo hriat chuan a va chhuaka an thu dun ta reng mai a Sairi rula (Mo) pawh chu alo chhuak ve a, pawnsah chuan a zung a, a zung lai chu Duhmango leh Dari chuan an lo en reng a, a zungri pawh an ngaithla reng mai a.)

Duhmanga leh Sairil Nu chu rei vak
pawh an inneih hman Duhmanga riluah
Dari a chîm reng sia, an inthen leh ta a.
Duhmanga : Ka thai sungnu aw zeinghal
to.

Kal law nɔ Fa run thang-
daiah.

SEMHRI PAR

Koi bang mang bawi an
tam lo maw?

Ka thei nu engdang dawn
lo che,

I pa rûnah lawi leh mai la,
Keimah iang miṭha an tam
ngei o.

Sairil Nu : Kal ai lang e run thangdaiah
Ka pa rumkhar chawichuang
karah,

Kal zai rel mai nâng e,
ka pa runah, Ni leh thla
kâra piang rûnah ngei.

Duhmanga : Nang nena kan inneih hi
a rem thei ngang lo ani e,
i pa pawh mi rethei ani
hlel nem, haw leh mai
rawh aw.

(Sairil Nu chu a insiam a, a kal ta a)

Duhmanga Nu : Engatinnge Sairil Nu chu
i mâk mai?

Duhmanga : A zun a puam em.

A farnu : Dardini ang bawka nula
hmelṭha, sawisel kai lo,
Lal fanu lehngheh si, kha-

SENHRI PAR

tiang kha i fmu zo tawh
dawn em ni?

Duhmang : Dardin lu put le samhla
rom

A nu hawi xa rom lo
Kawla zur hi an chhim bang
Fim nang mangin dawng
kuang rahh,
Dardin, thlung'lo baism
thi m wi
iang thi tumah reng som
huo lo,
Kawla tu n sawi tangla,
Chhing zo reng an ewa love

A farnu Duhmang na som hi chaw
pantu,
Vui tum na le mader
Lawn na.

Duhmang lo pian chu som
panti ralu
Samhgo chona tchhe thei
chu nangmah hi

Duhmang : Duhmang ka som hi chhaw
pantu
Ka tum cho nak chhaw
phang ing maw"

(Duhmenga chuan a duh ber neih nan
chuan sum loh pai bakah rama Saingho
ngoi pawh pèk a huam zia a farnuten a
hriat chuan tih ngaihna an hre bik hauih lo
mai ani.

SCENE XI

Dari ve thung chu a lungleng thei em em mai a, nuthlawi mai anih tawh avangin tlangval deng rim pawh a thianga tawh bawka, zankhat chu tlangval hovin en varim a. Dari lungleng chu pawnah a va chhuaka, a rawn lut leh chuan, hla in a rawn hlawi ta a.

Dardini : Run ka hrenh thlakin nan hawn chu.

SENHRI PAR

A ho valpa maw nan si le?
 Ngunkil a tap ai nan ti lo
 Khartung hrer, hnu rawn
 A tu val khor nge maw
 . ni che ule?
 Thalengi taplai ban in ring
 em ni.

Tlangval : Nulate chu kan rim theuh
 ani mai a'awm nang pawh
 pasal nei lai i ni tawh bik
 hlei nom,

Dardini : Sangkhan lam hlah u val
 rual nih,
 Thi lon khang dawh ngun
 mang zau nak.
 Lenal rin hnawh tor lai u chi.
 Valran chuan Sangkhan thut
 lo u,
 A tha val chungchuanga
 zankhua tawn
 In tikiang mai awm a rim
 reng hi.

Tlangval E, a nih tak chu, a tha val-
 dang ngai chungchuang chu
 kan rim lul lovang che, kan
 haw vang vang ang

SEMHRI PAR

Tlangvalho chu an haw ta a, rei vak lovah
Duhmanga chu Dardini rîm tur chuan a lo
lût ve ta nghal a.

Dardini : Lo lêng rawh khai, mi i lêng
ta ngai lova, ka ngai ðhin
hle che asin, min lo la lêng
duh ve ani maw? Leng ðu
rawh khai.

Duhmanga : Nang bâk chu engdang
mah ka lungkham thei lo,
Sairil Nu pawh ka ðhen tâk
kha, Nang nen londun loh chu
ka rilu a dam thei ngang lo a,
ka lung a lêng em em thovo
nang bâk engdang ka ngaih-
tuah thei lo.

Dardini : I chhungten an duh hle si a,
engatinge i ðhen mai, an remti
em ni? i nupui manah pawh
sum leh pai aa sêng nasa hle
a ni lawm ni?

Duhmanga : Ka chhungte chuan ðhen phallo
mahsela, Kei a neitu berin : a
duh tat si lova, ka kaltir ta mai
a ni.

Tuzan busik chu Ngunkil u,

SENHRI PAR

Puan i zâwn sih law rem panin
 Herh ho thli nih a kan chhêm thla
 ngai.

A vawt lua e Ngunkil u,
 I sin za ang nêmarâng puan hi
 Chhâwl ang min chhêm virthli
 lêngin

Dardini : Awi, i vawn khuh le za zawn
 khawm,
 Kha hlan bang tichel lai rih lo
 Tialthlur lêng dang rim kai ai chi
 Tanglaia pawm ka nuam lo che,
 Vanglai kal hnu kan ngai thlawn
 ang;

Lêng dang rim kai ta si che.

Duhmanga : Awiin ka kup law Ngunkil u
 Zadaï do hlah law kei vangah
 Cho har ka si lo len rawl hi
 Zaiin min pawm mai têh Ngunkil
 Zadaï do lo la kei tawnah
 Cho har ka ni nem maw lêng
 tul hi.

Dari chuan Duhhmanga chu lêngdang
 rim nam tiin a kiangah zal (mut) a remti
 ta lova. A zan a zanin Duhmange chu
 tuilumin a in bual a, tichuan an mu dun

SENHRI PAR

thei ta chauh a ni, zankhuain an inkup
chial a, a tukah Duhmangan Dari chu a
hruai leh ta a ni.

SCENE XII

Duhmanga chu lal fapa anih avang-
in hnathawh tur dang nei hek lo, ram-
chhuak mi ani a, hetia Dari nen an inneih
leh hnu hian zan engemawzat riak turin
an ram chhuak leh ta a. Chutia an ram
chhuah chuan Dari chu a lungleng thei em
em mai a, a rilruin Duhmanga ril tam leh
tuihal turte a han ngaihtuah a heti hian hla
in a han phuah ta a.

Dardini ; Duhmang kawlah ram hrang
 thla maw
 A rawl tam poi maw ni linah
 Ka zun chil le banal kua lang
 Duhmanga kawlah ral ang hrang e
 A tam ngei ang turni hnuaiah
 Hlan ka nuar ngei ning zu,
 banal (Balhla)

Duhmanga fernu; Nang zun chil le banal
 thiar thluar

SENHRI PAR'

Kan dum fu hmanh fep chawk
lovin

A ngai love nanga zûn leh
duhsakna

A eisen loh kan huan thlai a
tarn em.

Dardin, in inah haw deih rawh,
engahngo nang michhe fa ringawt
kan inah i lo kal leh thin, kan duh
hleinem che haw thuai rawh.

Dardini chu Duhmanga chhungton
an mâkseik loh ta a, zak takin a chhuak loh ta
hneng hneng mai a. An in a va thlen chuan
an non an dinhmun an ngaihtuahin an zak em
em a, an tan khaw hawina a tha ta si lo, khaw-
chhunga awm reng chi pawh aiin an hre ta lo-
va, Sûnthla-ah an pêm ta daih mai a. Chumi
hnu chuan Duhmanga ramchhuak chu alo haw
a, sa a rawn kâp lehngah a, kawtchhuahah
mipuiin an hmuak a. Dari hmeh hmuh an ghah-
hlol teh lul nen a han melh thin a, mahse a
hmu ta reng reng lo va, a rilru a nuam thei
hauh lo mai a, an in a va thleng chu Dari hmeh
a hmu ta chuang si lo,

Duhmanga : Ka nu, khawishege Dardini ?

SENHPI PAR

- Duhmanga Nu : An in lamah a haw a nih kha
 (Duhmanga chu Darite in lamah a tlan pheihghal a, mahse Darite chuan lo awm ta hauh lo a, in an lo kalh tlat mai. An kawmchhak piter hnemah Darite awmna a zawt ta a
- Duhmanga : Ka pi, Dardinite hi khawiahnge an awm?
- Pi ter : Lo lut la, han thu phawt teh
 (Duhmanga a lut a, a thu a)
- Duhmanga : Dardini te chu khawiahnge an awm ?
- Pitar : Ka zufaâg hi han in phawt teh
- Duhmanga : A va thlum tui ve lo, Dardini te chanchin chu min hrilh tawh rawh lo.
- Pitar : E khai, Dardini nen hian in in hmangaihin in ia thlahlel hle thin a, mahse i chhungten an duh hlawl si lova, i ramchhuah hlânin an lo ma leh si a, tih ngaihaa dang awm hek lo khawchhunga awm ve reng pawh an tan zehthlâkin an hrin a, Senthlaah an pêm ta daih anih kha, tunah chuan

SENHRI PAR

Sunthleah an awm tawh a,
 lawm. Dari chu a lunglengin
 i hmêl hmuh a chák ôm êm a,
 hreh tak chung siin an kal
 anih kho. An kal dawnin ka
 va thlah a, ka rilru pawh an
 tina takmouh usin, ka va hen
 khawngath teh reng om aw.
 Duhmanga chu a rilru a na ta
 em om a, an in laman a haw
 ta a. Chaw pawh ei pesh lovin
 engmah reng a ngaihtuah thei
 lo, a hawina a piang mai hi
 ngui rui hian a hria a, awm
 ngaihna reng reng a hre thei
 lova. A lunglêng lutuk chuan
 khua a han hawi vêl a, Dari
 nena an thingphuhna tlang
 a lo lang a, an thingphuh hen
 laite a ngaihtuahin a rilru na
 a tizual a.

Khi maw kan mei tiangfar hlam nâk
 Nangnen vawm khirh umti lovin
 Sai aw ka tap laini chhun hlân

Khi maw Thalengi non tuahthing kan
 fawm na
 Hlimten kaldun lai reng awm thei tawh

SENHRI PAR

silo. Tehlai ka bang thei lo ni chhunah
 (Banglaia darthlalang a han hmua, Kûni
 vengthla a Dari nena an inenna thin laite a
 bre chhuak a,

In um lo maw laini zarhah
 Kan chuai tawn nâk vaimang thlalang
 Sakhaem rûnim zûn phur nawn aii

Darthlalang ka bih chang rengin
 Thinlaish thar leh thin kan lenlai
 Lungruni zun phurh hning hnang

Duhmanga lunglêng lutuk chuan hla dang
 dang a phuah zung zung a, a rilru leh ngaih-
 tuahna apiang mai kha hla the tek tek an ni
 ta zel mai.

Tah leh hram ka thiam tung ri lo
 Thaidawr lunglêng bang tlangkipah
 Ka hram rôn mang dai lai ing maw

Tah leh hram ka thiam nem maw
 Rengchal lunglêng jangin

Tahlai reng kn bang thei lo.

Uleuh hramthiamte ka pawngin rawng
 awn ai,

Nguchhum he kan rak len liau kha bang
 Kalung ka thang, thang ruang mang

Ka kiangah Lelton zai lo sa

Lenlai nite kha ka va ngai em

SENHRI PAR

Ka nu thawlai ka zuam in maw,
 Zun in ka zaw medo tin ting
 Lum rih lang puan zun hawng lovin
 Ka nu thawh reng ka zuam nem maw.
 Thalengi zuna uai reng ai;
 Rawn hawng lo le, puan nemte hi.
 Ka nu tuan timh ka fis' hlah law,
 Mi zuna fak ka siang chungah,
 Thumh lo naudang awi hnar mar lat.
 Ka nu ram tuanin mi tir lo le,
 Kazo nem maw zun leng;
 Puanang ka hlip kiang thei si lo.
 Ka nu timkil tânfar ka chhan,
 Kipmen hlawnchhin tlangbal mal lai;
 Aikhunthlang maw rak dim tal lai.
 Min hrih rawh ka nu in thinlai,
 Ká zawnng dawn ka duhlai Darnemi.
 Thlang khuan a dim hma ngoi hian.
 Tah lo hrâm chu vaisum nâm ai;
 Nang he hmel hmuh le an thlawm tawn,
 Ká zang ai chhin chhawlnô khiah ban i
 Tah leh mittui tlak bang mah ila,
 Nang nen anka biak lai awm silo.
 Thinlai chhawng ang uai reng e.
 Kha hlen kan ih lo maw zaunk,
 Thial hlah law ka pa hrangzakhalh,

SENHRI PAR

Ngunkil kutmui zung han hloh lai.

Hmana kan mutna leh kan zalh na,
Dahsawn suh ka pa Hrangzakhal;
Ngunkili sulhau in ti bobang ang e.

Thingparsiangi thereng riang mang,
Tum law tualah khin chhim hawl sih;
Kai than lai chu hlui nghin parah.

Sangthinglera rengchal zaithiam,
Lo chhuak la lunglen thu i hril dun aag;
Lawn leh nang cho, par sangah.

(Tichuan Duhmanga chu Dardini zawng turin
Sunthlaah kal a tum ta a, a nu hnenah chuan

Ka nu, rawl ka rawnh, kal ai lang,
Vang zirzerte mualliam tuanah;
Va dawn tang e, zotung rawnah,

Ka nu riah chaw mi fun teh
Aitenawnparin zotung a liam hma
ngeiin,

Va dang nang e, liam ka phal lo.

Ka nu cheacherh chu thaw teia chhum,
I ei kir kiarin kal ai lang,
Ka kal hnueh vawn hranglen law.

Ka nu. Buhhawp chu tui takia chhum
rawh,

Liam mai tang e zamualpui;

Lo ang buan buan ang cho run
chhungah.

SENHRI PAR

(Anu chuan Buhhawp chu a chhum a, Duhmanga chu, "Ei rawh lo," tiin a han pe a, Duhmanga chuan ei duh lovin a nu hmaiah chuan a vawm pherh ta vek mai a, Tichuan, Dari khawngaih thlak zawng tur chuan Sunthla chu a pan ta vang vang mai a ni, Dik tak chuan Val Upa kha a lung a lêng a ni.

SCENE XIII

(Pathlawi lungleng Duhmanga chuan Sunthla dai chu a va thleng ta a, mi tumah chhuak vak reng reng an awm hauh lo mai a, a reh ruih mai a. Daiah chuan tlêng khamin tumah luh an lo phal lo hi a ni a, a thu ta a. Chutia a thut reng lai chuan Pitartê hi tur-chawi turin a lo kal a, Duhmanga chuan a hmuhveleh chuan,

Duhmanga : Ka pi, in khua hi a va reh ve, engatinge chhuakvak hmuh tur an va awm lo ve, engthil nge awm ta ngai ?

Pitar : E, Dardini rai chehin a thi a, Nizarh siam a ni a, chuwângin tumah an chhuak vâk lo a nih bi.

SENHRI PAR

(Duhmanga chuan chu thu chu a hre tha
ngam lova, a tim chawih chawih a, khawih-
ahnge a awm tih pawh a inhre lo hial a.
Nakin deuhyah chuan inti pachangin a lo
tawng leh hrâm e.)

Duhmanga : Ka pi, Dardini thlân awmna
chu min hrilh thei ang em?

Pitar : Hrilh thei ê a, i duh phawt
chuan ka hruai'ang che.

(Khawchhungah chuan Dardini súnna leh a
thlârau chawih hahdam nan Nizarh siamin
Rawkhate an thlak mup mup mai a. Pitar
khân Duhmanga chu a hruai zel a, nakinah
chuan Dardini thlân hmun chu an va thleng
ta e. Duhmanga chu a mittui a rla zawih
zawih a, lungchhe em êmin he hla hi a
rawn vawh chhuak a.)

Sunthla pawngah kim ching
cheng

Ngón tha zualau vanngai ai e;
Sai aw ni zarhin buar ning law,
Thiang aw ti hnem law hring
zûn chu.

Sunthla dai reh maw i nghah
le duhlai Lalngó.

Ka thinnai hliompui tuar ang
a va na em;

SENHRI PAR

Sunthla mipui Nizarh hmang-
tute u,

A thiang a sin, mi thianghlun
fam ta hi.

(Duhmanga chuan^{*} Dardini thlân
chu a lai ta tlut tlut mai a, Dari an zalhna
ngei mai chu a hâi an thlang ta a, a nru
na lutuk mittui tia zawih zawih in.

Duhmanga : Dari, tawlh rawh. ka lo ku
ve dawn e.

(Chutia a tih chuan Dardini ruang chu a
tawlhsawn hret a, a bulah chuan a mu ve
ta a. Chantiang (fertetakte) a ken chu a
dawlh e, a thi ve ta a. Tichuan, inhmangaih
em em, dam laia lêngdûn thei lo chu an
thih hnuah kumkhua atân an lêngdûn ta a ni.

Dardini hian unau mipa, nûta a nei
a, a hming chu Hrangzakhala a ni. Dardini
thih hnu chuan Hrangzakhala chuan nupui
a nei a, an fatirah phir a hring a, hmeichhia
leh mipa an ni Hmeichhia zawk chu a
hmeltha em em mai a, "A Ni Dardini a ang
dah ang e," tiin a nausen laiin a nung-
chungin an phûm a, mipa zawk chu an en-
kawl ta a. Nakinah chuar mipa zawk pawh
chu a lo thi a, a pianpui hmeichhia zawk

SENHRI PAR

an phûmnaah khan phûm ve an tum a.
 Thlân an lai ta a, naulên phûmna an han
 lai thleng chu a lo la nung tlat mai a,
 hnute tui aiah leihring chu a lo fâwp t'in
 hi a lo ni a, a lo thlân hiam nghe nghe
 u, mak an ti hle mai a. A pa hnenah an
 va hriih thuai a, a pa chuan, "Lo khawih
 reng reng suh u," tim Puanñial buhin
 nmanhmawn takin a va thlân a. nausên
 chu puan chuan a han tuam a, he hla hi
 a han chham a.

Rian rum' tuan bingah thl n rim hning
 hniang,

Vawn zâp rih lang thlalang dâr halin.

Thawkrim thlan iengin a bual hning
 hniang che,

Darthlalang hian zâp nârig che ka
 Tuate.

"He naupang chanchin hi a sawi
 omuek apiang a thlan hau nan kan hmang
 ang' an ti a. Tichuan, a pa chuan duat em
 on in a enkawl ta a, a lo thang lian ve zêl
 a, a tleirawl ve ta a, a pa chuan inohei nan
 tuamhnaw chitîn reng a leisak a, Hrukkual
 chauh a leisak love, A hmêlthain a duhawm

SENURI PAR

h'le a, a p'achuan Mo v (Tian) tur S'p'u in
a zawaak ta a

A thiannu nei chuan thing an phur
thin a. A thiannu tong fawma chu a lo
lak ruk sak thin a. Nihut chu an thian nen
chuan tong in a tur f'ha, a thiannu fawm-
sa a lo lakrak leh a. Thian chu a thian
ta thut a. "Engahng a thing fawm a chu
i ruk? i hetih vang hian a lawn." i
raw ti a a chuan a, "Eng ka h tah vang
nge sawi rawn," thian zet hian a raw ti
ve a. A thiannu chuan "I hetih vang n
N' Dardini nang aag ah hian n' n' j
chungin an phum ca," tur a hria t vek a.
Chu veleh a nang n' n' ca a nam' a taw
a, a thuanh'w z'ing z'wag ca a n' n
vek a, a p'ak'ing k'at'it a phur a, a'ak
-in a t'ien haw ta a in a va thian ca a
pa chuan sunhmanah h'ing a lo h'ia a.
a phur chu a p'achuan chuan a k'au n
chawh mai a. A p'achuan a fanu ca a lo
lo haw a chet da a hian h'ut chuan
h'lautnwag leh mangangin h'ia a hian ch'iam
ta a-

Zeihme ka fanu ban vawr kham h'ing
lelin kaw,

SENHRI PAR

Thangdan man law Na ni Dardin bang,
Ka fanu kan tih dah ngai,

Ka faau mawi nân thuamdang zawng
bakah Hrukkual lei nang e,
I Ni Dardini iangin thangmawi rawn
khuavêlah.

A fanu chuan thinrim zet mai hian-
Ban vawr kham hring hruktawn tial
khawm chu,
Ka chawkhlah law, ka pa Hrangzakhal.

Kei ka tan Hruktawn tial zawng,
Lei düh lo mai la, ka pa Hrangzakhal.

Kha hlan ka Ni Dardin an chhim bang,
Lengnghal mal ngai ki tha tlum hian
bang;

A chu hluanin ka sem lai ri lo.

Hmanlai ka ni Dardin an sawi iangin,
Setuai ianga lenlai hlimten chen tur
zawngin;

Ka piang nem maw a riangte ki.

Ka nu nih Kan phun chin dūnin,
Thangrang se tih ka awi lem tala ngai.

Kei zawng ka senlai nau ang tah lai
kha,

SENHRI PAR

Bâng tûrin ka chûn num min chăwi
lov.

Chhaw tha phawgin kipmea semin kaw
Thangdam man lawng ka Ni Dardin bang

Sum-pai man tam . m a n tûrin ka
piang ve e

Thangzêl nang e vanhnuaijah ka Ni
iangin.

Heng hla hi a sak zawh veleh lukka
tângsâng aţangin a zuangthla a, a thi ta
a. A ruang chu an phûm a, a thiannu kha
an lo tiam tawh angin a thlânah chuan a
nungchungin an phûm tel ve ta a ni.

THU MAL HRILHFIAHNA

fawnhruk ; Hmanlain mipa 'sem zial tih-
 ngheh nân thirkualan thiat thün
 a, chu chu a ni.

Lawi : Haw, mahni chênna tura kal.
 Mo lawi.

Lâwm : Hnathawh inlâwm, mihrang ana
 inthwhpui tawn tura thawktlâng.

Kawppui : Nupui

Khawwbâwl ; Lalin a duh z a w n g ang a
 hnathwhpui tura, a thlan te.

SENIPAT PAR

HLAWNDAWHTHANGA

Hlawndawhthanga nu leh pa hi Lal an ni a, mi khawwâ taw taw len ropui tak an ni. Fapa pathum an taw, chungto chu a a upa ber atangin Hlawndawhthanga, Zabrâma leh Laichahhawwâ te an ni a, a naupang bera's fanu thawm tak Ngung chiangi an nei a, Ngungchiangi hi Hlawndawhthanga pa taw nu tawng lake, afa a ni.

Hmanlai chuan mi unin Thlawhhma siam loh chu hradang thawh tur ongmin a awm chuang lova, chuangin Hlawndawhthanga te chhông pawh hian Thlawhhma an siam a, Nikhat chu kangvâr niss hnuaiah an unau thum chuan buhtuhin an feh a. Ni a sat em avangin an tuihâl thui a, an tui ken chu an in zo ta thui a, khua a lunin ni a sa si a, an tuihâl zual ta deuh deuh va. Nakinah chuan Hlawndawhthanga chuan a naute pahnik chu tui va zawng turn a tir a. Rei fê an thang hnu pawn chuan tui reng reng an hmu zo lova, hlawh chhamin an lo kir a, an tuihâl zual zel avangin Hlawndawhthanga chuan anaute chu buh lo tuh turin a ti a, amah chu tui zawng turin a thawkohhuok ve ta a. Lui kawr hi

SENHRI PAR

ava thlenga, mahse tui reng reng hmuh tur
 a lo swin lova, Thâlvaêkchâr lai a nih
 avangin a lo kangchat vek a, Lui hnâr
 lam chu a zawh chho ta zel a, nakinah
 chuan, Khiangpui kawrawaga tui lo tling
 sen kuk hi ava hmu a. A tui hâl tawh
 bawk a, a kutin a suak a, a in ta hlawih
 hlawih a, tlai takin a in ta a.

A naute tân Mauchawngin a thâl a,
 a hawasak ve a. Thlâm ava thlen chuan a
 naute pahnih chuan an u tuichawr chu tui-
 hal reh raih khawpin an lo in ve a, tichuan
 an thut hah chawr hlawn a.

Chutia an thut reng lai chuan Kut tin
 leh Ke tin te chu a lo danglam a, Sakei tin,
 ang maiin a lo sei thau a, an awn atang-
 in Sakei zia angin a lo tial tan a, an
 mawngah Mei a lo chawr rhuak a, an
 takse chu a lo danglam zêl a, an unau thum
 chuan Sakei lian êm êmah an lo chang ta
 reng mai a. Buh tuh reng reng tum ta lo
 Thlawhhmâah chuan an vak, rual rual mai
 a. Tlai lemah chuan lo dang feh te an lo
 haw a. Hlawndawhthanga te lo a Sakei
 lianpui pui vak thual thual an han hmuh

chuan an thien ta en ta a, an lo a. In
 thiergin an thien chho ta hlawm a. Sakei
 chuan Hlawndawthangate an lo chu a seh
 ngelin an ng a, an ngin a an lo hle a.
 In an thien chuan, Hlawndawthangate inah
 an va ta en ta a, an hinh an ha a feh
 haw feh an va zawt a. An lo a haw se lo va,
 an lo a Sakei an hinh chho ta a sawi a
 hinh hawm a takin an an a an lo hle a,
 an ring a ta a. Hlawndawthangate an lo ta
 feh haw haw chuan a nate an a chuan,
 "Hei kan awm dan chu ta ta a an a,
 duh hinch mhringah kan aend thei a,
 duh hinh Sakeiah kan chan thei an a,
 fimkhur takin awm ula, kan khaw nula
 zawng zawng ka ngathkim va hma chu
 che mualpho lo turin fimkhur hle ang cho
 u," tiin a hinh hlawm a.

Tichuan thien chuan thante feh haw
 hnuah an haw va ta a. In an va thlang chu
 thenawm khawvengte an lo thian khawm a,
 dama in lo thien chu mak an ti hle a
 An lo a Sakei lien pui pui pathum feh haw
 in an hmuah kha Hlawndawthangate hian
 an hmuah veleh hmuah va loh te an zawt a.
 Anni unauho orawh chuan chutiang Sakei an
 lo a an hmuah hauh loh thu an sawi a,

SENHRI PAR

mak an ti hle a. Zan mut rehah chuan
Hlawndawhthanga chuan thil awm dar chu
chiang takin a nu leh pa hnənah a hrilh
vek a. An nu leh pa te pawh chuan
Hlawndawhthanga naute pahnin Zahrama
leh Laicherhnawma te chu mi hriat h an nun
dar te chu fimknur ho, a tuma hriat lova,
thup tlāt turin a furā ngun nle a.

Nikhua a lo lei a, Zahrama leh
Laicherhnawma te chuan an zia chu an
tup hlei thei thin lova, an in sum zo lova,
Vawk an seh ta zawk zawk a, Hlawndawh
thanga chuan a naute chu a zilh thin a,
mahse, Sakai anga, Sahring ei kha an deh
ber anih avangin an in sum zo lo chuan
ran an seh an seh ta mai a, Chutia Sakejin
ran a seh reng rengin tlangvalho chuan an
in ta thin a, tlangvalho chu an kim leh
kim loh, chhuak leh chhuak lo an han in
chhiar a, Zahrama leh Laicherhnawma te chu
an tel ve ngai hauih lova, chuvangin tlang-
valho chuan an ringhlalin an lunghrinh deuh
tlāt ta a.

Vawikhat chu an farnu Ngunchiangi
leh a pasal Hretaiate chu an bawi dawn a.
Khaw hrang hranga Hretaiate fate an sawm-
k-sawm vek a, Ngunchiangi nupa Hlawndawh-

SENHRI PAR

dawhthangate unau rual pawh an sawm a, Hlawndawhthangate unau ho chu an kal dawnin an pain, "Hoi in unau rualin, in kal dawn ani a, Sathia paw (Sakuachhung) minrawn hawn ang che u, "tin a chah a, Ngunchiangate khua an ve thleng chu mikhuai ta p wu an lo thleng tam bawk a, mi an lo tam hia a.

Zanah chuan Zahrama chuan, "Che tawh mai ang u," a han ti a. Mahse, Hlawndawhthanga chuan, "E, cho nh love, insum hrām hrām rawu," a ti a. Zan mut hunah chuan Zahrama chuan, "Che tawh mai ang u," a han ti leh a, mahse Hlawndawhthanga chuan a khap tlat zel a. Zan rehah chuan Zahrama chuan an kal dawn a an pa thuchah kha a hrā ran a, a Sakei rilru a lo thawk a, a insum zo ta lo va, bawina talh tur Vawkpa lian kauangkung an tih chu a seh ta a. Chutia Sakein Vawkpa talh tur thil pawimawh tak a lo seh ta chû pa leh tlangval hovin an hual a, an kaphlum ta a.

Zan mut reh fel zên zâwnah chuan Laicherhnawma chuan an Sechal talh tûr Zanchhun an tih chu a seh ve leh a. A ni pawh chu an hual a, an kaphlum ve leh

SENHRI PAR

ta a, Hlawndawhthanga chuan chutia a
 naute an lo che ta mai chu, an khaw nula
 a la ngai kim bawk silova, pawl a ti hle
 a, a naute an kahhlum avangin a thinrim
 em em bawk a, Han chet ve ngai a tum
 a. Mahse, Ngunchiangi chuam mipui an tam
 si a, a chet vaih chuan a thi ve nge dawn
 in a hrii a, a dinhmun hlawhawmzia chu a
 hmuhin hlain a rawn hlaw ta a-

Tihlah law ka va ti a duh ri lo,
 Lai intung rel manh loin Zahram ril ai
 Ka biahthu tluangten an dawngthiam
 silo,
 Rûn in rem hman lovin a fam ta
 Zahrama.

Mualah kan pho thla lek nge laicher-
 hnawm rih
 Hlawndawhthang tlangtla lengah kiva
 bang zuang,
 Mualah minpho ta ngei e Laicher
 hnawman,
 Mu ang thlawk rawh Hlawndawthang
 chhingkhuai hlaan.

Hlawndawhthanga chu mipui hual
 kara a awm chu Savaah a chang a, a
 thlawk bo ta daih a.

SENHRI PAR

Hlawndawhthariga, cū a tute pahnh an thi ta si a, a thinnim b wē a, a hrāng nasa ta khar mai. Khawchhung n te pawh chhuakvāk ngam an awm tawh lo. Lo leh kawng leh chingphurraa chana a reh vawng vawng ta mai a, kha chhangah an tawm thup mī nī. Heth huih hian nula tih wī p chā' chā nuhrwa tih hē a awm a, a nuhrwa chuan a tih chā' chā' em thā a. Nih t chū a nuhrwa n chā' a nī, 'bung ve chur rawh. Hle' dawh angan lo seh ngah cho rawh se,' tū a tih lui ta tlat a. Nula chuan a hant ngam se lova, hēh tak leh hlau êm êm in tawng (Em) leh chem a keng a, dai lam panin a tāt ta bēm bēm a. Cūtia a kal chu dai ave thlen chuan kawtchhuah lungdawn a tlangvāl huihtha êm êm mai lo ding zar hi a va hmu ta a, a hlauhna pawh a reh huai a. Tlangvāl chuan a rawn hmu ve thui a, "Lokal teh khai, engē i tih dawn?" a rawn ti a. Nula chuan ava pan hnai a, tlangvāl chuan, "In khua hi a va reh êm êm ve, tumah chhuak vāk in va awm lo va, eng thilnge awm a?" tū a han zāwt a. Nula chuan, "E Hlawndawhthariga a hrāng a, an

SENHRI PAR

hlau khawp a, tumah an chhuak ngam lo a ni,' a ti a.

Tlangvâl chuan, "Engahngê nang hi i lo chhuah bik sí?' a ti ta zêl a. Nula chuan, "Kêi chu nuhrâwn tuar ka ni a, ka nuin thingphur turin min tir lui tlat a, va kal lâ Hlawndawhthangan lo seh nghâl che rawh se tiin min tir a, ka hnial ngam si lova, ka lo chhuak ngawt mai a ni." tiin a chhâng a. Tlangvâl chuan, "Anih tak chu, hlau rêng rêng suh ka vêng ang che, kêi man thing pawh chu ka fawn pui vek ang che," a ti a. Tichuan Thing tak tak chu an fawn dên a, phur khawp an fawn zo ta thuai a. Lungdawhah chuan an thu dên an titi ta siah siah a, nuam ti takin a ni-lêng ta thak mai a. Tlai lamah chuan Tlangvâl chuan, "Khua a tai dawn ta, ti khân va haw ta la, i thingphurh hi tualah ngêi va kênh la, chu chu i nuhrâwn chuan inchnhnga luk tûr a, a tirh che pawhin duh rêng rêng suh ang che. Tin, kal ta la, i hnunglam rawn hawi hauh suh ang che," a ti a. Nula chuan thing chu a phur a, a haw ta a. Tlangvâl a thingfawn saktu a kawm nêl êm êm in chutia i hnunglam

SENHRI PAR

rawn hawi rêng rêng s'ih a ti kha m'ik a ti
 rilru hiê a, t'ing a chhuah hma chuan a
 hnunglam chu a han hawi ta a. Chutah zel
 chuan la, Koipui han ên ên mai Hlawndawhthanga
 dik tik lo d'ay luh ma chu a
 hmu ta a. A hlau lutik chu thin tha thawh-
 in a t'and'ha ta ngat ngat a, in a va thien
 chuan a t'ingphurh chu tualah a keun
 chwah a. rang takin in chhuah a t'ih n'it
 nghai a. Khaw taim dawn chuan a nu
 hrawn chuan tualah thing chu luh t'ain a
 tir loh ta a, mahse nula chu a duh ta t'it
 lova. A nuhrawn taimar chuan diham deuh
 maiin a han vua a, mahse chuti chung
 pawh in nula chu a kal dih chuang lova.
 A nuhrawn thinin lauk chuan amah chu
 tuala thingseng tur chuan a han chhuah
 chiah chu Sakai Inapui. Hlawndawhthanga
 ngei mai khân a rawn seh ta hmiah mai a.

Hlawndawhthanga chu a hrâng zual
 ta deuh deuh a, zantia mai khueah a lut
 a, Mihring loh Vawk a seh ta ziah a. Khaw-
 chhông mite chu an mangang ta êm êm a,
 Hlawndawhthanga chû tihlum ngei an
 tum a, a tihlum dan an ngaihtuah ta a.
 Khaw luhna kawngpuiah chuan Khâwngpui

SENHRI PAR

(Mangkâwng) lian eltiang mai an do ta
vân mai a, chu Khâwngpui chuan ramsa
engpawh delh se thihna ngei tûr a, an
siam a ni.

Mahse, Hlawndawhthanga chuan
khawchhûnga luh leh mi a seh chu
a bing cauang hauh lo mai a. zantin mi-
hing leh ran a la seh ta fo va. Khua
atangin a hau an chhui zôl a, Khâwngpui
bulah ngei chuan a tawp a, chute tangin
Khâwngpui leh lamah chuan a hau chu
chiang takin an hmu leh bawk si, he
kawngah chuan a kal thin ngei si a, mah-
se Khâwngpuiin a delh lo chu mek an ti
hlê a, a ngaihna reng reng an hre ta lo va.
Hlawndawhthanga chuan khawchhûnga nula
hmêltha deuh mai Tialpâri chua ngaizâwng
a, a rim tlut tlut thin a. Chutia a rim zin
êm avâng chuan amah lah a hmêltha in a
pumrua a lian nalh bawk a, Tialpâri pawh
chuan a ngaizâwng ve ta deuh va. Zân a
Hlawndawhthangan a va rim chuan a haw
lamah mihring leh ran a seh ziah tho va.

Khawchhûng mite chuan, Hlawndawhthangan
Tialpâri a ngaizâwng tih an
hriat chuan Hlawndawhthanga tihlum dân

SENHRI PAR

ngaihtuahin Tialpâri chu an betha, ta a. Nakinah chuan khaw nipui to chuan Tialpâri chu an hneh ta a. Hlawndawhthanga, mi tam tak nuona latu thhlum dan tur chu Tialpâri kutah an dah fel ta a.

Hlawndawhthanga chuan a tih dân pângngâin a ngaihzâwng rim turin a va kal leh a, Tialpâri chuan a lon the hle a, hlim takin an inkwm a. Chutia an in kâwm lai chuan Pari chuan, "Hlawndawhthang i lo kalna kawngah Khâwngpui lian tak an do si a, engtinngê i lokal theih thin?" a ti a. Hlawndawhthanga chuan, "Mipa na chuan ka zuan hlen thak thak mai," tiin a chhâng a. Tialpâri chuan chutiang Khâwngpui lian êm êm mai han zuan hlen chu mak a ti hle mai a. "A va mak va, engtinngê i zuan hlen theih, a nih ke hmuh laiah i zuâng ngam em?" a ti a. Hlawndawhthanga chuan, "Ngam teh reng mai, ti rawh min en ta che" a ti a. Tichuan dâi bula khawngpui lam pan chuan an kal dun ta a. Khâwngpui bul an va thlen chuan Hlawndawhthanga chuan tham lo zet zet hian a zuan hlen ta thauh thauh mai a, Tialpâri chuan a lo en reng a, mak a tiin

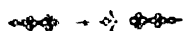
a mumang emaw a ti hial a. Nakin deuh-ah chuan Tialpâri chuan, "Anih leh Khâwng-pui hausiah khân i lut ngam em?" a han ti leh a. Hlawndawhthanga chuan, "Ngam e" a ti a. Tialpâri chuan, "Anih leh han lût te i, ka lo en reng ang che" a ti a.

Hlawndawhthanga chuan Bialnute thu chu hnial harsâ a ti si a, Khâwngpui hnuaiah chuan a han lut ta a, Khâwngpui lian tak chu a per buk nu le, mahse Hlawndawhthanga chuan tuarrang takin a lo mu zangthal hman a, a ke chuan Khâwngpui chu chho zâwngin a lo tlawh kang vô mai a, thlorim zet hian, "Tialtâng, he Khâwngpui hi ka tlawh darh vek ang em?" a rawn ti a. Tialpâri chuan Hlawndawhthanga thih na tur zawng a ni bawK a, "E tlawh darh love, i chungah khân Mâuza Thingaa a awn a lawn, khatia tlawh kang vô lo khân i ke khâ tawm ta che," a han ti a. Hlawndawhthanga chuan a ngaihzâwng thu hnial a hreh si a, mittui tla chungin a ke chu a han tawm a, Khâwngpui lian leh rit êm êm chuan a delh a, a thi ta a ni.

Hlawndawhthanga hian nuhrrawn tuar nula thing chur hnênah khân fa'a lo nei

SENHRI PAR

hman a, chuta tang chuan Hlawndawh-
thanga thlahte hi an kal ve zêl a Hlawndawhthanga thlah te rêng rêng chu. Sakei
lian tak ke zungtang pang a nei, ke zungpui
nen paruk an nei zêl a, tîn thleng hian an
la awm zêl a ni.

THU MAL HRILHFIAHNA

Thlawhama : Lo, buh tharna tura buatsaih.

Thalvaekchar : Thal lai tuikang hun

Mau chawag : Maubung thil dahna a
hmâwra mauchang khat awm.

Thlâm : Lo-a insak.

Feh : Lo-a hnathawka kal.

Lunghrik : Ngaihtha lo, ringhlel,

Hlawi . Hlase a rilru hriattir

Lungdawh : Hman lain kawtchhuahah
: mithi hriat rengna atan lung
an rem.

Nuhrawn : Nupa fa nei tawh . engvang
pawh a inthen a mipain nupui
dang a neih chuan a nupui
kmasa hnêna a fate tân a nupui
thar chu nuhrawn a ni,

Mauza : Mau pum tam tak.

SENHRI PAR

PHUNG TPLUK DIA (THUONG)

1. A mulin zoh hlah a an in ngai :
A hmél en mai lovin a nungchang
en rawh. Hmél leh landan mai ni lo
vin chetzia leh nungchang a pawma wh
fo,
2. Arpi tapna, Sanghar hni na :
Arpi lungchhia, Sanghar lung, lawm
A tuartu tân lungchhiat thlak tak pawh
midang tân lawmna a ni bawh thin.
3. A lut vaipuanin pua, a kal mau tlawnin tu :
A lut lam chu puen renin tum la,
a chhuak lazo chu Mautlawnin vaw
mai rawh. Khuaa lo pêm lût te hi tñ
thata, pêm chhuak te chu an huatthu
sawi pawh a pawl lo
4. A ruh tum hlah a hang na hap la :
A ruh khor lâk tum suh, a hâng
i suak mai ang. Duham lutuk chu
chânna a ni fo thin.
5. A firtu ning zak lo, a hmutu ning zak
A rutu zak lovin a lo hmutu zak
zawh. Mi chesual emaw rukru lai
te hian zak lo takin ti mahse, a rûka
lo hmutu tan chuan an lo zak ru viau
zawh thin,

SENHRI PAR

6. Ar hma chuk fâk, mi be chhim fak :
 Ar pân chuk leh mi thu sawi sawi
 chhawn hi a na duh. Ar in pân a
 chuk hi a na hle a, chutiengin mi thusawi
 sawichhawn hi a na duh bik
7. ▲ Ar nih hma lo chu hlah, mi nih bia lo
 chhim hlah :
 Ar in pân lo chu a chuk lo angin eng-
 mah thil awn lo chu miin an sawi ngai
 lo ,Ar hian pân nilo taksa dang a chuk
 ngai lo ang hian miin an sawi sep sep
 tawh rêng rêng chu engemaw thil a lo
 awm thin a ni.
8. Benem chhim lo, lam pheï :
 Tawngkam thlum leh kawng pheï, kawng
 pheï kal a nuam angin tawngkam
 thlum hriat a nuam.
9. Bawi fanu hrulh lo, fang`zû hrulh :
 Lal fanu sua! leh zufang thosual. Lal
 fanute hi tha tur ang a ngaih an ni
 angin zu pawh tho tha tûra bilh a
 ni a, thil anih tûr ang a a ni lo a
10. Buluk um nak tui nawi, mihrut umnak
 khuê lum :
 Nghabuluk awmna tui chu a nawi angin,
 mi a deuh phutphat awm`ja khuê

SENHRI PAR

chu a khawharthlak lo. Mi huihphai
huihchhuk awmna khua chuan biak
nawmnah tur an neih avângin an him
fo thin.

11. Bia duh hmurah bia tang hlah
Mi jawngtam ferh thu zep a awm thei
lo. Mi jawngtam chuon thuruk an pai
thei lo va, a jawi chhuak zung zung
thin.
12. Bekhat nih ba zekual :
Thukhatin thu dang a hring. Thu pa-
khat atanga thudang thil pawl zawnga
kaihnawih chhawng.
13. Bai leh Khawzing ,
Lal leh Pathian Pathian chu mi khaw-
ngaih thei leh mi ngaidam thei a nih
angin Lal leh hotute chu niru pu tur a
ngaih an ni
14. Chal saruh chhawnin : Zak lo lui takin.
Zahna tur hmun leh hunah pawh zak
lo lui leh mi hmaikhap lo lui a ding
ngam zel.
15. Chhizawh mei hawrhin : Zawhte mei
lum aia. Zawhte meilum a aia thuk-
kâh thu a, meilum ngainate tehkhinna
ani,

16. Duhnakah mit a chaw : Duhluatah mit
a del, Duh zawng tak te chu an thatlo-
nate hmuhhmaih a ni thin.
17. Duh zoh fak huat zoh fak : Duh zâwng
leh huat zawngte en a na, Kan mi duh
te kan en ngawih ngawih ang hian,
Kan huat zâwngte pawh kan en ngua
thin.
18. Doh tukah tlahpuk hmanh nih mi a at:
Khawih khawih chuan hnângdil pawhin
mi a zai thin. Miṭha leh nunnemte
pawh va tih va tih takah chuan an lo
thinrim ve a, a tituin a tuar thin.
19. Duh tuk Ar nih ek : Duh lutuk Arin a
ekkhum, Mihring ve ve emaw thildang
pawh duh lutuk avangin inhuatna emaw
thil pawl a lo thleng
20. Fei lo nâm karah : Fei leh Chem in
karah, Fei leh Chem hi indona hmanrua
ve ve hlauhawm tawn sawina ani.
1. Furpi ti hal lo, lungchhông pa duh fak
Furpui laia tuihal leh fapa duh a na.
Fur ruahpui sur laia tuihal a na duh
angin fapa duh a na.
- 22 Fir thangchhia, hal thangtha :
Buk chu hmingchhiatna, dil chu hming-
thetna

SENHRI PAR

thatna. A dil a dil pawh a an phal mai
tur thil lo ruk hmingchhiat.

23. Fa dawt lawr, lo thlawh luan :
Fa duat sual leh hlo thlawh tiak tawh
lo. Fa duat lutuk ie awm chin tawh
hre lo leh hlo thlawh tul lutuk enkawl
zui tiak tawh lo.
24. Rai khat nih rai za kuai : Natna pakhat
natna dang dangin belh chhah
25. Ka kawi ka ral chang :
Ka thian ka hmêlma a chang. Thian
thate nêh pawh in hmêlmak.
26. Kut ke zawngza :
Ka kut leh ka kə te nêh
27. Khawtawah vawih hna, Khaw lû-ah
ekin thang :
Vêngthlanga vawih chu Vêngchhakah
ekin a thang. Thudik pawh sawi
chhawn anih hma chuan dik lovin an
sawi tawh thin.
28. Khawte fa le arla ti :
Khawte mihring leh Arla tui. Arla hian
tui tlênte a nei thin a, khawte mihring
pawh an tam ngai lo.
29. Lo chul tlat le nu khaw tlawn :
Lo chul a thil va lak leh nute ina thil

SENHRI PAR

lâk Lo chula nu an feh in engmah ui
mei lova an la angia moin an nute in a
thil engpawh a la mai zel.

30. Hmathak ei eku mah vuak :
Hmarcha ei chu mahni invuak ang a ni.
A ei tuin a thak a tuar.
31. Mi dawh lo, mi sawi fak :
Hmêlchhe tak in mi a rel-a na duh bik.
32. Nu bia tiva ral a kai loh :
Hmeichhe fin in tuikhur ral a kai lo.
33. Nu khingkhiih lo, Pa muang mah lo :
Nu leh pa ten an zilh loh. Nu leh pa
nei lo an thu nunna leh zilha dawng
lo te.
34. Nupi thit le sam hri pawh :
Nupui neih leh sam pawh, Nupui mana
in seng nasa lutuk te hi sam hial pawh
pawt a man a pe tluk a sawi na.
35. Saum loah changai sa tal :
Saum awm loh pawhin Chakai sa tal.
Chakai sa hi saa chhjar a ni lam lo
tehkhinna.
36. Tar be duh le, bu te phul
Tar fawngduh leh bêlto tlawk.
37. Thingsual hlam le, pasal sual kup :
Thing biboh fawm leh pasal sual kup.

SENHRI PAR

Thing biboh phurh chu ek keh a hu
angin pasal suel kup a harsa.

38. Tar leh ngokchhia :

Tar leh naupang. Tar to hi naupangte
nea toh khin a si a si an duh zâwng
leh ngasituaah na to a in ang thin.

39. Tuan len a kanyam ai tluk :

Thawh tam len ngasituaah thiam a in
tluk. Hnathorh tam a pawmawh angin
ngasituaah leh rel a vi thiam a paw
mawh.

40. Uicho vak lawng a th tawng :

Uicho vak vak chuan saruh a tawng
nge ngo. Vak tam na na chuan hlawhtlin
hun a nei thin.

41. Zuhrei nub'a agai lo, lamthlang ni :

Zuhrei nu thu duh lo kawngthlang a
liam. Nu leh pa thuawi lo te chu an
kal thlang lo.

42. Zâwngte tikhur hmuhin :

Zâwngte tikhur hmuhin. Thiltha leh
duh zâwng hmu a chu mi chu va tih
leh fo thin. Zâwngte chu a tuikhurah
a kal chhon a chumi ang sawi na.

43. Zâwng seh philh in :

Zâwng seh theihngihl in. Zâwng hi

haw man hian mi seh nachâng a hre
thín si lova, thil pawimawh si theih-
nghilh tlat sawi na a ni.

44. Miharut thingfung tlaih :
Mi a talhtum khai, ban nachâng hre
tawh lo.
45. Nilin leh, khaw al :
Nisa leh khaw lum lutuk.
46. Mi phun fa :
Mi tha fa, Hnampui fa.
47. Phun dirh lo :
Hnam chhe deuhvin an man phak leh
man an ngen
48. Chhi leh Khuainaw :
Chhawhchhi leh Khuaino hi a inrem êm
êm a chutianga thil inrem leh inmil tak
sawina
49. Kum rawp leh vai chu :
Hun kal tawh rei tak sawi na.
50. Ro leh rah :
Thilneih sum leh pai, rohlu tivrêng fate
tâna thawh chhuah.

SENHRI PAR

NAU A'WIH HLA.

1. Koi le ka naute cu e,
Puan puaknak kan ngei lo;
Kawl i pankau hnah tha te khi te,
Kan tawh lai.
2. Ka naute aw,
Tap leng mang hlan law;
Na ka lam bang lo maw,
Na nu uupin na thin rial bang dai te
lai
3. Ka naute aw it law, it law,
Mang man law,
Hrak ce, hrak ce, rian rau ci.
4. Thlapate aw ka puan ka pe law,
Arfi nih a lak;
Arfi aw ka puan ka pe law,
Mi nu nih a lak lak
Ni nu aw ka puan ka pe law,
Thlapa nih a lak lak.
Thlapate aw ka puan ka pe law,
Arfi nih a lak lak.